

บทที่ 3

บทบาทและสภาพทั่วไปของเกาะสีชัง

3.1 นโยบายและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

นโยบายและแผนพัฒนาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการกำหนดบทบาท และทิศทางการพัฒนาในพื้นที่ โดยในการพิจารณาจะทำให้ทราบถึงบทบาทในระดับต่างๆของเกาะสีชังทั้งในระดับภาค เมืองและชุมชน ตามลำดับ

3.1.1 การกำหนดกรอบการพัฒนาระดับภาคจากนโยบายภาครัฐ

จากสาระสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่ฉบับที่ 5 จนถึงปัจจุบัน กำหนดให้พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นฐานเศรษฐกิจที่สมบูรณ์ของประเทศนอกเหนือกรุงเทพ โดยมีโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Sea Board) เป็นเครื่องมือสำคัญในการชี้้นำการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมและการส่งออก ทั้งนี้โครงการพัฒนาแบ่งเป็น 2 ระยะ และพื้นที่ศึกษาเกี่ยวข้องโดยตรงกับระยะที่ 1 ซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2524 กำหนดให้ ชลบุรี ระยองและฉะเชิงเทราเป็นชุมชนเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค โดยมีนโยบายหลักในการพัฒนา คือ พัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการกระจายความเจริญ และเพิ่มประสิทธิภาพการค้าขายแข่งขันตลาดโลก เพื่อเปิดประตูใหม่ของประเทศที่สามารถเชื่อมโยงทั้งทางอากาศและทางทะเลกับนานาชาติ ทั้งนี้เพื่อสนองนโยบายดังกล่าวส่งผลให้หนึ่งในกลยุทธ์หลักของโครงการ คือ ต้องมีการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกควบคู่กับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิต และสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ กำหนดให้แหลมฉบังเป็นเมืองท่าสมัยใหม่ของประเทศมีท่าเรือน้ำลึกมาตรฐานระดับนานาชาติและเป็นที่ตั้งอุตสาหกรรมขนาดกลางและย่อม ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับเกาะสีชัง นอกจากนี้ในแผน 8 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาท่าเรือพาณิชย์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้เป็นท่าเรือหลักของประเทศแทนท่าเรือคลองเตยภายในช่วงปี พ.ศ. 2540-2544 โดยกล่าวถึงแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งทางน้ำซึ่งมีสาระสำคัญประกอบด้วย

1. พัฒนาท่าเรือชายฝั่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพเพิ่มขึ้น โดยพัฒนาโครงข่ายขนส่งสินค้าทางน้ำกับท่าเรือหลักของประเทศบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก มีนโยบายเร่งรัดให้ใช้ท่าเรือน้ำลึกในบริเวณนี้อย่างเต็มที่ การก่อสร้างและศึกษาความเป็นไปได้การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกในพื้นที่อื่นที่เหมาะสม

2. พัฒนากิจการพาณิชย์นาวีโดยเพิ่มสมรรถนะการขนส่งทางทะเลในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศมากขึ้น ส่งเสริมให้ออกชนเข้ามามีบทบาทในการลงทุนและการดำเนินงานท่าเรือ ตลอดจนพัฒนาระบบโครงข่ายการขนส่งให้เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมภาคเอกชนให้มีการพัฒนาธุรกิจพาณิชย์นาวีโดยสนับสนุนทั้งด้านกฎหมายและเงินทุน

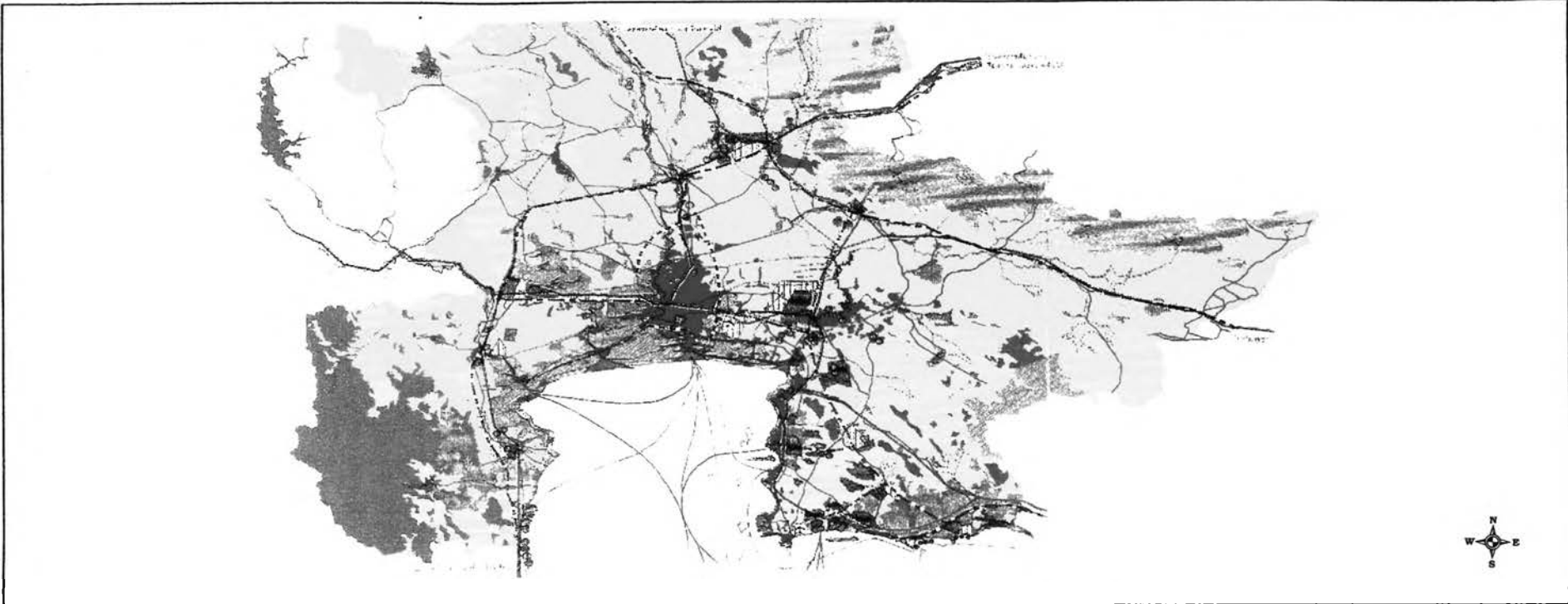
นอกจากการส่งเสริมพื้นที่ให้มีบทบาทต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและการส่งออกแล้ว ภาคตะวันออกยังเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญของทรัพยากรที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ถึงแม้แผนพัฒนาจะมีได้ระดับถึงเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับภาคอย่างชัดเจน แต่ก็ได้มีการกำหนดแนวทางสำคัญต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวมาโดยตลอด เริ่มจากแผนพัฒนาฉบับที่ 6 ได้สนับสนุนการกระจายแหล่งท่องเที่ยวออกจากศูนย์กลางคือกรุงเทพฯ และให้มีการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดวงจรการท่องเที่ยวขึ้น ในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 มุ่งเน้นการกระจายการผลิตและการบริการท่องเที่ยวสู่ภูมิภาค กำหนดให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนับสนุนให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรและปัจจัยที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพกำลังคนด้านการท่องเที่ยว และแผนพัฒนาฉบับที่ 8 กำหนดให้มีอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน ทั้งนี้จากรอบการพัฒนาในระดับภาค เกาะสีชังจัดเป็นพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาระดับชาติ โดยอยู่ในพื้นที่เป้าหมายโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก และเป็นที่ตั้งท่าเรือน้ำลึกของภาคเอกชน ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การค้าการขนส่ง นอกจากนี้ในแผนชาติยังกำหนดให้ท่าเรือน้ำลึกบริเวณดังกล่าวเป็นท่าเรือขนส่งของประเทศในอนาคต ดังนั้น "เกาะสีชัง" จึงเป็นพื้นที่ที่มีบทบาทร่วมกับการพัฒนาระดับภาค ในฐานะที่เป็นที่ตั้งโครงสร้างพื้นฐานหลักในการขนส่งระดับประเทศ อย่างเห็นได้ชัด

3.1.2 นโยบายและแนวทางการพัฒนาระดับจังหวัด

จังหวัดชลบุรีจัดเป็นพื้นที่เป้าหมายตามโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก รวมทั้งถูกกำหนดให้เป็น "เมืองหลักของภาคตะวันออก" เนื่องจากมีศักยภาพในการพัฒนาสูงเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในภาคเดียวกัน ดังนั้นการจัดทำแผนพัฒนาของจังหวัดนอกจากจะต้องพิจารณาจากข้อจำกัดและโอกาสในการพัฒนาแล้ว ยังต้องอยู่ภายใต้กรอบการพัฒนาของรัฐ โดยแผนพัฒนาในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาไว้ 6 ด้าน คือ การพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยว พัฒนาเป็นเมืองอุตสาหกรรมที่ควบคุมมลภาวะได้ พัฒนาเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมภาค พื้นฟูภาคเกษตรกรรม พัฒนาคุณภาพและสภาพแวดล้อม และพัฒนาการบริหารราชการยุทธศาสตร์จากการพัฒนาดังกล่าวมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับชาติอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะใน 3 ด้านแรกซึ่งกล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การสนับสนุนอุตสาหกรรมซึ่งสัมพันธ์กับการส่งออกและการค้าการขนส่ง โดยแนวทางดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการกำหนดการพัฒนาเกาะสีชัง เนื่องจากความเหมาะสมทางกายภาพจากการเป็นที่ตั้งท่าเรือและทรัพยากรธรรมชาติ

3.1.3 แผนพัฒนาในพื้นที่เกาะสีชัง

แผนพัฒนาในพื้นที่ซึ่งครอบคลุมทุกด้านประกอบด้วย ผังพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลเกาะสีชังจัดทำโดยสำนักผังเมือง ปี พ.ศ. 2529 แผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาสุขาภิบาลประจำปี พ.ศ.

แผนที่ 3.1 แสดงที่ตั้งท่าเรือน้ำลึกและเส้นทางเดินเรือระดับประเทศ

แสดง ผังโครงสร้างภาคมหานคร
สัญลักษณ์

<p>การใช้ที่ดินปัจจุบัน</p> <ul style="list-style-type: none"> ไร่ เขตเกษตรเชิงรุก/เชิงตะก ภูเขา/ป่าสงวน เขตอนุรักษ์/พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่พัฒนา อุตสาหกรรม พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่เกษตรกรรม 	<p>ระบบโครงสร้าง</p> <ul style="list-style-type: none"> แม่น้ำ ลำคลอง เขื่อน ถนนวงแหวนรอบนอกกรุงเทพฯ โครงการทางด่วนระหว่างเมืองสู่นานาชาติ ถนนปัจจุบัน ทางรถไฟ โครงการรถไฟสายด่วน เส้นทางเดินเรือท่องเที่ยว เส้นทางเดินเรือการค้า และอุตสาหกรรม โครงการเชื่อม สนามบิน ท่าเรือ 	<p>การใช้ที่ดินอนาคต</p> <ul style="list-style-type: none"> พื้นที่สวน พื้นที่พัฒนาเกษตร เขตพื้นที่ป่าชายเลน ระบบชุมชน และอุตสาหกรรม ศูนย์กลางชุมชนที่มีศักยภาพการพัฒนาเมือง ศูนย์การบริหาร และสถานบริการ แหล่งพัฒนาอุตสาหกรรม แหล่งพัฒนาสถาบันการศึกษา แหล่งพัฒนาการท่องเที่ยว
---	--	--

2540-2544 ทั้งนี้จะนำเสนอเฉพาะภาพรวมของแนวทางจัดการเบื้องต้น เพื่อนำมาเป็นส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึงบทบาทและทิศทางการพัฒนาของพื้นที่โดยตรง

3.1.3.1 ผังพัฒนาชุมชนสาขาภิบาลเกาะสีชัง

ผังนี้จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ 2529 นำเสนอแนวทางในการพัฒนาเพื่อรองรับโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก รูปแบบในการนำเสนอจะแบ่งเป็น ผังเฉพาะกิจ ซึ่งกำหนดรายละเอียดและหลักการไว้ชัดเจนสามารถนำไปใช้ได้เลย ประกอบด้วยโครงการขยายและตัดถนน ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นการใช้ ข้อเสนอแนะ ซึ่งวิเคราะห์จากสภาพปัญหาในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อกำหนดแนวทางโดยคร่าวๆ โครงการเสนอแนะที่สำคัญ ประกอบด้วย การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อนุรักษ์และปรับปรุงโบราณสถาน และปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ทั้งนี้การเสนอแนวทางพัฒนาในภาพรวม เป็นไปเพื่อส่งเสริมให้เกาะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเป็นเป้าหมายหลัก โดยแนวทางที่กำหนดขึ้นจะมุ่งแก้ไขปัญหาและปรับปรุงโครงสร้างหลักให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับการขยายตัวในอนาคต และในปัจจุบันโครงการบางส่วนได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับการเติบโตในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าแผนพัฒนาจะมุ่งเน้นการตอบสนองปัญหาในระดับพื้นที่มากกว่าการนำเสนอบทบาทในระดับจังหวัดและภาค โดยโครงการต่างๆจะไม่แสดงความชัดเจนต่อการกำหนดบทบาทเท่าไรนัก ถึงแม้จะมีด้านการท่องเที่ยวแต่ก็ยังไม่มียูนิฟอร์มที่ชัดเจนโดยจะเน้นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปีที่กำหนดการพัฒนา พื้นที่ยังไม่มีวี่แวงของความหลากหลายทรัพยากรในด้านการท่องเที่ยวและการลงทุนในเรื่องท่าเรือน้ำลึกดังเช่นในปัจจุบัน

3.1.3.2 แผนพัฒนาอำเภอและสาขาภิบาลเกาะสีชังประจำปี พ.ศ 2540-2544

แผนพัฒนาอำเภอมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองนโยบายจังหวัดด้านกรเป็นศูนย์กลางภาคและเมืองท่าที่สำคัญ ทั้งนี้ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาอำเภอเกาะสีชังไว้ดังนี้

1. เพิ่มศักยภาพคนในชุมชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยสนับสนุนด้านสาธารณสุขูปโภคต่างๆ
2. พัฒนาอาชีพการมีงานทำและรายได้ของคนทุกกลุ่ม ให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพเพิ่มอาชีพในด้านการบริการท่องเที่ยวทางทะเล
3. พื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้น และป้องกันการถูกทำลายโดยกำหนดเขตที่แน่นอน สร้างจิตสำนึกชุมชนให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม
4. เพิ่มบทบาทประชาชนและองค์กรท้องถิ่นในการบริหารจัดการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารทุกรูปแบบและเป็นแกนนำในการจัดทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน

ในขณะเดียวกันแนวทางพัฒนาของสาขาภิบาล ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาโดยรวมมีลักษณะคล้ายกับทิศทางการพัฒนาอำเภอ ประกอบด้วย ก่อสร้างและปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานพัฒนาความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมระบบการปกครองและปรับปรุงการบริหารงานของสาขาภิบาลให้มีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดโครงการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนา

แต่ละด้านนั้น ทางอำเภอและสุขภาพบาลได้แบ่งแนวทางออกเป็น 7 ด้าน แต่จะมีความแตกต่างกันตามแผนงานและโครงการที่จัดทำ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3.1 ซึ่งจากตารางแสดงให้เห็นว่าแผนพัฒนาระดับชุมชนที่กำหนดโดยหน่วยงานท้องถิ่น ยังคงมุ่งเน้นการตอบสนองปัญหาในระดับชุมชนเป็นหลัก มีเพียงแนวทางบางส่วนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและการขนส่ง แต่ทั้งนี้ยังขาดความชัดเจนขององค์ประกอบที่จะสนับสนุนการพัฒนาไปในทิศทางนั้นๆ และเป็นที่น่าสังเกตว่าการเชื่อมโยงของแผนพัฒนาระดับภาคและจังหวัดกับแผนพัฒนาท้องถิ่นยังไม่สอดคล้องกันเท่าไรนัก โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของแผนงานที่จะสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดยังไม่เด่นชัด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาเป็นไปอย่างขาดระบบและขาดความชัดเจนในการกำหนดบทบาทในพื้นที่

3.1.4 แผนโครงการหรือแผนพัฒนาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดบทบาทในพื้นที่

แผนโครงการดังกล่าวนี้จะชี้้นำการพัฒนาในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพของเกาะสีชัง โดยแผนโครงการที่จัดทำขึ้น ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสีชัง จัดทำโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ 2532 และโครงการทำเรื่อน้ำลึกเกาะสีชังซึ่งจัดทำโดยบริษัทสีชังท่องเที่ยวเทอร์มินัล จำกัด เริ่มก่อสร้างปี พ.ศ 2536 และเปิดดำเนินการในปี พ.ศ 2538 มีรายละเอียดเบื้องต้นประกอบด้วย

3.1.4.1 แนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยวเกาะสีชัง

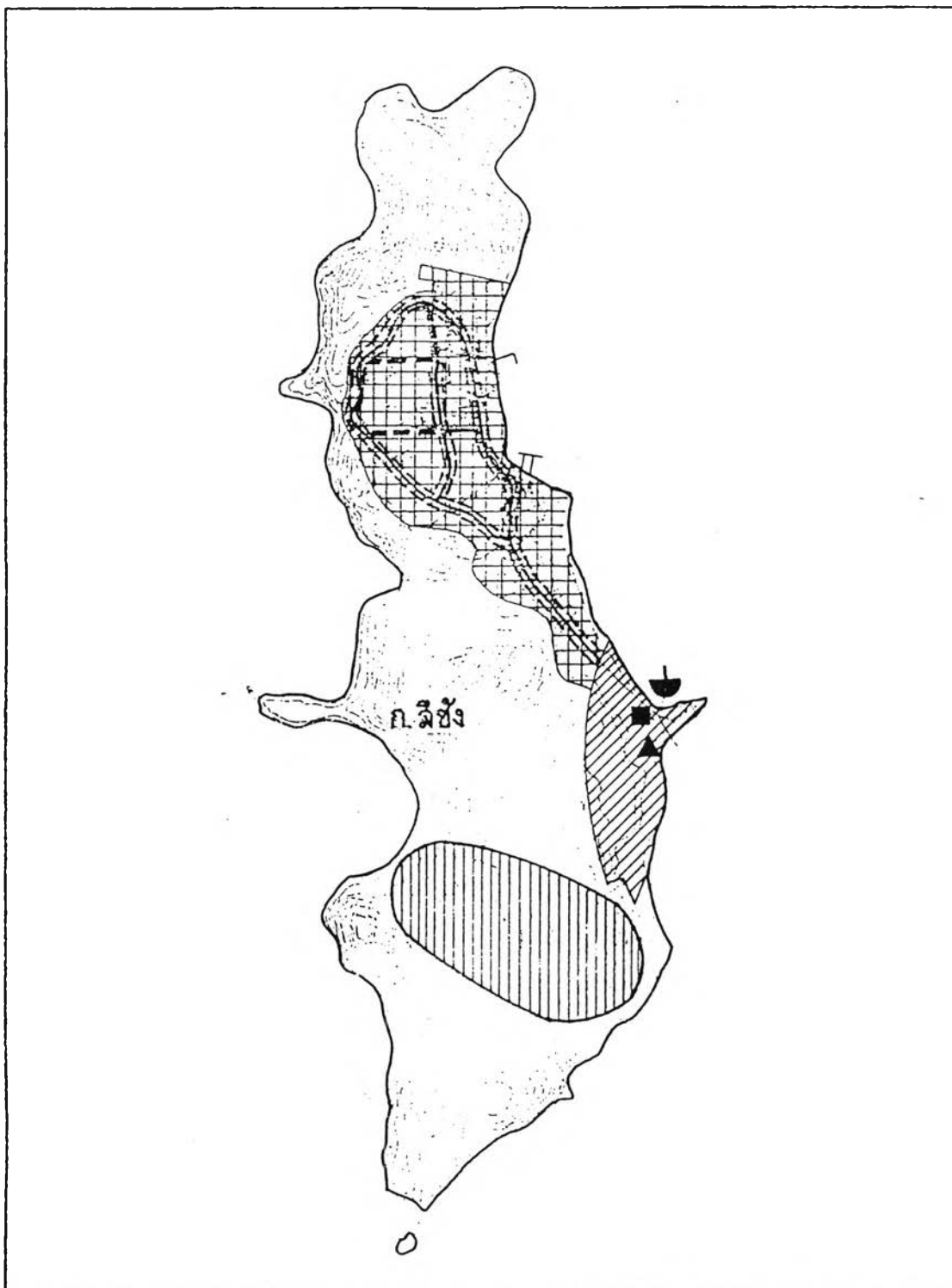
จากการศึกษาใน “แผนการศึกษาศักยภาพและแนวทางการท่องเที่ยวเกาะสีชัง” ซึ่งจัดทำโดยกองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ท.ท.ท) ในปี พ.ศ 2532 กล่าวว่า เกาะสีชังอยู่ในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลางสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม และได้กำหนดสรุปการท่องเที่ยว ให้เน้นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนขนาดเล็กสมบูรณ์แบบ มีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบง่ายๆ เน้นกิจกรรมเรียบง่ายแต่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอไม่ควรส่งเสริมกิจกรรมประเภทอื่นที่ก่อให้เกิดความพลุกพล่านในเขตชุมชนเดิม โดยมีแนวโน้มในการพัฒนาประกอบด้วย การพัฒนาต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรมควบคู่กัน พัฒนาเส้นทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทั้งบนเกาะและในทะเล และพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย 3H คือ Hill Resort สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป Health Resort สำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุและอาจพัฒนาเป็นสถานพักผ่อน Historical Resort สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไปและผู้สนใจเฉพาะเรื่อง ทั้งนี้ได้กำหนดแนวทางหลักในการพัฒนา 6 ด้าน คือ แนวทางอนุรักษ์และพัฒนา แนวทางพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยเน้นเขตพระราชฐาน แนวทางพัฒนาโครงข่ายเส้นทาง การเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวก แนวทางพัฒนาสินค้าที่ระลึกและกิจกรรมเสริม แนวทางพัฒนาตลาดนักท่องเที่ยวและแนวทางการลงทุนโดยภาครัฐ ลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว ขณะที่ภาคเอกชนจะมีการลงทุนภายใต้แนวโน้มการพัฒนาแบบ 3H ซึ่งเน้นลงทุนขนาดกลางที่คำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ และการลงทุนในธุรกิจเช่น ร้านอาหาร ที่พัก คาร์ตูนแล ให้มีปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเน้นธรรมชาติ

ตารางที่ 3.1 สรุปโครงการพัฒนาในระยะ 5 ปี (2540-2544)

แนวทางการพัฒนา	แผนพัฒนาอำเภอ		แผนพัฒนาสุขภาพ	
	แผนงาน	โครงการ	แผนงาน	โครงการ
1.แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิต	-ขยายบริการรองรับการพัฒนา ESB -เพิ่มประสิทธิภาพพระบรุษ -แผนงานด้านรักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	-ขยายโรงพยาบาล -ติดตั้งคอมพิวเตอร์ -ปรับปรุงบริการสาธารณสุข โภชนาการ -การใช้ยาและเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน	-พัฒนาการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม -แผนพัฒนาสาธารณสุข	-ส่งเสริมพิธีทางศาสนาและประเพณี -สนับสนุนกีฬา ภาควิชาการกีฬา
2.แนวทางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	-การจัดการปรับปรุงการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนให้บริการและให้ความรู้ -พัฒนาเด็ก เยาวชนและสตรี -ปรับปรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	-การจัดกลุ่มการศึกษาประเภทต่างๆ -จัดทำห้องสมุดประชาชนและหน่วยบริการเคลื่อนที่ และขยายการศึกษาพื้นฐาน -จัดหางานเข้าเป็นเพิ่ม	-แผนงานพัฒนาเด็ก เยาวชนและสตรี	-ปรับปรุงสถานศึกษา
3.แผนการขยายโอกาสทางการผลิตการตลาดและการจ้างงาน	-ขยายโอกาสสหกรณ์และกรจ้างงาน -แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	-สร้างถนนคอนกรีตรอบเกาะ แทนคอกปลา -และบ้านพักตากอากาศ -ส่งเสริมแปรรูปอาหารทะเลและเลี้ยงหอย	-แผนงานส่งเสริมอาชีพและรายได้	-ส่งเสริมสหกรณ์และจัดตั้งร้านค้าในกระดังงา -สร้างตลาดสดแห่งใหม่
4.แผนการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	-แผนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม -แผนการกำจัดขยะ -การให้ความรู้	-ก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย ปลุกต้นไม้ -แยกและกำจัดขยะ -ให้ความรู้เรื่อง พ.ร.บ. เต็มเรือและประมง	-แผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	-รักษาความสะอาด -จัดหารถขยะรับขยะ -จัดระบบจราจร
5.แผนพัฒนาส่งเสริมความมั่นคงของชาติ	-แผนฟื้นฟูป่าอนุรักษ์และไรต์เฮลด์ส์ -แผนงานตรวจอากาศ -ขยายหน่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและเรือตรวจการ	-ให้ความรู้และการรักษาโรค -โครงการตรวจอากาศ -โครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก* -โครงการสนับสนุนทำเรือนำฉีกหมอมันมี* -โครงการทำเรือนำฉีกสิ่งทอ*	-พัฒนาการมีอระบอบประชาธิปไตย -รักษาความสงบชุมชน -ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	-เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และสนับสนุน -โครงการเพื่อความมั่นคงของชาติ -อบรมเจ้าหน้าที่
6.แผนการปรับปรุงระบบบริหารและการจัดการการปกครอง	-แผนงานปรับปรุงที่ทำการอำเภอและก่อสร้างบ้านพักข้าราชการ	-ก่อสร้างศาลากลางและบ้านพัก	-แผนพัฒนาการบริหารและการบริการ -พัฒนาบุคลากร	-บำรุงรักษาและซ่อมแซมทรัพย์สิน -ติดตั้งระบบเสียงตามสาย -อบรมกฎหมายและระเบียบเจ้าหน้าที่
7. แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	-แผนงานปรับปรุงและก่อสร้างถนนสายหลักและสะพานทำเรือ -แผนงานก่อสร้างถังเก็บน้ำฝน -แผนงานโครงสร้างพื้นฐาน	-สร้างถนนทำเขยทิม ก่อสร้างทำเขยเรือ -ทำบน-ด้านและทางเดินเรียบทะเลชายหาด -สร้างถังเก็บน้ำ 10 แห่ง (ขนาด 150 ลบ.ม.) -ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าย่อย -ห่อกระยาสูบและสร้างทำเขยเรือ	-แผนงานสร้างและบูรณะสาธารณูปโภค -และการไฟฟ้า -แผนการจัดการจราจรและการขนส่ง	-ติดตั้งไฟ ซ่อมและก่อสร้างถนน ถังเก็บน้ำ -น้ำ ปรับปรุงสะพานทำเขยเรือและ -สร้างทำเขยเรือสำหรับขนถ่ายสินค้า -และบริการผู้โดยสาร ปรับปรุงท่อระบายน้ำ -ป้ายและเครื่องหมายการจราจร

ที่มา : รวบรวมจากแผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาสุขภาพเกาะสีชังประจำปี พ.ศ 2540-2544

หมายเหตุ *เป็นแนวทางการพัฒนาที่มีแนวโน้มเพื่อรองรับการพัฒนาในระดับใหญ่มากกว่าเพื่อสนองตอบความต้องการใช้งานในพื้นที่

แผนที่ 3.2 แสดงข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะสีชัง

สัญลักษณ์

	พื้นที่พัฒนาสุขภาพเกาะสีชัง		ขยายผิวจราจร
	พื้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		ถนนเสนอให้สร้างใหม่
	พื้นที่โครงการทำเรือน้ำลึก		โครงการท่าเรือท่องเที่ยว
	พื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ		โครงการศูนย์นักท่องเที่ยวเกาะสีชัง
			โครงการอนุรักษ์พระจุฬาราชฐาน

ที่มา : สำนักบริการวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แม้ว่าแนวทางที่กำหนดขึ้นยังไม่ได้ถูกนำมาดำเนินการอย่างจริงจังในพื้นที่ แต่แนวทางดังกล่าวจะพื้นฐานสำคัญในการนำมาปรับใช้สำหรับการพัฒนาในปัจจุบัน ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในเรื่องแนวทางการลงทุนในพื้นที่ คือ “การพัฒนาด้านแรงงานในท้องถิ่น” ซึ่งก่อให้เกิดการกระจายรายได้และการสร้างงาน แต่สิ่งที่ควรระวังก็คือการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งหากดำเนินการอย่างขาดหลักการจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก

3.1.4.2 โครงการทำเรื่อน้ำลิกเกาะสีชัง

โครงการทำเรื่อน้ำลิกเกาะสีชัง โดยบริษัทสีชังทองเทอร์มินัล จำกัด เริ่มก่อสร้างปี พ.ศ 2536 และเปิดดำเนินการในปี พ.ศ 2538 ตั้งอยู่บนพื้นที่ 400 ไร่ บริเวณชายฝั่งทะเล ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะสีชัง จ.ชลบุรี ห่างจากศรีราชา 12 กิโลเมตร และประมาณ 60 กิโลเมตรจากปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีรายละเอียดโครงการประกอบด้วย

ลักษณะโครงการ

ทำเรื่อน้ำลิกสีชังมีวัตถุประสงค์หลักในการรับเรือบรรทุกสินค้าทะเลและเรือบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ สามารถรับเรือได้ตั้งแต่ขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.2

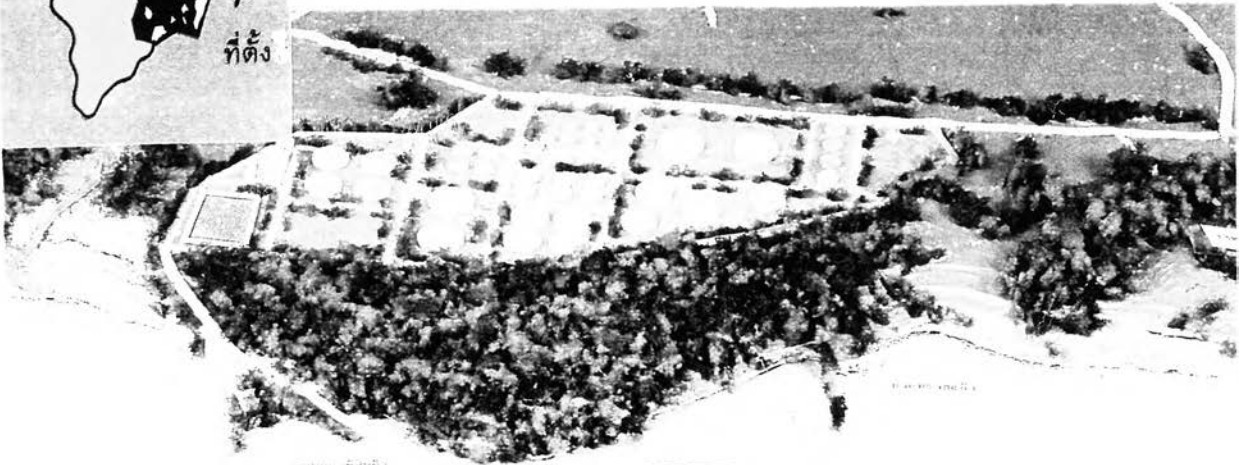
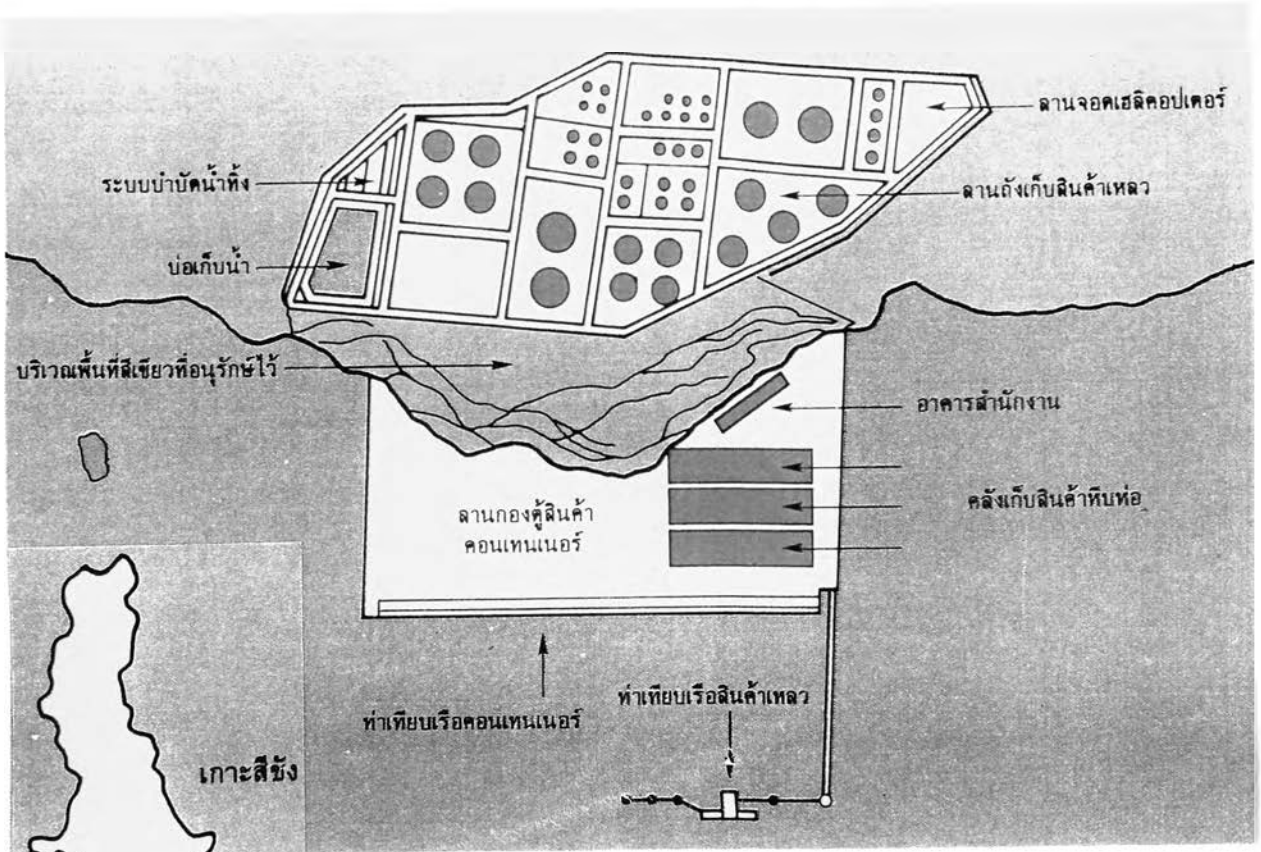
ตารางที่ 3.2 แสดงรายละเอียดของทำเรื่อน้ำลิก

ประเภทท่า	ยาว	ลึก	สมรรถวิสัย.
1. ท่าเทียบเรือสินค้าทะเล 2 ท่า	320 เมตร	18 เมตร	- รับเรือสินค้าทะเลขนาด 3,000-100,000 เดดเวทตัน ได้พร้อมกัน 2 ลำ และขนถ่ายสินค้าทะเลได้ปีละ 3.7 ล้านตัน
2. ท่าเทียบเรือคอนเทนเนอร์ 2 ท่า	660 เมตร	14 เมตร	- รับเรือคอนเทนเนอร์ขนาด 5,000-60,000 เดดเวทตัน ได้พร้อมกัน 2 ลำ และขนถ่ายสินค้าทะเลได้ปีละ 3.45 ล้านตัน

ที่มา : บริษัท สีชังทองเทอร์มินัล จำกัด

โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ป้องกันผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

1. ถังเก็บสินค้าทะเล ความจุรวม 500,000 ลูกบาศก์เมตร
2. ลานกองตู้คอนเทนเนอร์นำเข้าและส่งออก สามารถกองตู้คอนเทนเนอร์ได้ 5,000 ตู้
3. คลังสินค้าที่บ่อ พื้นที่ 40,000 ตารางเมตร คลังสินค้าเปิดพื้นที่ 20,000 ตารางเมตร
4. อาคารทำการ ศูนย์ควบคุมทางน้ำ ศูนย์วางแผนการจัดการและลำเลียงตู้ ศูนย์ควบคุมการรับและจ่ายสินค้าทะเล อาคารที่ทำการเจ้าหน้าที่ศุลกากรและอาคารซ่อมบำรุง
5. สาธารณูปโภคเช่น ไฟฟ้า น้ำ ระบบสื่อสารโทรคมนาคม เป็นต้น
6. อุปกรณ์ความปลอดภัยและป้องกันผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย อุปกรณ์ควบคุมป้องกันสินค้าทะเลรั่วไหลลงทะเลตามมาตรฐานสากล เช่น ทุ่นกัก เครื่องกวาด รวมทั้งอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย และระบบรองรับและบำบัดน้ำทิ้งตามมาตรฐาน

ภาพที่ 3.1 แสดงผังบริเวณท่าเรือน้ำลึกสีชัง

หากการดำเนินการเป็นไปตามรายละเอียดข้างต้น ทำเรื่อน้ำลึกสี่ซั้งจะเป็นท่าเทียบเรือบรรทุกสินค้าเหลวได้ถึงขนาด 100,000 เดคเวทตัน และเรือบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ได้ถึงขนาด 60,000 เดคเวทตัน โดยมีระบบควบคุมการจราจรทางน้ำ การวางแผนจัดการการขนถ่ายสินค้าเหลวและลำเลียงตู้คอนเทนเนอร์ที่ทันสมัย รวมถึงอุปกรณ์ความปลอดภัยและป้องกันผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่มีมาตรฐานสูง ซึ่งจะช่วยให้การนำเข้าและส่งออกสินค้า รวมทั้งการขนถ่ายสินค้าไปยังท่าเรือต่างๆ ในอ่าวไทยจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และด้วยการพัฒนาระบบการขนส่งทางน้ำทั้งภาครัฐและเอกชน อาจมีผลให้ประเทศไทยสามารถเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางน้ำที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ นอกจากผลประโยชน์ที่จะเกิดในระดับภูมิภาคและประเทศแล้ว ผู้จัดทำโครงการยังได้วิเคราะห์ถึงผลประโยชน์ที่ชาวเกาะจะได้รับในด้านต่างๆ โดยสรุป ประกอบด้วย การเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนทั้งทางตรงจากการจ้างงานและทางอ้อมจากการท่องเที่ยวที่มากับเรือท่องเที่ยวขนาดใหญ่ซึ่งจะทำให้ร้านค้า ที่พัก รถและเรือรับจ้างมีรายได้มากขึ้น สร้างระเบียบการสัญจรทางทะเลและเพิ่มความปลอดภัยแก่เรือที่ใช้เส้นทาง เสริมสร้างความอบอุ่นในครอบครัวด้วยการลดการละทิ้งถิ่นฐานของวัยแรงงานที่มีคุณภาพความรู้สูง เป็นต้น

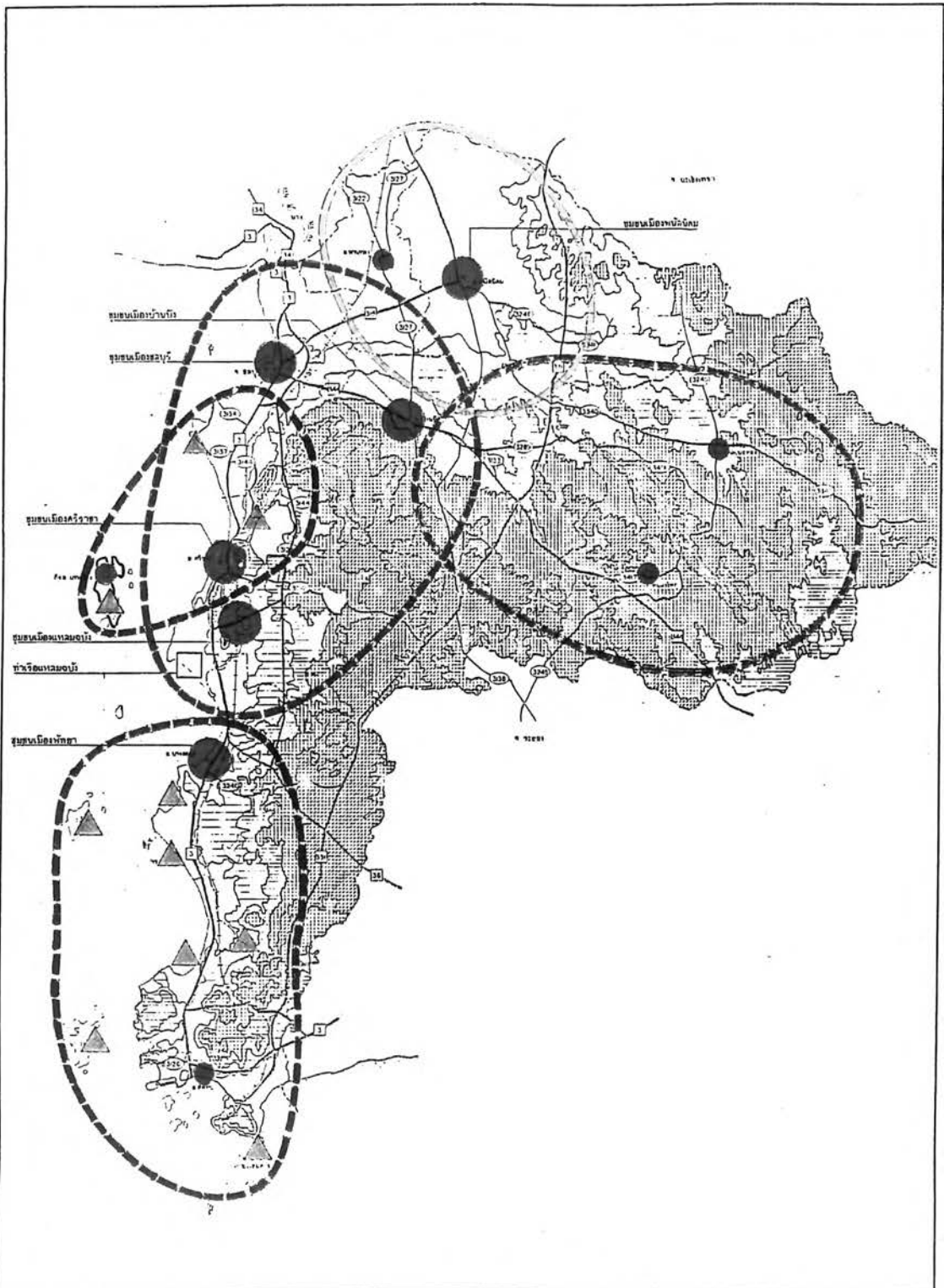
3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างจังหวัดชลบุรีและเกาะสี่ซั้ง

3.2.1 ความเชื่อมโยงด้านกายภาพ

จากข้อมูลทางการตลาด (2539:212) กล่าวถึง การแบ่งศักยภาพการพัฒนาตามสภาพภูมิประเทศเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล เป็นที่ตั้งของ อ.เมือง อ.ศรีราชา อ.บางละมุง อ.สัตหีบ และ อ.เกาะสี่ซั้ง เป็นบริเวณที่มีความเจริญสูงสุดของจังหวัดและภาค มีชุมชนศูนย์กลางความเจริญที่สำคัญ เช่น ชลบุรี แสนสุข แหลมฉบัง ศรีราชาและเมืองพัทยา และพื้นที่บริเวณตอนในของจังหวัดที่ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรม และมีการขยายตัวของพัฒนาช้ากว่าพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล จากข้อได้เปรียบของสภาพภูมิประเทศต่อการพัฒนาของพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ส่งผลให้ชุมชนเมืองบริเวณดังกล่าวรวมถึงเกาะสี่ซั้ง มีบทบาทเป็นทั้งศูนย์กลางด้านพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว อย่างเห็นได้ชัด โดยมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและแนวโน้มในการขยายตัวของชุมชนเพิ่มขึ้นมาก ทำให้แกนกลางในการพัฒนาของจังหวัดยังคงอยู่ในบริเวณพื้นที่ราบชายฝั่ง ประกอบกับมีโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกซึ่งจะยิ่งเสริมให้พื้นที่บริเวณนี้มีศักยภาพมากขึ้น ทั้งนี้การแบ่งศักยภาพการพัฒนาดังกล่าวสอดคล้องกับแผนที่แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนา ที่จัดทำโดยสำนักผังเมืองจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ 2540 และจากแผนที่ดังกล่าวนี้พบว่า "เกาะสี่ซั้ง" มีบทบาทและความสำคัญเชื่อมโยงกับจังหวัดชลบุรี คือ

1. เป็นชุมชนศูนย์กลางพื้นที่ระดับอำเภอ และเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว" โดยการจัดพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดแบ่งเป็น กลุ่มบางแสน-ศรีราชา และพัทยา-สัตหีบทั้งนี้เกาะสี่ซั้งจัดอยู่ในกลุ่มแรก (ข้อมูลการตลาด,2539:37)

2. พื้นที่ทะเลด้านตะวันออกของเกาะบางส่วนอยู่ใกล้เขต "พื้นที่ซึ่งมีศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมและการขนส่งระหว่างประเทศ" ซึ่งความสำคัญของจังหวัดชลบุรีในด้านการขนส่งทางทะเลพบว่า ปัจจุบันชายฝั่งทะเลของจังหวัดประกอบด้วยท่าเทียบเรือทั้งของเอกชนและท่าเรือพาณิชย์

แผนที่ 3.3 แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดชลบุรี

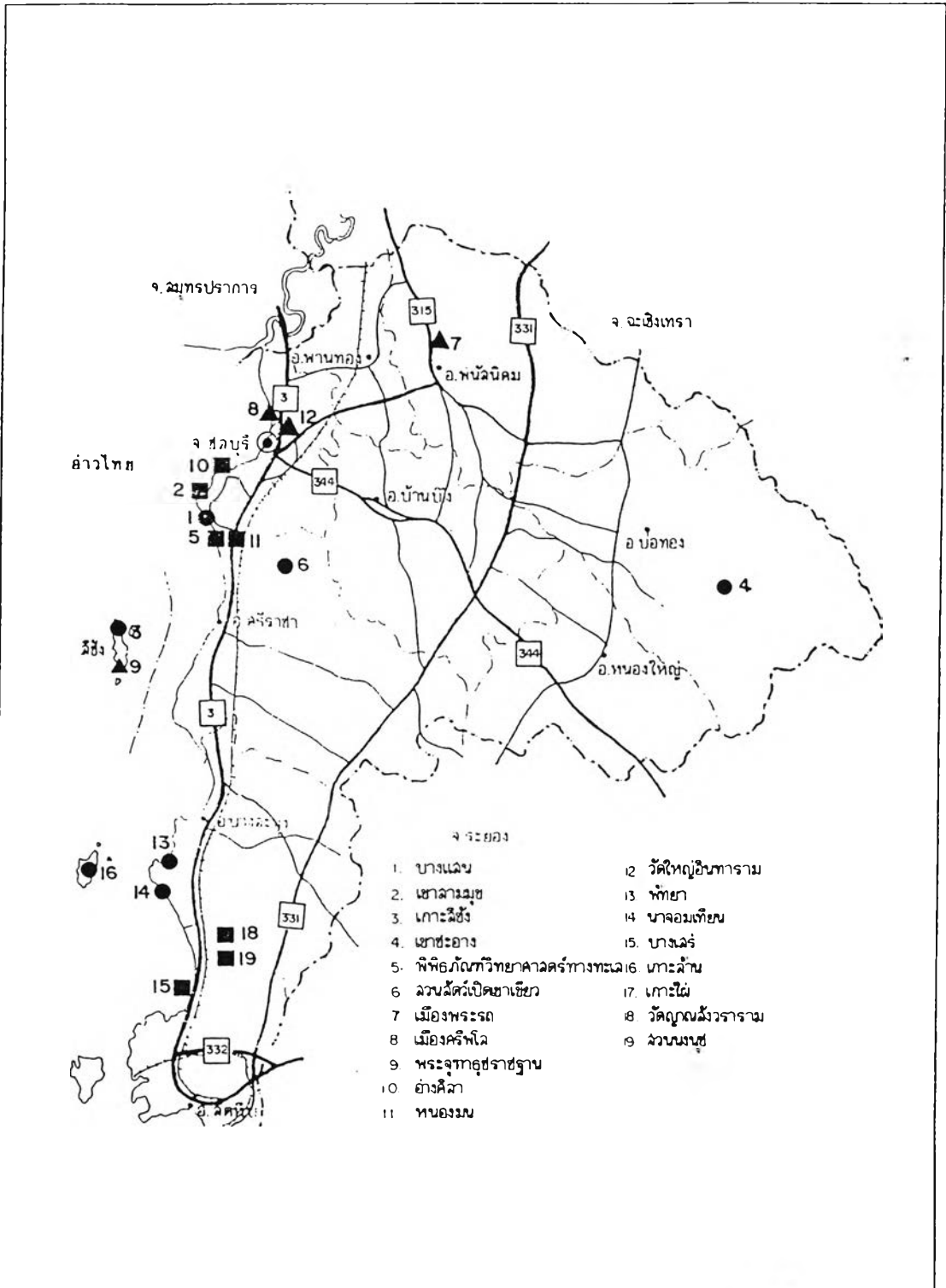

สัญลักษณ์

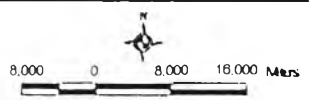
- พื้นที่ที่มีศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมระหว่างประเทศ
- พื้นที่ที่มีศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยว
- พื้นที่ที่มีศักยภาพการพัฒนาเกษตรกรรมปศุสัตว์ - พืชสวนและอิเล็กทรอนิกส์
- พื้นที่ที่มีศักยภาพการพัฒนาเกษตรกรรมพืชไร่พืชสวน
- ศูนย์เมืองที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง
- ศูนย์ศูนย์กลางพื้นที่ระดับอำเภอ
- กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง

- ภาคีราชการวางแผนภาคและเมือง
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3.4 แสดงแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี

สัญลักษณ์

- อำเภอ
- ถนน
- +—+—+ ทางรถไฟ
- เส้นเขตจังหวัด
- สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ
- ▲ สถานที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
- สถานที่ท่องเที่ยววัฒนธรรม

ที่มา : สำนักบริการวิชาการ วุฒางกรณมหาวิทยาลัย

แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับขนส่งสินค้าไปต่างประเทศ และเลียบตามชายฝั่งตะวันออกเข้าสู่ท่าเรือกรุงเทพเป็นจำนวนมาก โดยความร่วมมือด้านการขนส่งทางน้ำของจังหวัด มีสาเหตุจูงใจเนื่องจาก(ข้อมูลการตลาด,2539:67)

2.1 บริเวณ อ.ศรีราชา อ่าวอุดม แหลมฉบังและเกาะสีชัง เป็นพื้นที่ที่กรมเจ้าท่าประกาศเป็นเขตท่าเรือกรุงเทพ สามารถรองรับจอดเรือบรรทุกสินค้าขนาดใหญ่ที่ไม่สามารถเทียบท่าที่ท่าเรือกรุงเทพได้ ให้ลำเลียงและขนถ่ายสินค้าลงเรือเล็กเข้าสู่ท่าเรือกรุงเทพ

2.2 ท่าเรือน้ำลึกสัตหีบ เป็นท่าเรือพาณิชย์ขนาดกลางรับเรือขนาด 30,000-50,000 ตัน

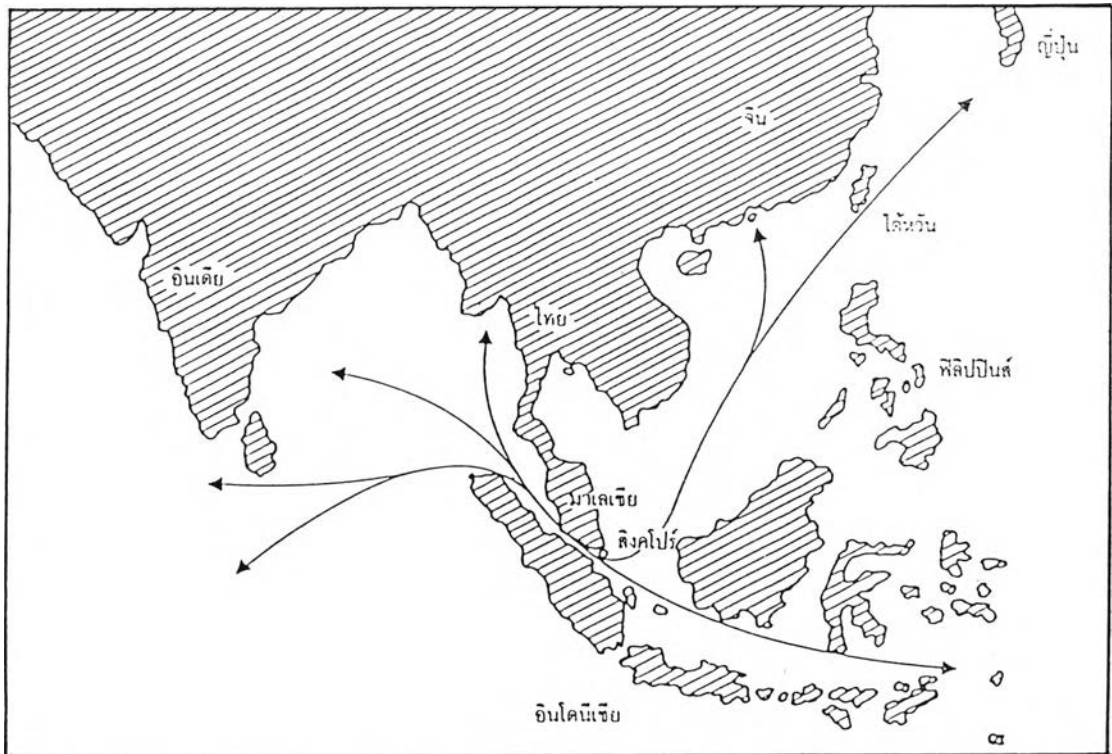
2.3 ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง อยู่ในเขต อ.ศรีราชา บริเวณอุตสาหกรรมแหลมฉบังรองรับเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ที่ขนส่งสินค้าแบบเทกองและตู้ขนส่งสินค้ารับเรือสินค้าขนาด 150,000 ตัน

2.4 ท่าเรือน้ำลึกเกาะสีชัง ดำเนินการโดยบริษัทเอกชน ทำเทียบเรือรองรับสินค้าขนาด 10,000 ตัน โดยเรือเทียบท่าครั้งละ 5 ลำ และทำเทียบเรือขนส่งสินค้าเหลวรองรับได้ถึง 240,000 ตัน

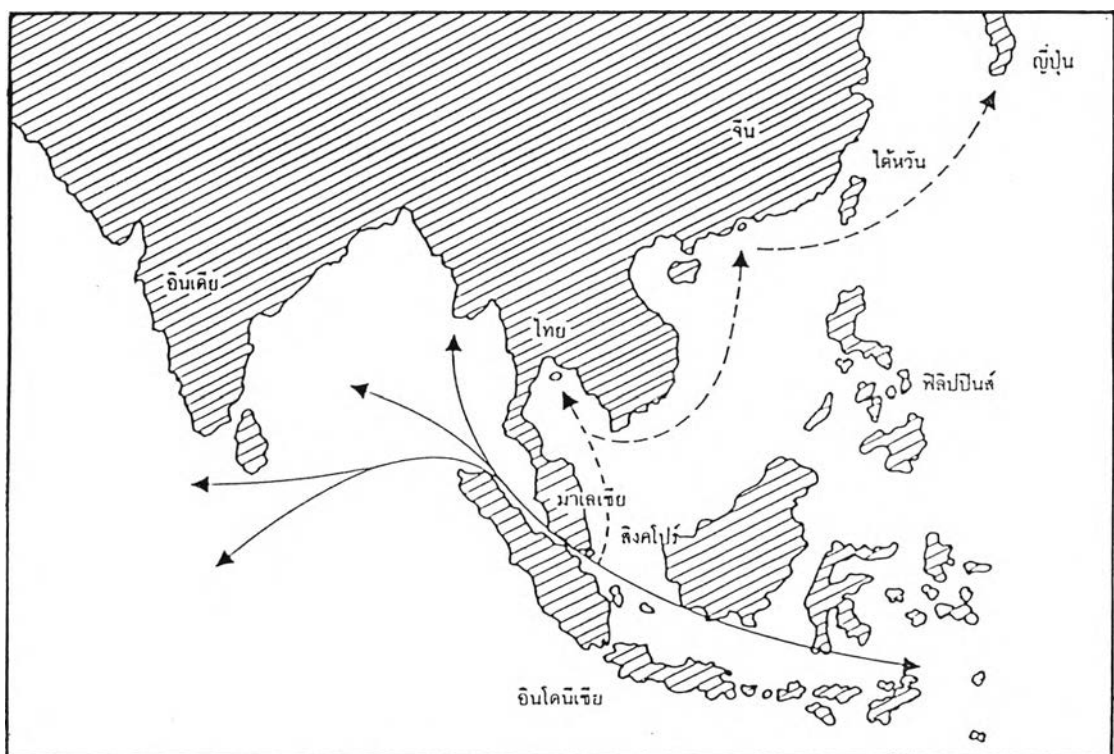
ทั้งนี้หากโครงการท่าเรือพาณิชย์ทั้งหมดสามารถดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบ จังหวัดชลบุรีจะมีศักยภาพสูงที่จะเป็นศูนย์กลางการส่งออกทางทะเลของประเทศไทย เพราะมีท่าเรือเกาะสีชังเป็นท่าเรือน้ำลึกสำหรับรองรับการเทียบท่าของเรือขนาดใหญ่ที่ขนส่งสินค้าทั่วไป และขนส่งสินค้าเหลว ส่วนท่าเรือแหลมฉบังและสัตหีบสามารถเป็นท่าเรือน้ำลึกขนาดกลาง รวมทั้งโครงข่ายคมนาคมที่มีคุณภาพเชื่อมต่อกับทุกภาคของประเทศ อาจส่งผลให้ผู้ส่งออกและนำเข้าจะหันมาใช้ท่าเรือจังหวัดชลบุรีมากกว่าท่าเรือกรุงเทพซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าและเสียเวลาขนส่งมากกว่า เนื่องจากผู้ส่งออกไม่ต้องใช้เรือสินค้าขนาดเล็กลำเลียงสินค้าไปขึ้นเรือใหญ่ที่สิงคโปร์เพื่อส่งสินค้าต่อไปที่ฮ่องกง ไต้หวัน และญี่ปุ่น เรือสินค้าขนาดใหญ่สามารถเข้ามารับสินค้าที่ทำเรือน้ำลึกจังหวัดชลบุรีก่อนจะเดินทางต่อไป ทำให้การขนส่งสินค้าสั้นลงและลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง โดยระบบการขนส่งแสดงไว้ในภาพที่ 3.3

3.2.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจและศักยภาพการลงทุนของจังหวัด

ในการศึกษาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของเกาะสีชังกับจังหวัดชลบุรี จำเป็นต้องทราบถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดในเบื้องต้นก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงอิทธิพลและแรงสนับสนุนทางเศรษฐกิจที่พื้นที่เกาะและจังหวัดมีต่อกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งจากการศึกษาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดโดยภาพรวม พบว่า จังหวัดชลบุรีมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด(GPP) มีค่าสูงสุดในภาครวมทั้งขยายตัวเฉลี่ยต่อปีสูงกว่าการเพิ่มของภาคและประเทศ โดยมีอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเนื่องจากมีส่วนแบ่งถึงร้อยละ 69.28 รองลงมาคือการค้าและการบริการ ในขณะที่เกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้สอดคล้องกับการวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจ(Shift-Share) และความเชี่ยวชาญของสาขาการผลิต(LQ)ของจังหวัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมมีศักยภาพการพัฒนาสูงสุด ในขณะที่การค้าและการบริการมีการขยายตัวอย่างช้าๆ แต่เป็นสาขาการผลิตที่ก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดมากกว่าสาขาอื่นส่งผลต่อการเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญ ส่วนสาขาที่มีศักยภาพการพัฒนาต่ำสุดคือ เกษตรกรรม ตามลำดับ จากการศึกษาโครงสร้างเศรษฐกิจทำให้ทราบถึงศักยภาพในการลงทุนในแต่ละสาขาการผลิต โดยแนวโน้มและโอกาสในการลงทุนซึ่งถูกกำหนดจากแผนลงทุนจังหวัดจะมุ่งส่งเสริมการลงทุนของอุตสาหกรรมการผลิตเน้นการส่งออก และอาศัยวัตถุดิบจากต่างประเทศ

ภาพที่ 3.2 แสดงเส้นทางเดินเรือก่อนสร้างท่าเรือน้ำลึกสี่ซัง

ภาพที่ 3.3 แสดงเส้นทางเดินเรือหลังสร้างท่าเรือน้ำลึกสี่ซัง

ตารางที่ 3.3 แสดงการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมของสาขาการผลิตที่สำคัญเทียบกับประเทศและภาค

หน่วย 1000 บาท

ระดับ	สาขาการผลิต	2533	2534	2535	2536	2537	2538	%เพิ่มขึ้นเฉลี่ย	%share GDP/GPP and GRP/GPP	%shareสาขาการ ผลิตต่อภาค/จังหวัด
ประเทศ	-	1,945,372,343	2,111,861,797	2,295,864,717	2,481,277,965	2,702,078,250	2,941,183,379	8.62		
ภาคตะวันออก	อุตสาหกรรม	55,421,640	64,785,808	78,636,793	99,808,669	119,959,373	143,474,732	21.00		47.61
	เกษตรกรรม	24,233,468	26,116,911	28,669,514	29,642,142	30,574,314	31,423,927	5.37		10.43
	การค้า	19,299,905	20,636,184	21,455,910	23,187,938	26,163,009	29,807,120	9.15		9.89
	การบริการ	16,892,383	16,978,623	16,877,214	16,731,549	16,550,008	17,076,907	0.23		5.67
	รวม	165,545,043	185,077,506	206,814,002	238,584,864	266,045,367	301,350,618	12.74	10.25	
จ.ชลบุรี	อุตสาหกรรม	36,609,501	42,188,405	50,940,386	68,097,135	81,659,006	102,597,789	23.04		69.26
	เกษตรกรรม	5,855,077	5,580,296	4,861,101	4,329,985	3,986,893	4,126,129	-6.59		2.79
	การค้า	6,271,202	6,828,999	7,226,291	7,943,159	8,974,456	10,245,404	10.36		6.92
	การบริการ	8,395,328	8,679,603	8,927,812	9,053,567	8,973,323	9,133,464	1.71		6.17
	รวม	73,797,496	82,087,013	90,736,779	111,380,742	124,423,148	148,132,741	15.06	49.18	

ที่มา : รวบรวมจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540

ตารางที่ 3.4 แสดงการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรีในช่วงปีพ.ศ 2533ถึงพ.ศ 2538

หน่วย 1000 บาท

สาขาการผลิต	GRP(*1000)		GPP(*1000)		COMPONENTS OF SHIFT-SHARE 1989-1993			
	2533	2538	2533	2538	ECONOMIC GROWTH	P-SHIFT	D-SHIFT	TOTAL
เกษตรกรรม	24,233,468	31,423,927	5,855,077	4,126,129	4,803,237	(3,065,942)	(3,466,243)	(1,728,948)
เพาะปลูก	12,084,790	14,616,049	2,465,574	2,016,433	2,022,644	(1,506,209)	(965,576)	(449,141)
เลี้ยงสัตว์	4,324,185	4,531,644	1,137,379	1,082,266	933,054	(878,486)	(109,680)	(55,113)
ประมง	5,280,747	9,775,825	1,834,781	653,357	1,505,170	56,632	(2,743,226)	(1,181,424)
ป่าไม้	199,263	7,244	2,116	0	1,736	(3,775)	(77)	(2,116)
การบริการทางการเกษตร	705,358	589,090	100,594	63,946	82,523	(99,104)	(20,067)	(36,648)
ผลผลิตทางการเกษตร	1,639,125	1,904,075	314,633	310,127	258,111	(207,253)	(55,364)	(4,506)
เหมืองแร่และย่อยหิน	12,173,072	18,618,509	225,042	187,331	184,614	(65,458)	(156,867)	(37,711)
อุตสาหกรรม	55,421,640	143,474,732	36,609,501	102,597,789	30,032,759	28,131,882	7,823,648	65,988,288
การก่อสร้าง	9,968,398	12,367,143	5,953,523	5,415,316	4,883,998	(3,451,372)	(1,970,833)	(538,207)
ไฟฟ้าและประปา	5,371,760	12,116,529	1,352,040	3,079,090	1,109,152	588,466	29,432	1,727,050
การคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร	7,458,802	14,098,679	3,621,908	6,003,048	2,971,248	253,000	(843,107)	2,381,140
การค้าส่งและค้าปลีก	19,299,905	29,807,120	6,271,202	10,245,404	5,144,607	(1,730,452)	560,047	3,974,202
ธนาคารการประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	5,897,833	10,315,035	2,610,598	4,119,717	2,141,615	(186,399)	(446,097)	1,509,119
ที่อยู่อาศัย	4,711,193	6,709,441	1,294,938	2,073,010	1,062,308	(513,061)	228,825	778,072
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	4,116,589	5,342,596	1,608,340	1,152,443	1,319,409	(840,411)	(934,895)	(455,897)
การบริการ	16,892,383	17,076,907	8,395,328	9,133,464	6,887,143	(6,795,436)	646,430	738,136
รวม	165,545,043	301,350,618	73,797,497	148,132,741	60,540,088	12,324,817	1,470,339	74,335,244

ที่มา : รวบรวมจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540

ตารางที่ 3.5 แสดงความเชี่ยวชาญของสาขาการผลิตของจังหวัดชลบุรีปีพ.ศ 2538

หน่วย 1000 บาท

ประเภท	ภาคตะวันออก	ชลบุรี	LQ	Nonbasic Employment	Basic Employment
เกษตรกรรม	31,423,927	4,126,129	0.27	4,126,129.00	-
เหมืองแร่และย่อยหิน	18,618,509	187,331	0.02	187,331.00	-
อุตสาหกรรม	143,474,732	102,597,789	1.45	70,526,835.01	32,070,953.99
การก่อสร้าง	12,367,143	5,415,316	0.89	5,415,316.00	-
ไฟฟ้าและประปา	12,116,529	3,079,090	0.52	3,079,090.00	-
การคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร	14,098,679	6,003,048	0.87	6,003,048.00	-
การค้าส่งและค้าปลีก	29,807,120	10,245,404	0.70	10,245,404.00	-
ธนาคารการประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	10,315,035	4,119,717	0.81	4,119,717.00	-
ที่อยู่อาศัย	6,709,441	2,073,010	0.63	2,073,010.00	-
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	5,342,596	1,152,443	0.44	1,152,443.00	-
การบริการ	17,076,907	9,133,464	1.09	8,394,371.51	739,092.49
รวม	301,350,618	148,132,741		115,322,694.52	32,810,046.48

ที่มา : รวบรวมจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ,2540

(Resource Based Industries) เป็นหลัก โดยมีท่าเรือน้ำลึกที่มีประสิทธิภาพสูงในการรองรับการขยายตัวภาคอุตสาหกรรมในอนาคต ในขณะที่เดียวกัน แนวโน้มและโอกาสในการลงทุนภาคการค้า การบริการและการท่องเที่ยว ในอนาคตจังหวัดชลบุรีจะถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทั้งทางบกและทางทะเล การท่องเที่ยวทางทะเลของภาค และการท่องเที่ยวครบวงจร

จากโครงสร้างเศรษฐกิจและศักยภาพการลงทุนของจังหวัดการลงทุนในอนาคต ที่มุ่งเน้นในด้านอุตสาหกรรม การค้า การบริการและการขนส่งระหว่างประเทศ ส่งผลต่อแนวโน้มการลงทุนในอนาคตทั้งต่อจังหวัดรวมถึงพื้นที่เกาะสีชัง โดยเฉพาะการส่งเสริมบทบาทท่าเรือน้ำลึกของภาคเอกชนในเกาะสีชังที่จะมีความสำคัญมากขึ้น และช่วยสนับสนุนการเติบโตของสาขาอุตสาหกรรม การค้า และการขนส่งซึ่งจะมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางทะเลในอนาคต ส่วนการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการบริการมีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้นของจังหวัด จะส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะสีชังซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวครบวงจรในกลุ่มศรีราชาและบางแสนตั้งได้ไว้ใน การเชื่อมโยงด้านกายภาพ

3.2.3 โครงสร้างประชากร

การกระจายตัวประชากรจังหวัดจะอยู่ใน อ.เมือง มากสุด รองลงมา ศรีราชา พนัสนิคม ตามลำดับ ส่วนเกาะสีชังมีประชากรต่ำสุด แต่เมื่อพิจารณาความหนาแน่นประชากรพบว่า เกาะสีชังซึ่งมีประชากรต่ำสุดกลับมีความหนาแน่นถึง 255 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งสูงกว่าความหนาแน่นของจังหวัดที่มีค่า 231 คนต่อตารางกิโลเมตร อย่างชัดเจน และในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากร 2 ช่วงปี พบว่าช่วงแรก(พ.ศ 2530-2535) อ.บางละมุง มีร้อยละการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงสุดรองลงมาได้แก่ เกาะสีชังและศรีราชา ตามลำดับ ในขณะที่การเพิ่มขึ้นเทียบกับการเพิ่มขึ้นของจังหวัดยังคงมีค่าสูงสุดที่ บางละมุง ศรีราชา และ อ.เมือง ตามลำดับ ส่วนในช่วงที่สอง(พ.ศ 2535-2539) ร้อยละการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงสุดคือ ศรีราชารองลงมาได้แก่ บางละมุงและเกาะสีชัง ตามลำดับ ในขณะที่การเพิ่มขึ้นเทียบกับการเพิ่มขึ้นของจังหวัดยังคงมีค่าสูงสุดที่ ศรีราชา บางละมุง และเมือง ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้างต้น เกาะสีชังมีร้อยละการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มขึ้นสูงรองจากศรีราชาและบางละมุง แสดงว่าเกาะสีชังมีความเจริญเติบโตสูงและมีศักยภาพดึงดูดต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากร แม้ว่า การเพิ่มขึ้นเทียบกับการเพิ่มขึ้นของจังหวัดจะมีค่าต่ำก็ตาม ทั้งนี้เพราะเกาะสีชังมีประชากรน้อยที่สุดเนื่องจากมีพื้นที่จำกัดในการรองรับ ดังนั้นถึงจะมีร้อยละการเพิ่มขึ้นสูงกว่าพื้นที่อื่น แต่ร้อยละการเพิ่มขึ้นเทียบกับร้อยละการเพิ่มขึ้นของจังหวัดก็ยังคงน้อยที่สุดอยู่ดี แต่หากนำไปพิจารณาร่วมกับความหนาแน่นของประชากรซึ่งอยู่ในระดับสูงจะเห็นได้ชัดว่าเกาะสีชังเป็นพื้นที่ขนาดเล็กแต่มีระดับการเติบโตประชากรอยู่ในลำดับต้นๆของจังหวัด อย่างไรก็ตามหากพิจารณาความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลง 2 ช่วง ของเกาะสีชัง ซึ่งทั้งร้อยละการเพิ่มขึ้นและร้อยละการเพิ่มขึ้นเทียบกับร้อยละการเพิ่มขึ้นของจังหวัดลดลงเกือบเท่าตัวในช่วงที่ 2 อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านขนาดในการรองรับของพื้นที่ รวมทั้งการเสื่อมถอยของจำนวนปีในแต่ละช่วงปี โดยช่วงปีแรกจะมีระยะเวลา 6 ปี ในขณะที่ช่วงที่ 2 มีระยะห่าง 5 ปี แต่ทั้งนี้ความต่างเพียง 1 ปีไม่น่าจะเป็นเหตุผลให้เกิดความแตกต่างมากเท่ากับข้อจำกัดของพื้นที่ นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า อ.เมือง ซึ่งมีประชากรสูงสุดกลับมี

ตารางที่ 3.6 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากร ความหนาแน่น และการกระจายตัวรายอำเภอของจังหวัดชลบุรี

อำเภอ	พื้นที่	จำนวนประชากรและความหนาแน่น						%การเปลี่ยนแปลงประชากร				การกระจายประชากร		
		2530		2535		2539		2530-2535		2535-2539		2530	2535	2539
		ประชากร	หนาแน่น	ประชากร	หนาแน่น	ประชากร	หนาแน่น	%เพิ่มขึ้น	%จากจังหวัด	%เพิ่มขึ้น	%จากจังหวัด			
เมืองชลบุรี	228.791	207,643	908	223,325	976	237,449	1038	7.55	20.20	6.32	17.31	24.43	24.08	23.53
ศรีราชา	616.434	123,973	201	142,435	231	164,912	268	14.89	23.78	15.78	27.55	14.59	15.36	16.34
บางละมุง	469.021	104,547	223	127,033	271	146,918	313	21.51	28.96	15.65	24.37	12.30	13.70	14.56
สัตหีบ	333.422	93,169	279	100,337	301	88,151	264	7.69	9.23	-12.15	-14.94	10.96	10.82	8.74
พนัสนิคม	699.702	139,983	200	146,017	209	148,247	212	4.31	7.77	1.53	2.73	16.47	15.74	14.69
บ้านบึง	646.334	80,276	124	81,940	127	85,571	132	2.07	2.14	4.43	4.45	9.45	8.83	8.48
พานทอง	173.037	41,966	243	44,201	255	45,015	260	5.33	2.88	1.84	1.00	4.94	4.77	4.46
บ่อทอง	781.544	34,419	44	37,451	48	40,667	52	8.81	3.90	8.59	3.94	4.05	4.04	4.03
หนองใหญ่	397.476	20,381	51	20,650	52	20,818	52	1.32	0.35	0.81	0.21	2.40	2.23	2.06
เกาะสีชัง	17.239	3,450	200	4,065	236	4,392	255	17.83	0.79	8.04	0.40	0.41	0.44	0.44
รวม	4363	849,807	195	927,454	213	1,009,041	231	9.14	100.00	8.80	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : สำนักงานกลาง ทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : ข้อมูลไม่ได้แสดงอำเภอบางสำหรัซึ่งมีจำนวนประชากร 982,140 คนแต่นับรวมไว้ในประชากรรวมจังหวัด

แนวโน้มการลดลงของการเพิ่มขึ้น ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ทราบถึง “ทิศทางของการขยายตัวประชากรของจังหวัด” ว่ามีแนวโน้มจะขยายตัวไปทางทิศใต้ของ อ.เมือง โดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเล ทั้งนี้สอดคล้องต่อการวิเคราะห์ทางด้านกายภาพอย่างเห็นได้ชัด

3.3 บทบาทเกาะสีชังจากนโยบายและการเชื่อมโยงกับจังหวัด

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดบทบาทของพื้นที่เกาะสีชังโดยตรงคือ “นโยบายและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง” ซึ่งก่อให้เกิดการมองเห็นภาพรวมของเกาะสีชังต่อระดับภาค เมือง และชุมชน ในขณะที่การศึกษาถึงความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงในระดับจังหวัด เป็นปัจจัยเสริมที่ช่วยให้สามารถมองเห็นความสำคัญของพื้นที่ในระดับต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น จากปัจจัยดังกล่าวพบว่า เกาะสีชังมีบทบาทและความสำคัญในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ระดับภาค

1. เป็นพื้นที่ที่มีบทบาทร่วมในการพัฒนาของโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (ESB) โดยเป็นที่ตั้งท่าเรือน้ำลึกเอกชนและมีพื้นที่ทางทะเลอยู่ในเขตท่าเรือกรุงเทพส่งผลให้มีบทบาทต่อการพัฒนาการขนส่ง เสริมสมรรถภาพการขนส่งสินค้าของท่าเรือแหลมฉบังส่งผลให้บทบาทในการส่งออกของภาคชัดเจนยิ่งขึ้นเพราะที่ผ่านมาโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกต้องพึ่งพาและพัฒนาเชื่อมกับกรุงเทพ เพราะประตูส่งออกหลักของประเทศอยู่ที่ท่าเรือคลองเตย และนอกจากท่าเรือน้ำลึกจะเป็นกลยุทธ์สำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม การค้าการขนส่งในพื้นที่ภาคตะวันออกแล้ว ยังเป็นโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่อาจนำไปสู่การพัฒนา และกระจายความเจริญกับพื้นที่ใกล้เคียง

2. บทบาทในการช่วยลดภาระของการขนส่งสินค้าของท่าเรือกรุงเทพ โดยเฉพาะในอนาคต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 8 กำหนดให้ ท่าเรือพาณิชย์ชายฝั่งทะเลตะวันออก ถูกกำหนดให้เป็นท่าเรือหลักของประเทศ และมีการสนับสนุนให้มีการลงทุนพัฒนาทั้งจากภาครัฐและเอกชน

3. เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์โดยเป็นที่ตั้งของโบราณสถานในสมัยรัชกาลที่ 5

ระดับเมือง

1. เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดโดยจัดอยู่ในกลุ่ม บางแสน-ศรีราชา

2. มีบทบาทร่วมในการพัฒนาการขนส่งและมีส่วนในการสนับสนุนการค้า อุตสาหกรรม ภายในจังหวัด โดยเฉพาะอุตสาหกรรมประเภทเน้นการส่งออกและนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ จากการพึ่งพาท่าเรือน้ำลึกของแหล่งอุตสาหกรรมจะช่วยลดต้นทุนในการผลิตได้

3. เป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มในการรองรับการขยายตัวของประชากรจังหวัด ที่ขยายตัวมาทางศรีราชา บางละมุงและส่งผลต่อเกาะสีชังเนื่องจากอยู่ในกลุ่มพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีความเจริญสูง

ระดับชุมชน

เป็นที่ตั้งชุมชนประมงขนาดใหญ่ที่มีพัฒนาการทางสังคมเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ โดยปรากฏในรูปของ ความเชื่อ ประเพณี กิจกรรม และสถาปัตยกรรมในสมัยรัชกาลที่ 5

จากนโยบายและความสัมพันธ์ของพื้นที่ทั้งในระดับภาคและจังหวัด มีความชัดเจนต่อการกำหนดให้พื้นที่มีบทบาทในการพัฒนา “การท่องเที่ยว” และ “การค้าการขนส่ง” เป็นหลัก โดยมีท่าเรือน้ำลึกที่สร้างขึ้นเป็นตัวแปรช่วยผลักดันให้บทบาทในระดับภาคและเมืองมีความชัดเจนมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีอยู่เป็นตัวแปรสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับภาคและเมือง แต่ทั้งนี้จากการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแผนพัฒนาแต่ละระดับพบว่า แผนพัฒนาในชุมชนทั้งจากภาครัฐ คือ อำเภอ หรือจากท้องถิ่น คือ สหกรณ์ วิทยาลัย ยังไม่กำหนดบทบาทชัดเจนทั้งการท่องเที่ยวและการขนส่ง โดยการท่องเที่ยวอาจจะมีการปรับสภาพพื้นที่บ้างบางส่วน แต่ในภาพรวมแผนพัฒนาระดับท้องถิ่นยังขาดรูปแบบและองค์ประกอบที่จะสนับสนุนการพัฒนาในทิศทางดังกล่าว และขาดการสอดคล้องประสานกับแผนระดับภาคและเมือง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลกระทบความสำคัญของพื้นที่ในอนาคต

3.4 ลักษณะและสภาพทั่วไปของเกาะสีชัง

3.4.1 ลักษณะทางกายภาพ

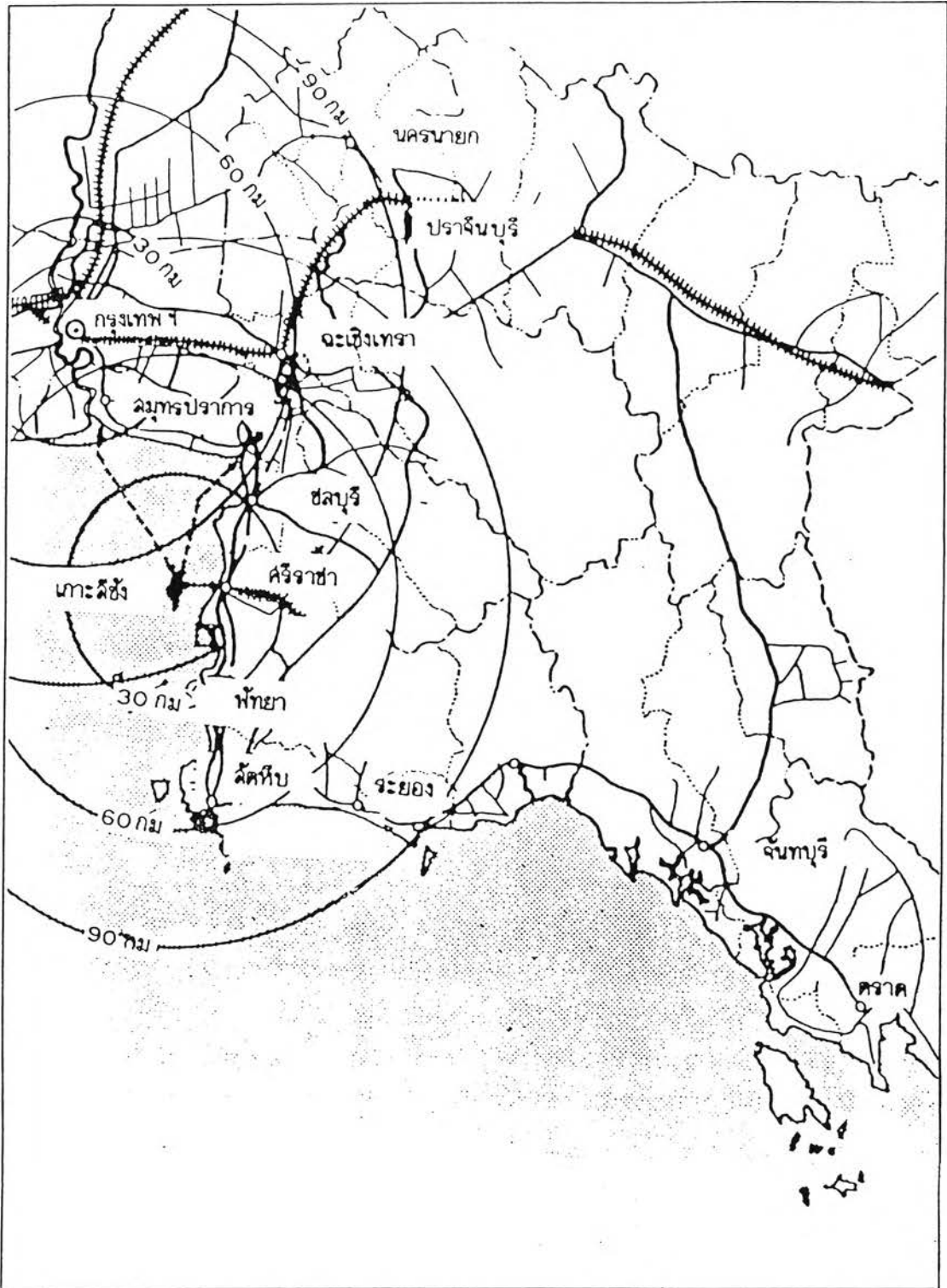
3.4.1.1 ที่ตั้ง

เกาะสีชัง ตั้งอยู่บริเวณอ่าวไทยอยู่ห่างจากศรีราชา 12 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดชลบุรี 39 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพฯ 117 กิโลเมตร มีฐานะเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดชลบุรี รวมเนื้อที่ 17,239 หรือประมาณ 18 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 11,250 ไร่ ประกอบด้วยเกาะบริวาร 8 เกาะ คือ เกาะขามใหญ่ เกาะขามน้อย เกาะปรัง เกาะร้านดอกไม้ เกาะยายท้าว เกาะท้ายค้างคาว เกาะท้ายคากหมื่นและเกาะสัมปะยื้อ มีเนื้อที่รวมทั้งหมดประมาณ 25 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

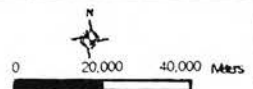
ทิศเหนือ	จดทะเลเขตอำเภอเมือง	จังหวัดสมุทรปราการ
ทิศใต้	จดทะเลเขตอำเภอบางละมุง	จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันออก	จดทะเลเขตอำเภอศรีราชา	จังหวัดชลบุรี
ทิศตะวันตก	จดทะเลเขตอำเภอบ้านแหลม	จังหวัดเพชรบุรี

3.4.1.2 ภูมิประเทศและสภาพพื้นที่

เกาะสีชังมีสภาพภูมิประเทศเป็นเกาะกลางทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา โขดหินและหาดทรายถึง 9,000 ไร่ คิดเป็น 80% มีพื้นที่ว่างทำการเพาะปลูกประมาณ 500 ไร่ คิดเป็น 4.5% พื้นน้ำ 1,000 ไร่ คิดเป็น 8.9% อื่นๆ 750 ไร่ คิดเป็น 6.7% รวม 11,250 ไร่ (สำนักงานอำเภอเกาะสีชัง, 2540:12) ไม่มีแม่น้ำลำธารและหนองบึง จุดสูงสุดบริเวณเขาใหญ่ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเกาะมีความสูงประมาณ 192 เมตรจากระดับน้ำทะเล เนื้อที่ร้อยละ 67 อยู่ในระดับความสูงระหว่าง 0-50 เมตร จากระดับน้ำทะเล เนื้อที่ร้อยละ 28 อยู่ในระดับความสูงระหว่าง 50-100 เมตร จากระดับน้ำทะเล เนื้อที่ร้อยละ 6 อยู่ในระดับความสูงระหว่าง 100-150 เมตร จากระดับน้ำทะเล และร้อยละ 1 ที่เหลืออยู่ในระดับความสูงเกิน 150 เมตร จากระดับน้ำทะเล

แผนที่ 3.5 แสดงที่ตั้งและอาณาเขตเกาะสีชัง

- สัญลักษณ์
- ถนนสายหลัก
 - ถนนสายรอง
 - =====
----- ทางรถไฟในปัจจุบัน

แนวทางการพัฒนาเกาะสีชัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร . 2529

ความลาดเทของพื้นที่เกาะสีชังโดยเฉพาะบริเวณรอบเขาใหญ่ ทางตอนเหนือของเกาะ บริเวณตอนกลางและเนินเขาตอนใต้ของเกาะ มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 20 บริเวณที่มีความลาดชันของพื้นที่ระหว่างร้อยละ 15-20 คือบริเวณที่เริ่มตั้งแต่ตอนเหนือของแหลมท่าวังเกาะตัวไปตามชายฝั่งลงไปทางใต้และครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกของเกาะจนจดบริเวณแหลมสลิด ส่วนบริเวณที่ค่อนข้างราบและมีความชันน้อยกว่าร้อยละ 10 คือบริเวณรอบ ๆ ชุมชนและหมู่บ้านโดยรอบในตอนกลางของเกาะและทอดตัวไปทางทิศใต้บางส่วน จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวพบว่า พื้นที่ที่มีความลาดชันเกิน 20% จะเป็นพื้นที่ภูเขาที่ไม่ได้รับการพัฒนา ส่วนพื้นที่ที่มีความลาดชันต่ำกว่า 10% คือบริเวณชุมชนในปัจจุบัน หมู่บ้านและพระราชวังเดิมซึ่งจะมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาสูง

ตารางที่ 3.7 แสดงพื้นที่ตามความลาดชันของเกาะสีชัง

ความลาดชัน	ครอบคลุมพื้นที่
ต่ำกว่า 10%	30%
10-20 (%)	26%
เกิน 20%	44%

ที่มา : กองผังเมืองเฉพาะ สำนักผังเมือง , 2528

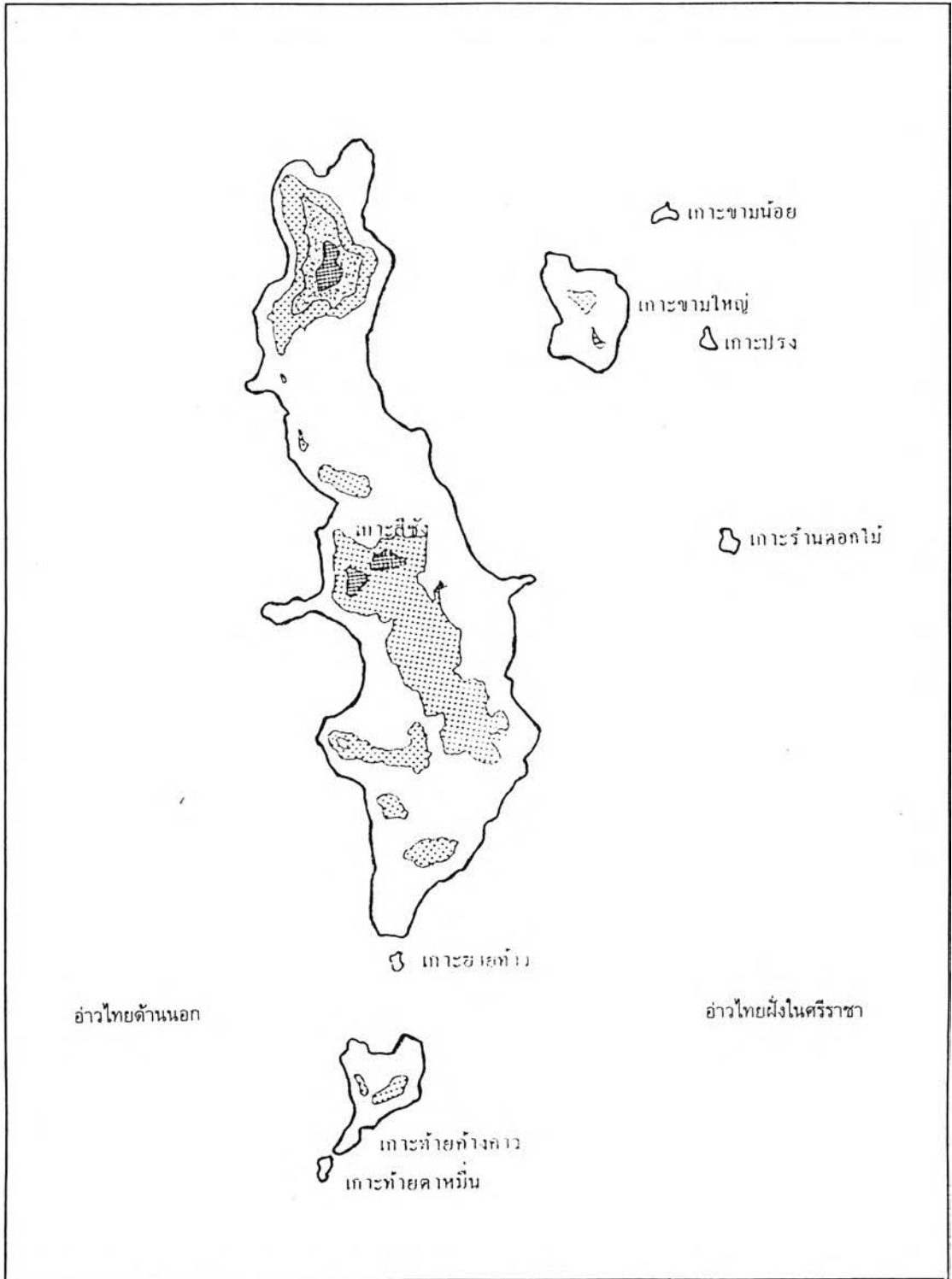
3.4.1.3 ลักษณะทางธรณีวิทยา

ตามหลักฐานทางธรณีวิทยาพบว่า เกิดจากแนวเทือกเขาตอนกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีจุดร่วมเริ่มต้นที่ภาคใต้ของมณฑลยูนนาน และเป็นเทือกเขาแนวยาวแยกกระจายมาทางใต้ 3 แนว แล้วจมหายลงไปใ้นทะเลและไหลลงพื้นน้ำกลายเป็นเกาะต่างๆ แนวเทือกเขาตอนกลางก่อให้เกิดเกาะสีชังรวมทั้งเกาะอื่นๆ ซึ่งก็คือยอดเขาที่ไหลลงพื้นน้ำนั่นเอง อันประกอบด้วยภูเขาและโขดหินเป็นส่วนใหญ่ซึ่งเป็นอุปสรรคและขัดขวางประมาณสูงในการก่อสร้าง นอกจากนี้เกาะสีชังเกือบทั้งหมดเกิดจากการก่อตัวของหินปูน (Limestone) และจะมีบางส่วนทางด้านตะวันออกเริ่มตั้งแต่แหลมท่าวังเป็นแนวยาวไปทางใต้ จนถึงแหลมหินขาวและบริเวณทางทิศตะวันตกของปลายแหลมใต้ของเกาะสีชัง จะเกิดจากการก่อตัวของอัคนี (Igneous Rock)

3.4.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปของเกาะสีชังเป็นแบบพื้นที่ชายทะเลในเขตร้อน อยู่ภายใต้อิทธิพลลมมรสุมที่พัดปกคลุม โดยลมมรสุมจากทิศเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือจะพัดเข้าสู่เกาะจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออกในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม และมรสุมจากทิศตะวันตกและทิศตะวันออกเฉียงใต้จะพัดเข้าสู่เกาะสีชังในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนตุลาคม และประกอบด้วย 3 ฤดู

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์

<p>แผนที่ 3.6 แสดงระดับความสูงของพื้นที่</p>		
<p>สัญลักษณ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ความสูงระหว่าง 0-50 เมตร ความสูงระหว่าง 50-100 เมตร ความสูงระหว่าง 100-150 เมตร ความสูงระหว่าง 150 เมตร ขึ้นไป 	<p>แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง</p>
<p>ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร , 2529</p>		<p>ภาควิชาการวางแผนที่และเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

แผนที่ 3.7 แสดงระดับความลาดชันของพื้นที่

สัญลักษณ์

- ความลาดชันน้อยกว่า 10%
- ความลาดชันระหว่าง 10-15%
- ความลาดชันระหว่าง 15-20%
- ความลาดชันมากกว่า 20%

แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร , 2529

3.4.1.5 ลักษณะชายหาดและชายฝั่งทะเล

ลักษณะทางกายภาพของชายฝั่งตะวันตก ประกอบด้วย หาดหิน เช่น หาดหินกลม (แหลมเขาขาด) และมีหาดทราย โขดหินและหน้าผา เป็นส่วนใหญ่ก่อให้เกิดทัศนียภาพที่สวยงาม ในขณะที่ชายฝั่งตะวันออกประกอบด้วยชายฝั่งที่เป็นหน้าผา (cliff beach) หาดทราย เช่นหาดทรายแก้ว และหาดทรายขาว ส่วนผสมของโคลนตม ทราย กรวด แนวหิน และปะการัง ระดับความลึกของทะเลรอบ ๆ เกาะเฉลี่ยลึกเกิน 20 เมตร ส่วนที่ลึกส่วนใหญ่จะอยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะ ความลึกของทะเลระหว่างเกาะสีชัง เกาะขามใหญ่ และเกาะขามน้อยมีความลึกเฉลี่ยระหว่าง 8-10 เมตร

3.4.2 ทรัพยากรและระบบนิเวศวิทยา

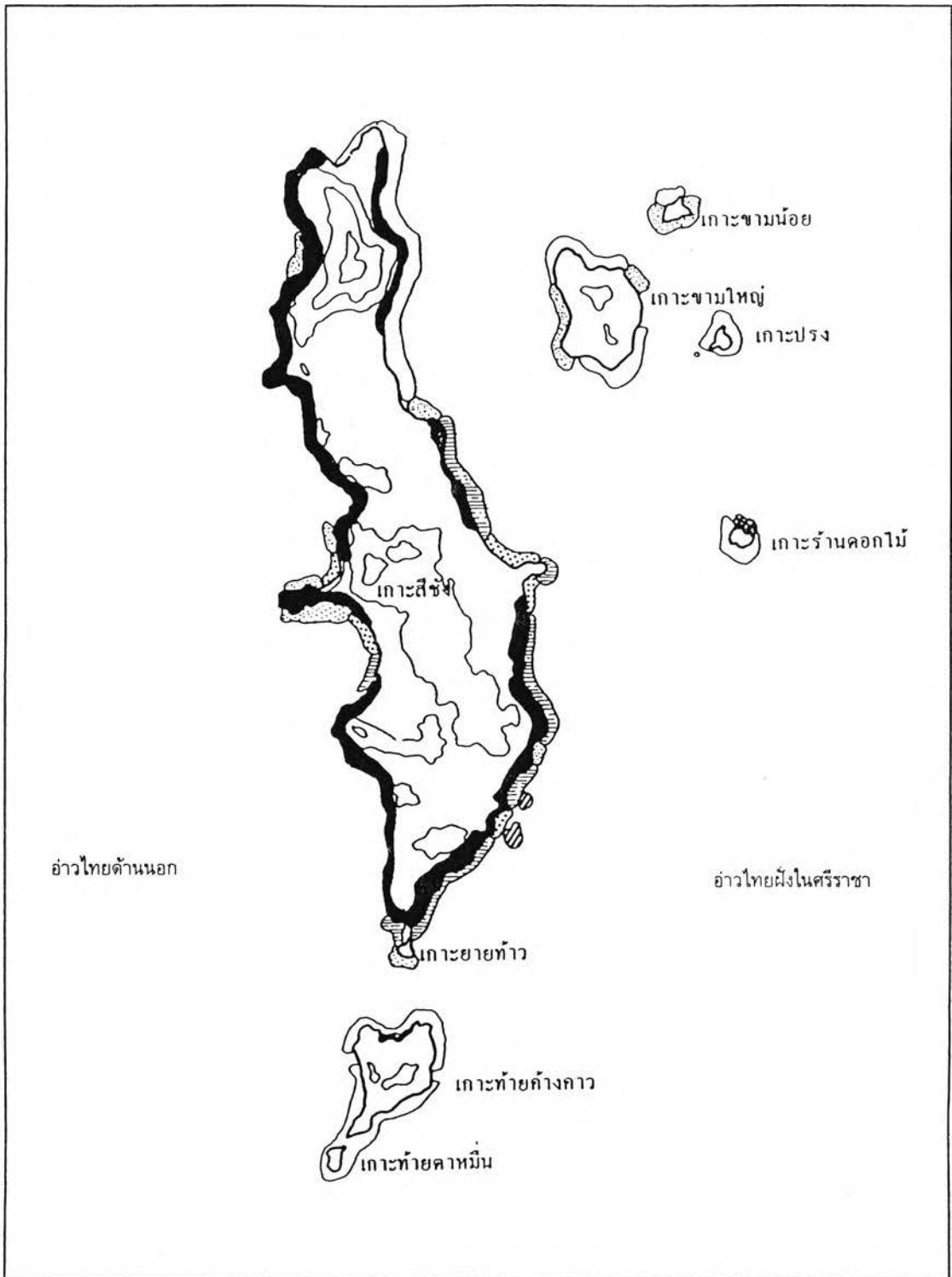
ในด้านทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยในการพัฒนาของเกาะสีชัง มีประกาศจากมติคณะรัฐมนตรีให้เกาะสีชังเป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ในปีแห่งการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 ดังนั้นในการกำหนดแนวทางพัฒนาจึงต้องศึกษาทั้งรายละเอียดของทรัพยากรและความสัมพันธ์ของระบบนิเวศในพื้นที่ จากการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล(2536) และคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(2538) กล่าวถึงระบบนิเวศและทรัพยากรทั้งบนบกและในน้ำของเกาะสีชังไว้ดังนี้

3.4.2.1 ทรัพยากรน้ำ

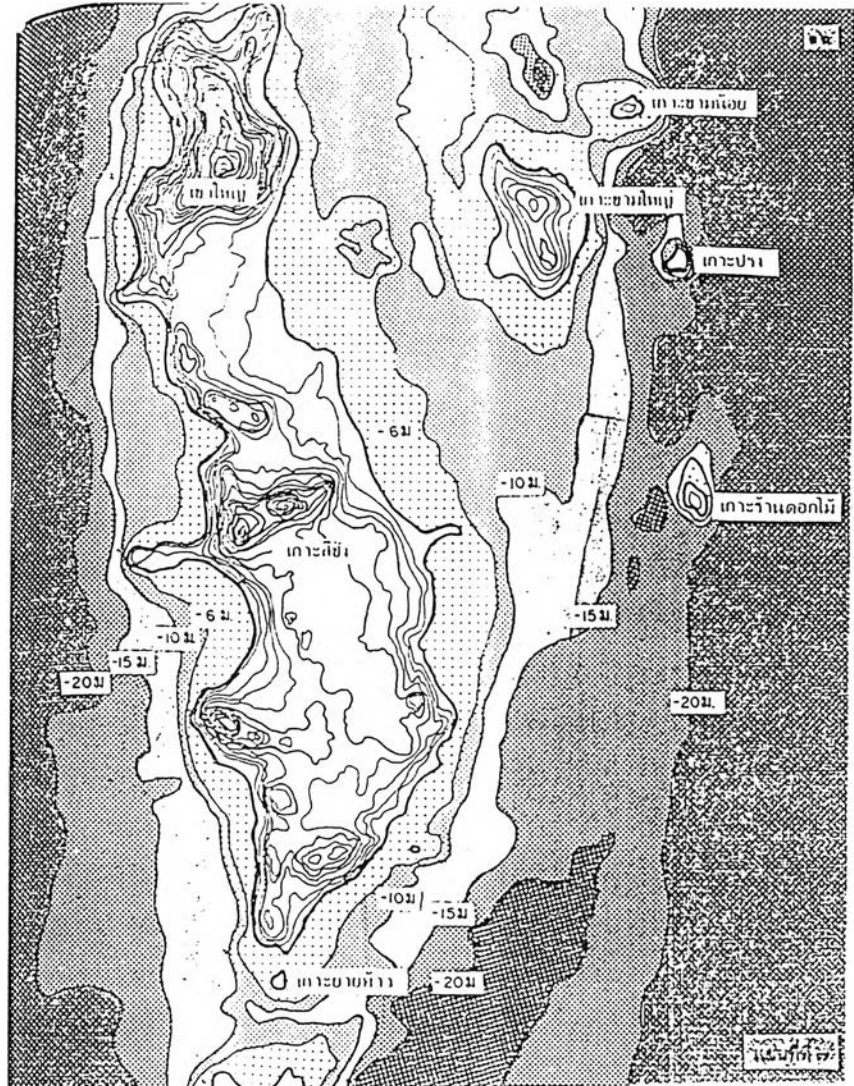
พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นโขดหิน มีความลาดชันและหน้าดินบางมากพื้นที่แห้งแล้งกันดาร ไม่มีแหล่งน้ำผิวดินตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ หนอง คลอง บึง และไม่มีแหล่งน้ำใต้ดิน จะมีเพียงแอ่งน้ำเล็กๆ ที่เกิดจากปริมาณน้ำฝนที่ไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำกว่า เนื่องจากภูมิประเทศเป็นภูเขาพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหินและมีความลาดชันมาก จึงทำให้น้ำฝนไหลในลักษณะเป็นน้ำไหลลงไปตามพื้นที่ผิวอย่างรวดเร็ว น้ำฝนจึงไม่สามารถซึมผ่านลงใต้ดินได้ น้ำจะไหลตามโขดหินแผ่นใหญ่ในแนวระนาบหรือเอียงผ่านพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นหุบเขาหรือหุบดินต่างๆ บางส่วนจะไหลรวมตัวตามแอ่งต่างๆ เกิดแอ่งน้ำขนาดเล็กหลายแห่งเช่นที่ “บ่อโพธิ์” ในเขตพระราชวังเดิม แต่มีปริมาณเก็บกักไม่มากนักไม่สามารถนำมาใช้เพื่อ การอุปโภคและบริโภค ได้พอเพียง ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะอาศัยน้ำฝนเพื่อการอุปโภคบริโภคเพียงอย่างเดียว มีเพียงแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น 1 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำเกาะสีชังซึ่งสามารถบรรจุน้ำได้ 90,000 ลูกบาศก์เมตรปัจจุบันชำรุดไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มที่

3.4.2.2 ดิน

ดินบนเกาะสีชังมีลักษณะที่เรียกว่า red sandy loam texture เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์พอสมควร แต่มีความตื้นมาก เพราะมีต้นกำเนิดจากหินปูน ดินถูกปกคลุมด้วยหญ้าและต้นไม้ แร่ธาตุอาหารในดินถูกน้ำกัดเซาะและตกตะกอนในทะเล และเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหินตามหลักฐานทางธรณีวิทยา พื้นที่ที่สามารถทำการเพาะปลูกจึงมีประมาณ 500 ไร่

<p>แผนที่ 3.8 แสดงลักษณะกายภาพของบริเวณชายฝั่ง</p>														
<p>สัญลักษณ์</p> <table border="0"> <tr> <td></td> <td>แนวหน้าผาบริเวณชายฝั่ง</td> <td></td> <td>ทราย</td> </tr> <tr> <td></td> <td>แนวเขตหินบริเวณชายฝั่ง</td> <td></td> <td>โคลน</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ทรายและกรวด</td> <td></td> <td>ปะการัง</td> </tr> </table>		แนวหน้าผาบริเวณชายฝั่ง		ทราย		แนวเขตหินบริเวณชายฝั่ง		โคลน		ทรายและกรวด		ปะการัง	<p>แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง</p>	
	แนวหน้าผาบริเวณชายฝั่ง		ทราย											
	แนวเขตหินบริเวณชายฝั่ง		โคลน											
	ทรายและกรวด		ปะการัง											
<p>ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร , 2529</p>		<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>												

แผนที่ 3.9 แสดงระดับความลึกของน้ำทะเลรอบเกาะ

สัญลักษณ์

- ระดับความลึก -1 ถึง -5 ม.
- ระดับความลึก -6 ถึง -9 ม.
- ระดับความลึก -10 ถึง -14 ม.
- ระดับความลึก -15 ถึง -19 ม.
- ระดับความลึก -20 ม ขึ้นไป

แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.4.2.3 หิน

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างหนึ่งของเกาะสีชังคือ หินปูน เนื่องจากลักษณะทางธรณีสัณฐานพื้นที่ส่วนมากเป็นภูเขาหินปูนและภูเขาเหล่านั้นถูกระเบิดหรือย่อย เพื่อนำไปใช้ในการก่อสร้างต่างๆ เช่น ถนน ท่าเรือแหลมฉบัง โดยหินที่เกาะสีชังเป็นหินที่ดีที่สุดในจำนวน 2 แห่งในประเทศ

3.4.2.4 ทรัพยากรป่าไม้

เกาะสีชังไม่มีป่าเศรษฐกิจ และมีลักษณะของป่าไม้ภูเขาเรือกเรือ เช่น ไม้ที่ขึ้นตามภูเขาทั่วไปในภาคกลาง ซึ่งพันธุ์ไม้เหล่านี้มีทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม และไม้คลุมดินขึ้นคลงกันไปหนาแน่นบ้าง เบาบางบ้างเป็นแห่ง ๆ ไป พวกไม้ยืนต้นมีตั้งแต่ขนาดย่อมไปจนถึงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะขึ้นเป็นกลุ่มและมีบางชนิดขึ้นต่อเนื่องกระจุกกระจายไปทั้งพื้นที่ ใต้แก้ม มะกอกบก ควินิน ใผ่ กระถิน มะขาม ตะขบป่า มะกล่ำตาช้าง ไทร เลียบ ลำโรง ทองกลาง แทงนซ้อ เป็นต้น สำหรับพุ่มไม้และไม้คลุมดินนั้น มีมากมายหลายชนิดด้วยกัน สามารถเจริญเติบโตปกคลุมพื้นที่ได้รวดเร็วและหนาแน่นมาก มีทั้งลำต้นเหนียวแข็งแรง ไม้หนาดต่างๆ ที่ทนความแห้งแล้งได้ ส่วนมากมักขึ้นอยู่กับโคนไม้ใหญ่และเลื้อยไต่เกี่ยวพัน สามารถเห็นแถววัลย์หนาแน่นทั่วไปบริเวณเชิงเขาข้างบน ที่พบทั่วไปได้แก่ แพน มะนาวผี จันผา สลัดใจ มะกล่ำ ตาหนู ดอกตึง Bauhinia ชนิดเลื้อย นมตำเลียป่า วานต่างๆ เฟิร์น และหญ้าต่างๆ นอกจากไม้ธรรมชาติ ในปัจจุบันยังมีไม้ใหญ่ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางได้ 2 ฟุต ขึ้นไป คือ ลั่นทมขาว มะขาม โพธิ์ นนทรี และทางนกยูงฝรั่ง จิว ฝ้ายคำ คำไทย นุ่น มะกอกบก นนทรี

3.4.2.5 สัตว์ชนิดต่างๆ

สัตว์บนเกาะที่พบเห็นได้แก่ ลิง ซึ่งจะอาศัยอยู่หนาแน่นบริเวณเขาใหญ่ กระรอกขาวจะอยู่ทั่วไปตามภูเขาและโขดหิน เป็นกระรอกที่หาคุ้ยหากในพื้นที่อื่นเป็นสัตว์อนุรักษ์เพื่อให้อนุชนรุ่นหลัง เป็นสัญลักษณ์และเอกลักษณ์ของเกาะสีชัง นอกจากนั้นยังมีนกนานาชนิดที่สวยงามและแปลกตา สัตว์เลื้อยคลานมีงูเหลือม ที่อาศัยตามซอกและหลืบเขาและถ้ำต่างๆ ในการศึกษาจากเอกสารและสอบถามจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่บนเกาะสีชัง ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งสัตว์ออกเป็น 4 กลุ่ม (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536) คือ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์บก สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก บนเกาะสีชังมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 49 ชนิด ประกอบด้วยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม 5 ชนิด นก 22 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 15 ชนิด และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 7 ชนิด โดยสัตว์ที่มีความสำคัญเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ที่มีความชุกชุมมากที่สุดได้แก่ กระรอกทลากสี (*Callosciurus finlaysoni finlaysoni*) ซึ่งเป็น Subspecies ที่พบเฉพาะบนเกาะสีชังเท่านั้น (Endemic species) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง"กระรอกขาว" ซึ่งควรอนุรักษ์ไว้เป็นสัตว์อนุรักษ์และเป็นสัญลักษณ์และเอกลักษณ์ของเกาะสีชัง นอกจากนั้นมี ค้างคาว หนู ลิง และพังพอน ในขณะที่ นก สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกก็มีความสำคัญต่อระบบนิเวศเกาะสีชังอย่างเป็นระบบ

บริเวณพื้นที่ศึกษาเป็นเกาะล้อมรอบด้วยทะเล สัตว์ป่าสามารถอพยพไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้ยาก ดังนั้นสัตว์แต่ละประเภทจะใช้ประโยชน์จากถิ่นที่อยู่อาศัยในการดำเนินกิจกรรมในรอบวันการหาอาหาร การเลี้ยงดูตัวอ่อน และการหลบภัย สภาพถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า บริเวณเกาะสีชัง ยังมีความแตกต่างกันตามลักษณะภูมิประเทศ และชนิดของพืชที่ขึ้นปกคลุมโดยแต่ละสภาพถิ่นที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันจะมีสัตว์ป่าอาศัยอยู่ต่างชนิดกันคือบริเวณชายฝั่งทะเลจะเป็นที่อยู่อาศัยของนกยางทะเล และนกนางนวลแถบท้ายทอยดำ เที้ย บริเวณทุ่งหญ้า หรือสนามหญ้าเป็นที่อยู่อาศัยของนกกระแตแต้แว๊ด แอ้ จิ้งเหลน งูทางมะพร้าว เป็นต้น ส่วนบริเวณที่เป็นป่าซึ่งปกคลุมด้วยพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆ เช่น อ้อยช้าง กระจับปี่ ลำไย มะกอก ตะแบก เป็นต้น เป็นที่อยู่อาศัยของกระรอกหลากสี นกเป็ดน้ำ นกคันทอง นกเค้าจุด นกเลื่อม นกจิ้งจอก เป็นต้น บริเวณพื้นที่เขาหินปูนซึ่งมีถ้ำต่าง ๆ อยู่มากจะเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์พวกค้างคาว ส่วนบริเวณพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์จะพบหนูท้องขาว นกเอี้ยงสาริกา นกกระจอกบ้าน ในบริเวณแหล่งน้ำที่มีน้ำขังตลอดปีและบางฤดูกาลจะเป็นที่อยู่อาศัยของกบหนอง กบนา อึ่งอ่างบ้าน เป็นต้น

3.4.2.8 พืชพันธุ์

จากการศึกษาพันธุ์ไม้ชนิดต่างๆที่เจริญเติบโตอยู่บนเกาะสีชังและในบริเวณรอบเกาะสีชัง พบว่า มีพันธุ์ไม้ทั้งที่เป็นพืชเมืองของเกาะเองและพันธุ์ไม้ที่มีการนำเข้าไปปลูกบนเกาะเพื่อเป็นอาหารและไม้ประดับ พันธุ์ไม้พื้นเมืองโดยทั่วๆ ไป จะเป็นพันธุ์ไม้พวกทนแล้ง ทั้งนี้ เนื่องมาจากสภาพดินฟ้าอากาศและสภาพภูมิศาสตร์ของตัวเอง กล่าวคือ ตัวเกาะจะมีโครงสร้างทางธรณีวิทยาเป็นภูเขาหิน มีพื้นที่บนเกาะส่วนใหญ่เป็นหินปูน (Limestone) ทรายประมาณร้อยละ 80 และมีหินอัคนี (Igneous Rock) อยู่บ้างในบริเวณทางด้านตะวันออก ที่แหลมท่าวังกับบริเวณทางทิศตะวันตกของปลายแหลมทางตอนใต้ของเกาะไม่มีแม่น้ำลำธาร หรือหนองบึงตามธรรมชาติมีปริมาณน้ำฝนน้อยมากประมาณ 1,200 มม/ปี ความชื้นสัมพัทธ์มีค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 70 และอ่างเก็บน้ำที่สร้างไว้ก็ไม่สามารถทำการเก็บกักน้ำไว้ได้ตามความต้องการพืชธรรมชาติจะเจริญได้ดี เฉพาะในฤดูฝน (กรกฎาคม-ตุลาคม) และแห้งแล้ง หรือมีใบไม้ร่วงในหน้าแล้ง (พฤศจิกายน-มิถุนายน) บางครั้งป่าหญ้าอาจเกิดไฟป่าขึ้นได้ในหน้าแล้ง (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538)

พันธุ์ไม้พื้นเมืองบนเกาะสีชังมีทั้งไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ไม้ล้มลุก ไม้เลื้อย เฟิร์น และหญ้าชนิดต่างๆ แต่มักจะมีลักษณะแคระแกรน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของพื้นดินที่เป็นหินภูเขา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหินปูนมีหน้าดินชั้น โดยหนาประมาณ 1.5 เมตรเท่านั้น และมักจะเป็นดิน Sandy Loam เป็นส่วนใหญ่ ส่วนพื้นล่างมักเป็นหินปูนทำให้สภาพไม่เหมาะสมกับการเจริญของรากพืช พืชหาอาหารได้ลำบาก ดังนั้นไม้ที่สำรวจพบส่วนใหญ่ จึงได้แก่ ไม้ที่สามารถทนแล้งได้ เช่น มะกอก ควินิน ไม้กระถิน มะขาม ไทร เลียบ ลำไย ทองหลวง แพน จันผา ว่าน เฟิร์น หญ้าชนิดต่างๆ เป็นต้น และสำหรับในบริเวณพระจุฑาธุชราชฐานนั้น เนื่องจากเป็นบริเวณติดกับหาดท่าวัง ซึ่งเป็นที่ราบมีความลาดเทของพื้นที่น้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ อีกทั้งได้เคยมีการปรับปรุงพื้นที่และการจัดแต่งสวนให้เป็นอุทยานแบบ Terrace garden ให้กับตัวพระที่นั่งฯ จึงทำให้มีสภาพของดินค่อนข้างดีกว่าในบริเวณอื่น ประกอบกับในบริเวณนี้ยังมีบ่อน้ำซับหรือตาน้ำที่บ่อโพธิ์ ซึ่งมีน้ำท่วมทั้งปี กับบ่อน้ำที่ค้นพบใหม่

1

2

3

ภาพที่ 3.4 แสดงลักษณะทางกายภาพพื้นที่เกาะสีชัง

1. ภาพที่ตั้งถิ่นฐานแออัดริมทะเล
2. ภาพที่ตั้งถิ่นฐานขยายตัวเข้าสู่ด้านตะวันตก
- 3-4 ภาพพื้นที่แห้งแล้ง
5. ลักษณะภูเขาหินที่ปรากฏบริเวณตอนใต้เกาะ
6. ชุมชน
7. สำนักงานอำเภอเกาะสีชัง
8. การจอดเรือขนถ่ายสินค้าหน้าเกาะ

5

4

6

7

8

ทางด้านใต้ของพื้นที่ ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ดังจะพบว่าต้นไม้ในบริเวณนี้จะมีขนาดต้นสูงใหญ่สมบูรณ์กว่าในบริเวณอื่นๆ ของเกาะ ทั้งพืชที่นำมาจากกรุงเทพฯ เพื่อตกแต่งอุทยานในสมัยรัชกาลที่ 5 และพืชพันธุ์พื้นเมืองเอง เช่น ต้นจัน มะขาม โป้ ลั่นทมขาว หางนกยูงฝรั่ง มะค่าโมง เป็นต้น ซึ่งบางต้นมีความสูงมากกว่า 10 เมตรขึ้นไป ส่วนบริเวณต่างๆ ไปของเกาะต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ ได้แก่ มะกอกไทย ลำโพง มะม่วงป่า ฯลฯ แต่ก็ไม่สูงใหญ่ และอยู่กันอย่างหนาแน่นเท่ากับพื้นที่เจริญอยู่ในบริเวณพระที่นั่งฯ ซึ่งทำให้บริเวณพระที่นั่งฯ ร่มรื่นกว่าบริเวณอื่นๆ โดยเกาะ

สภาพพื้นดินแตกต่างกันไป พืชที่เป็นพันธุ์พื้นเมืองเดิมจากการสำรวจสามารถจำแนกไม้ชั้นต่างๆ ที่มีสำคัญได้ดังนี้คือ

1. ไม้ยืนต้น ที่มีความสำคัญและมีขนาดสูงใหญ่ ได้แก่ มะขาม ยอป่า โป้ ปีบ หางนกยูงฝรั่ง มะค่าโมง จัน ลำโพง มะค่าโมง มะม่วงป่า มะขามป้อม พวกนี้มีความสูงตั้งแต่ 8 เมตรขึ้นไป
2. ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้นขนาดเล็กมีความสูงตั้งแต่ 3-6 เมตร ได้แก่ ญวน แสมดำ แสมขาว ไม้จิว ทรงบาดาล สุพรรณิการ์ พญาไร้ใบ มะสัง เลียบ แก้ว ลั่นทมขาว ลั่นทมแดง ทองอุไร พุทรา แดขาว พิกุล ละหุ่ง
3. ไม้พื้นล่างและไม้เลื้อย พวกนี้เจริญอยู่คลุมดิน หรือเลื้อยอยู่ตามไม้ใหญ่อีกทีหนึ่ง ที่มีความสำคัญและมีความงาม ได้แก่ ต้นตีนตุ๊กแก ต้นนก คนทีสอ ผักเบี้ยทะเล ลั่นมังกง แสยก ผกากรอง สะบู่แดง มะลิสา ต้อยตั้ง ดอกดิ่ง ดาวกระจาย พุทธรักษา พวงชมพู อากาเว่ เสี้ยวน้อย เสี้ยวเครือ ข่าลิง ถอบแถบน้ำ วานต่าง ๆ เป็นต้น

จากสภาพป่าบนเกาะสีชังเหลือพื้นที่อยู่เพียงร้อยละ 15 และเนื่องมาจากลักษณะโครงสร้างของตัวเกาะเองที่เป็นภูเขาหิน ทำให้มีสภาพแห้งแล้ง เป็นต้น ได้มีการลักลอบตัดนำออกไปสู่แผ่นดินในเชิงธุรกิจ การตกแต่งสวน จึงสมควรอย่างยิ่งที่ช่วยกันอนุรักษ์ป่าที่มีอยู่เพียงน้อยนิดเพื่อรักษาความชุ่มชื้นบนเกาะไว้ไม่ให้เกาะมีสภาพแห้งแล้งยิ่งขึ้นไปกว่าเดิม ถึงแม้ว่าพันธุ์ไม้ที่มีอยู่จะเป็นพันธุ์ไม้ธรรมชาติที่พบเห็นได้ทั่วไปก็จริงอยู่แต่ก็มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอายุและขนาดความสูงใหญ่ของต้นไม้ในบริเวณพระที่นั่งฯ ซึ่งนับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอันสำคัญแห่งหนึ่ง

3.4.2.7 ระบบนิเวศวิทยาทางทะเลรอบเกาะสีชัง

เกาะสีชังอยู่ในบริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทยตอนบน ห่างจากอำเภอศรีราชาประมาณ 12 กิโลเมตร เกาะสีชังอยู่ใกล้ปากแม่น้ำบางปะกง และปากแม่น้ำเจ้าพระยา ดังนั้นระบบนิเวศน์วิทยาทางทะเลรอบเกาะสีชัง จึงอยู่ภายใต้อิทธิพลของแม่น้ำบางปะกง และเจ้าพระยา ในช่วงฤดูฝนจะได้รับอิทธิพลจากบริเวณชายฝั่งศรีราชาและใกล้เคียง ในขณะที่เดียวกันในฤดูร้อนก็ได้รับอิทธิพลจากบริเวณอ่าวไทยตอนกลาง จากที่กล่าวมาแล้วจะพบว่าระบบนิเวศน์วิทยาทางทะเลรอบเกาะสีชังจะซับซ้อนเป็นอย่างยิ่งเพราะจะได้รับอิทธิพลจากทั้งน้ำจืด (แม่น้ำบางปะกงและแม่น้ำเจ้าพระยา) จากน้ำทะเลบริเวณชายฝั่ง (บางพระ-ศรีราชา-แหลมฉบัง) และจากน้ำทะเลแท้ ๆ (บริเวณอ่าวไทยตอนกลาง) ซึ่งจากการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล (2536) ได้ทำการแบ่งระบบนิเวศน์ที่มีความเด่นและมีความสำคัญในบริเวณนี้ออกเป็น ระบบนิเวศน์แนวปะการัง ระบบนิเวศน์สัตว์หน้าดิน

ระบบนิเวศน์แพลงค์ตอนสัตว์และพืช รวมทั้งระบบนิเวศน์ปลาทะเลทั่วไปและปลาทะเลในแนวปะการัง โดยมีรายละเอียดโดยสรุปประกอบด้วย

ระบบนิเวศน์แนวปะการัง

โดยทั่วไปจะพบแนวปะการังเฉพาะในบริเวณที่เป็นน้ำทะเลแท้ๆคือ มีความเค็มไม่ต่ำกว่า 25 ส่วนในพันส่วน ติดต่อกันตลอดปีเท่านั้น นอกจากนี้สภาพของน้ำ จะต้องมีความโปร่งใสเพียงพอให้แสงส่องผ่านถึงแนวปะการัง เพื่อการสังเคราะห์แสงของเซลล์สาหร่ายเซลล์เดียวที่อาศัยร่วมกับเซลล์ของปะการังด้วย สภาพที่เหมาะสมดังกล่าวจะแล้วจะพบตั้งแต่บริเวณเกาะล้าน เกาะไผ่ออกไปแล้วเท่านั้น แต่ปรากฏว่าในบริเวณรอบเกาะสีชังกลับสามารถพบแนวปะการัง (แผนที่ 3.10) ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ คือ มีปะการังในแต่ละเขตอยู่ครบตามลักษณะของแนวปะการังที่สมบูรณ์ ปะการังจะอยู่รวมกันเป็นแนวปะการังอยู่โดยรอบเกาะสีชัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณรอบเกาะท้ายค้างคาว นอกจากปะการังที่อยู่อาศัยรวมกันเป็นกลุ่มก้อนเป็นแนวแล้ว ยังมีปะการังชนิดพิเศษที่พบแต่ในบริเวณนี้เท่านั้น คือ เป็นปะการังเดี่ยวๆ ขนาดเล็ก รูปร่างคล้ายเห็ดบ้าง คล้ายเหรียญบ้าง มีอยู่อย่างมากมายในบริเวณพื้นท้องทะเลของเกาะสีชัง ปะการังเดี่ยวทั้ง 4 ชนิด ได้แก่ (1) *Heterosammis cochiea* (2) *Heterocyathus aequicostatus* (3) *Diaseris distorta* (4) *Diaseris fragilis* แนวปะการังรวมทั้งปะการังเดี่ยวๆเหล่านี้เป็นที่สนใจของนักวิทยาศาสตร์จากหลายประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น (มหาวิทยาลัยริวกิว) ประเทศออสเตรเลีย (มหาวิทยาลัยเจมส์คุก) และได้มาทำการศึกษาวิจัยร่วมกับนักวิทยาศาสตร์ไทยเป็นจำนวนมาก

ระบบนิเวศน์สัตว์หน้าดิน

สัตว์หน้าดินบริเวณรอบเกาะสีชัง ได้มีการทำการศึกษาวิจัยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานอย่างต่อเนื่อง ความสำคัญของสัตว์หน้าดินอยู่ที่การเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของสัตว์น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจต่างๆ เช่น กุ้งแชบ๊วย ปลาหน้าดิน เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นตัวบ่งชี้สภาพความสมบูรณ์หรือความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมได้อีกด้วย จากการศึกษาของมทิดล (2536) พบว่าในบริเวณเกาะสีชังมีจำนวนกลุ่มของสัตว์หน้าดินถึง 12 ชนิด ที่แตกต่างกัน ในขณะที่เมื่อเทียบกับบริเวณอื่นแล้วจะยังพบว่าในบริเวณอื่นๆ นั้นไม่มีความหลากหลายของจำนวนชนิดเท่ากับในบริเวณเกาะสีชัง ดังแสดงในภาคผนวก

ระบบนิเวศน์แพลงค์ตอนสัตว์และพืช

แพลงค์ตอนพืชและสัตว์ เป็นพื้นฐานแรกของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในทะเล เนื่องจากทั้งแพลงค์ตอนพืชและสัตว์เป็นอาหารของสิ่งมีชีวิตที่สูงๆ ขึ้นมาในห่วงโซ่อาหาร (food chain) และมีความสำคัญในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในทะเลสำหรับในบริเวณเกาะสีชัง ซึ่งนับได้ว่าเป็นรอยต่อของระบบนิเวศน์น้ำกร่อย น้ำทะเลชายฝั่ง และน้ำทะเลแท้ๆ นั้น จะมีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะว่าในบริเวณนี้จะได้รับอาหารธรรมชาติ ที่อยู่ในรูปต่างๆ เช่น ธาตุอาหารสำหรับแพลงค์ตอนพืช เศษซากพืชซากสัตว์สำหรับแพลงค์ตอนสัตว์ เป็นต้น จากแม่น้ำสายสำคัญที่ไต่กล่าวมาแล้ว ในขณะที่เดียวกันบริเวณชายฝั่งก็จะให้อาหารธรรมชาติต่างๆ ที่ไต่กล่าวมาแล้วด้วย นอกจากนี้เนื่องจากบริเวณโดยรอบเกาะสีชังมีแนวปะการังอยู่ ซึ่งแนวปะการังนี้ ก็จะเป็นแหล่งให้อาหารธรรมชาติออกมา

ต่างกับพื้นที่อื่น โดยจากข้อมูลข้างต้นสรุปความสัมพันธ์ระบบนิเวศน์บนบกได้ว่า การที่เกาะสีชังเป็นภูเขาหินแห้งแล้งและขาดแหล่งน้ำ อีกทั้งมีหน้าดินชั้นส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้และพืชพันธุ์ต่าง ๆ บนเกาะเป็นไม้ทนแล้งและไม่มีค่าทางเศรษฐกิจมากนัก และจากการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดลในปี พ.ศ. 2536 พบว่าเกาะสีชังมีสภาพป่าเหลือเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น ในขณะที่สัตว์ป่าซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญยังคงมีความหลากหลายทั้งชนิดและสายพันธุ์ ความหลากหลายดังกล่าวส่งผลให้เกิดความแตกต่างของที่อยู่อาศัยตามลักษณะภูมิประเทศและชนิดพืชพันธุ์ ดังนั้นการอยู่รอดของสัตว์ป่าจึงขึ้นกับสภาพความสมบูรณ์ของทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะป่าไม้และพืชพันธุ์ ซึ่งเป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยที่สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากสัตว์ป่าต่าง ๆ ไม่สามารถอพยพไปพื้นที่อื่นได้เพราะข้อจำกัดทางกายภาพที่เป็นพื้นที่ปิด ในขณะที่เดียวกันด้านระบบนิเวศวิทยาทางทะเลซึ่งได้รับอิทธิพลจากน้ำจืด น้ำทะเล ชายฝั่งและน้ำทะเลตื้น ๆ ส่งผลให้ระบบนิเวศทางทะเลโดยรอบเกาะมีความสำคัญต่างจากพื้นที่ชายฝั่งอื่น ๆ จากการศึกษาแบ่งระบบนิเวศน์เป็น 4 ประเภท คือ ระบบนิเวศน์แนวปะการัง ระบบนิเวศน์สัตว์หน้าดิน ระบบนิเวศน์แหล่งตอนสัตว์และพืช และระบบนิเวศน์ปลาทะเลทั่วไปและปลาทะเลในแนวปะการัง โดยระบบนิเวศน์ทั้งหมดได้ถูกประเมินสภาพความสมบูรณ์ไว้ในปี พ.ศ. 2536 พบว่าโดยส่วนใหญ่มีคุณภาพในเกณฑ์ปานกลาง เว้นแต่ระบบนิเวศน์สัตว์หน้าดินที่มีความหลากหลายเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ และอยู่ในเกณฑ์คุณภาพสมบูรณ์

นอกจากความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่เดียวกันแล้ว ยังจะต้องมีความเชื่อมโยงระหว่างระบบนิเวศน์วิถียทางบกและทางทะเลจึงจะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ของระบบนิเวศวิทยาในเกาะสีชัง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าโครงสร้างระบบนิเวศน์ในเกาะสีชังมีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนกว่าพื้นที่อื่น โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยอาจก่อให้เกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่ในระบบนิเวศวิทยาได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามข้อมูลข้างต้นได้ถูกเก็บรวบรวมในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวระบบนิเวศน์ยังคงอยู่ในสภาพสมบูรณ์ ซึ่งต่างจากปัจจุบันที่แม้ไม่มีการศึกษาและวิจัยโดยละเอียด แต่จากสภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่แสดงออกในรูปของความเสื่อมโทรมน้ำทะเล ปริมาณสัตว์ป่าลดลง ฯลฯ ที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า จึงเป็นเครื่องมือชี้วัดที่ดีต่อภาวะการเสื่อมถอยของระบบนิเวศน์ โดยเกิดจากกิจกรรมการพัฒนาต่างๆในพื้นที่อย่างเห็นได้ชัด

3.4.3 ประวัติและความเป็นมาของเกาะสีชัง

ความหมายและที่มาของ "สีชัง" มีข้อสันนิษฐานตามชนชาติ คำานานและภูมิประเทศไว้คือ เป็นภาษาชนชาติหนึ่งที่เป็นชนเผ่า "ซอง" หรือเขมร เรียกว่า "สำแล" โดยอาศัยหลักฐานที่พันธุวิทยาเป็นข้อสันนิษฐานเท่านั้น โดยไม่ทราบความหมายที่แท้จริง หรืออาจแผลงมาจากภาษาจีน คือ "ซีซัน" หมายถึง "สี่คนทำไร่" ซึ่งตำนานกล่าวถึงพ่อค้าจีน 4 คน เบื่อหน่ายในการค้าจึงมาตั้งรกรากและทำไร่อยู่บนเกาะ หรืออาจมาจากคำว่า "สีซังซัง" หมายถึง "แข่งสิงห์" เพราะรูปร่างเกาะคล้ายแข่งสิงห์และสุดท้ายมีการสันนิษฐานว่ามาจากตำนานที่เชื่อว่า ฤๅษีองค์หนึ่งเบื่อหน่ายทางโลกจึงมาพักบำเพ็ญพรตจนมีชื่อเสียงเป็นที่เคารพของชาวบ้านต่อมาชาวบ้านจึงเรียกว่า "เกาะฤๅษีซัง" (มหิตล, 2536) แต่

บางตำนานเชื่อว่ามียายกับตาคู่หนึ่ง"ตาสี" กับ "ยายซัง" เป็นผู้ค้นพบเกาะนี้เป็นครั้งแรกชาวบ้านจึงขนานนามว่า "เกาะสีซัง" (วิซชล,2509)

เกาะสีซังมีชื่อเสียงและความสำคัญทางประวัติศาสตร์หลายด้าน เนื่องจากเขตอ่าวเกาะสีซังเป็นท่าเทียบเรือธรรมชาติมากกว่า 200 ปีแล้ว เป็นที่รู้จักกันดีในวงเกาะนักเดินเรือทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเพราะสภาพทางทะเลระหว่างเกาะสีซังและเกาะขามใหญ่มีลักษณะเหมาะแก่การจอดทอดสมอเรือ ทั้งลักษณะความกว้างของพื้นผิวน้ำที่ใหญ่ถึง 10 กิโลเมตร ความลึก 6-30 เมตร และมีตัวเกาะเป็นกำบังลมอย่างดี ไร่ไพพรรณ(2529) กล่าวการใช้พื้นที่เพื่อจอดเรือติดต่อกับชายฝั่งกับต่างประเทศของไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี โดยหน่วยโบราณคดีใต้น้ำกรมศิลปากร ค้นพบเรือสำเภอับปางสันนิษฐานว่าเป็นเรือสมัยอยุธยาตอนกลาง 3 ลำ บริเวณด้านเหนือเกาะสีซัง ทั้งนี้ยืนยันได้ว่าเกาะสีซังมีความสำคัญด้านการขนส่งมาตั้งแต่สมัยอยุธยาและยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ก่อนที่เกาะสีซังจะเป็นสถานตากอากาศนั้นเป็นจุดรวมของเส้นทางเดินเรือสินค้าจากฝั่งตะวันออกแถบทะเลจีนใต้อันเป็นเส้นทางค้าขายกับเมืองจีนและเมืองญวน อีกเส้นทางหนึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือสินค้าจากทางทิศใต้แถบช่องแคบมะละกาและมหาสมุทรอินเดีย อันเป็นเส้นทางค้าขายกับมลายู อินโดนีเซีย อินเดียและยุโรป นอกจากนี้เกาะสีซังยังประกอบด้วยทรัพยากรที่สวยงามทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ศาลเจ้าแม่กวนอิม ศิลปินรัชกาลที่ 5 พระพุทธบาทบนยอดเขาพระจุลจอมเกล้า เป็นต้น ส่วนมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่งของประเทศ คือ "พระราชที่นั่งจุฬาราชฐาน" พระราชฐานถาวรอันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ซึ่งเป็นที่มาของความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ของเกาะสีซังในอดีต และมีส่วนในการกำหนดบทบาทของเกาะสีซังในอนาคตซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

เกาะสีซังมีความเกี่ยวข้องกับพระราชวงศ์จักรีตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเกาะนี้โดยเรือสยามอรุณพลและได้มีพระราชดำรัสสรรเสริญเกาะสีซังว่า "เป็นที่อากาศดีมีภูมิสภาพเป็นที่สบาย ควรจะตั้งพระราชฐานให้มั่นคงเป็นที่ประทับในฤดูร้อน และต่อไปภายหลังการค้าขายเจริญยิ่งขึ้นที่เกาะนี้จะต้องเป็นที่สำคัญแห่งหนึ่งของกรุงสยาม เพราะเป็นท่าเรือใหญ่ได้อาศัยจอดรับสินค้า" ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเกาะสีซังก็ได้เป็นที่พักระหว่างทางในการเสด็จพระราชดำเนินหัวเมืองฝั่งทะเลตะวันออกและยังได้เป็นสถานที่พักพิงสำหรับสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธและสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีเมื่อทรงประสูติในปี พ.ศ. 2431 ในครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาด้วย จึงได้มีพระราชดำริให้มีการสร้างวัดอัมรินทร์ และสร้างตึกสามหลังเป็นที่อาศัยของผู้ป่วยไข้ คือ ตึกวัฒนา ตึกผ่องศรี และตึกอภิรมย์ ซึ่งก็แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2432 อันเป็นสิ่งแสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณต่อราษฎรไทย นอกจากนี้เกาะสีซังก็ยังได้เป็นสถานที่พักพิงจากอาการประชวรของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธออีกพระองค์หนึ่ง นั่นคือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าอัยยวงศ์เดชาวุธ เมื่อปี พ.ศ. 2434 ซึ่งก็เป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริที่จะให้มีการก่อสร้างสิ่งต่างๆ เพื่อความสุขแก่ผู้ไปมาหลายประการ ได้แก่ สะพานอัมรินทร์ อัมรินทร์ประภาคาร เสาธงอัมรินทร์ ถนนอัมรินทร์ สวนสาธารณะชื่ออัมรินทร์ตะวัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้

เสด็จมาประทับเป็นครั้งที่ 4 และได้มีการตัดสินพระทัยที่เป็นเกียรติประวัติที่ประวัติศาสตร์ต้องบันทึกเกี่ยวกับเกาะสีชังว่าได้เป็นสถานที่ที่ได้ทรงเลือกเป็นที่ประสูติของพระเจ้าลูกเธอองค์ต่อไป และสร้างพระราชฐานซึ่งพระราชทานนามว่า พระจุฑาธุชราชฐาน ดังแสดงขอบเขตที่ตั้งในแผนที่ที่ 3.11 มีพระที่นั่ง 4 องค์ คือ พระที่นั่งโกสีย์วสุภรณ์ พระที่นั่งมัญจาคูร์คนโรจน์ พระที่นั่งโชติรสประภาค และพระที่นั่งเมฆลามณี และพระตำหนักอีก 14 องค์ ทั้งนี้ความสำคัญของพระที่นั่งจุฑาธุชราชฐานคือเป็นพระราชวังฤดูร้อนบนเกาะกลางทะเลแห่งเดียวในประเทศไทย เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความรักที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีต่อพระมเหสี พระราชโอรส และพระราชวงศ์ ดังจะเห็นได้จากการพระราชทานชื่อบุคคลผู้เป็นที่รักให้เป็นชื่อสถานที่ อาคาร สะพาน เช่น อัญญาภักดิ์ ประภาคาร สะพานอัญญาภักดิ์ ถ้ำเสาวภา เป็นต้น นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าพระองค์ทรงเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของเกาะสีชังเป็นอย่างดีเห็นได้จากการจัดภูมิสถาปัตยกรรม (Landscape) ที่สร้างให้พระราชวังเป็นเหมือนสวรรค์และก่อให้เกิดความกลมกลืนระหว่างพระที่นั่งแสดงถึงพระปรีชาสามารถที่ทรงนำศิลปะ สถาปัตยกรรม ให้สอดคล้องกับธรรมชาติภูมิประเทศและข้อจำกัดของวัตถุดิบที่มีบนเกาะสีชัง อีกทั้งยังทรงประยุกต์สถาปัตยกรรมตะวันออก-จีน สอดแทรกไว้ด้วยต้นไม้ที่ทรงให้นำมาจากกรุงเทพฯ มาปลูกบริเวณพระที่นั่งฯ บนเกาะสีชังทรงคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมและเจริญเติบโตได้ในภูมิประเทศและภูมิอากาศของเกาะสีชัง เป็นที่น่าเสียดายว่าการก่อสร้างยังมีทันเสร็จก็มีเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์เกิดขึ้น กล่าวคือ ระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเกาะนี้อีกครั้งในเดือนมีนาคม 2436 ก็ได้รับข่าวกรณีพิพาทไทยกับฝรั่งเศส รศ. 112 จึงต้องเสด็จกลับก่อนกำหนด และฝรั่งเศสได้ประกาศปิดอ่าวไทย พร้อมส่งทหารหนึ่งกองร้อยขึ้นยึดเกาะสีชัง การก่อสร้างพระที่นั่งต่างๆ จึงต้องหยุดชะงักลง หลังจากนั้นแม้จะได้เสด็จประพาสเกาะสีชังอีกก็ไม่ประทับค้างแรมที่เกาะสีชัง และเมื่อมีการก่อสร้างพระราชวังดุสิตขึ้นในกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2442 ก็ทรงโปรดเกล้าฯ ให้รื้อถอนไม้จากพระที่นั่งมัญจาคูร์คนโรจน์ซึ่งสร้างค้างอยู่ไปสร้างเป็นพระที่นั่งทรงแปดเหลี่ยม มีปีกอาคารทรงตัวแอลประดับไม้ฉลุบริเวณเชิงชายรอบอาคาร นับเป็นอาคารที่สร้างด้วยไม้สักทองที่ใหญ่ที่สุดในโลก พระราชทานนามว่า "พระที่นั่งวิมานเมฆ"

แม้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะได้ยกเลิกการก่อสร้างพระจุฑาธุชราชฐานไปแล้ว แต่ก็เป็นที่ชัดเจนว่าทรงโปรดเกาะสีชังมากได้ทรงพระราชนิพนธ์โคลงเกี่ยวกับเกาะสีชังไว้ในบทแรกและมีการพระราชนิพนธ์ต่อในรัชกาลที่ 6 ในบทที่ 2

ถิ่นสุขกายสุขด้วย	ถิ่นดี
จิตโปร่ง ปราศราศี	ชุ่มชื้น
สองสุข แห่งชาวสี	ซึ่งเกาะ น้เณ
อายุ ย่อมยืนพื้น	แต่ร้อยเรือนริม
สีชังซึ่งชื่อแล้ว	อย่าซึ่ง
อย่าไกรรช พี่จริงจัง	จิตข้อง
ควัไกล จิตก็ยัง	เนาแนบ
เสน่ห์ สนิน้อง	นิจไ้อ้าตุร"

ตารางที่ 3.9 แสดงการสรุปเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง

ช่วงเวลา	เหตุการณ์สำคัญ
รัชกาลที่ 4	เริ่มมีการตั้งบ้านเรือนบนแหลมวังทำการเพาะปลูกน้อยหน้า,ทับทิม รัชกาลที่ 4 ทรงโปรดที่เกาะสีชังมีอากาศดี ผู้คนอายุยืน จึงได้เสด็จพระราชดำเนินมาประพาสบ่อยครั้ง จุดเริ่มการปกครองโดยทรงตั้งให้หญิงชราชื่อยายเสม ให้เป็น "ท้าวลิรักษา" ทำหน้าที่ดูแลลูกบ้านชาวเกาะและทรงปฏิสังขรณ์พระอาราม
รัชกาลที่ 5 พ.ศ 2422 พ.ศ 2431 พ.ศ 2432 พ.ศ 2434 พ.ศ 2435 พ.ศ 2436 พ.ศ 2440 พ.ศ 2442 พ.ศ 2450 พ.ศ 2461-62 พ.ศ 2474 พ.ศ 2479	<p>มีการเสด็จพระราชดำเนินหัวเมืองฝั่งทะเลตะวันออกโดยมีเกาะสีชังเป็นที่พักระหว่างทาง เมื่อการค้าขายกับนานาประเทศเจริญขึ้นเกาะสีชังจึงเป็นท่าเรือที่ต่างประเทศไปมามากขึ้น (พรพธรม,2528:11-19)</p> <p>มีการตรวจท่าแผนที่ยังน้ำและสำรวจหินโสโครก วางทุ่นเหล็ก ให้ทอดตลอดลงไปถึงเกาะล้าน</p> <p>สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (รัชกาลที่ 6) และพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีพระวรราชเทวี ทรงประชวรจึงได้เสด็จมาประทับที่เกาะสีชังในเวลาไล่เลี่ยกัน ซึ่งในการประชวรของพระวรราชเทวีครั้งนี้ องค์กรรัชกาลที่ 5 ได้ประทับแรมที่เกาะสีชังเป็นเวลา 16 วัน และทรงมีพระราชดำริให้สร้างพระอารามใหม่แทนวัดที่ปลายแหลม (ปัจจุบันคือเจดีย์อุโบสถวัดอัมภวันคณิมิตร) และสร้างวัดจุฬาทิศธรรมสภาารามเป็นพระอารามหลวง (ศึกษาธิการอำเภอ,2540:4)</p> <p>สร้างตึกพัฒนา ตึกห้องศรีและตึกอภิรมย์ พระราชทานให้เป็นสถานที่สำหรับผู้ป่วยไข้ไปพักรักษาตัว</p> <p>สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าอัยยวงค์เสาวภาทรงพระประชวรอาการมาก จึงเสด็จมาประทับที่เกาะสีชังเป็นครั้งที่ 2 นาน 5 เดือน มีการสร้างบ่ออัยยวงค์ สะพานอัยยวงค์ ศาลศรีวิไลธรเทพ ประภาคารและตัดถนนคือ ถนนอัยยวงค์เสาวภา วชิราวุธ จักรพงษ์ สายสวัสดิ (ปัจจุบันเทคอนกรีตทับเส้นทางเดิมแล้ว)</p> <p>มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหลายครั้งคือ 5 เมษายน รัชกาลที่ 5 ทรงเสด็จมาประทับเป็นครั้งที่ 4 ได้โปรดให้ขยายรั้วค่ายหลวง สร้างพระตำหนักพระราชมารดา ตกแต่งเป็นเขาวัง สร้างตำหนัก ชุดบ่อน้ำเชิญพระพุทธรูปจากศาลเจ้า ซึ่งพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามสถานที่ต่าง ๆ โดยคล้องจองกัน</p> <p>5 กรกฎาคม พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี ประสูติพระราชกุมาร ณ พระตำหนักมรกตสุทธินิพนธ์ในพระราชฐานนี้ มีการก่อสร้างเพิ่มอีกมากมายเพื่อเตรียมงานเฉลิมฉลอง คือ พระที่นั่ง 4 องค์ พระตำหนัก 14 ตำหนัก ศาลา 1 ศาลา ประคูพระราชฐานชั้นใน 8 ประคู ทางในพระราชฐาน 26 ทาง บันได 21 บันได น้ำตก 5 ที่ พุ 4 พุ สระ 3 สระ บ่อ 13 บ่อ ช่าง 2 ช่าง ถ้ำ 3 ถ้ำ วนะ 3 วนะ ผา 3 ผา และพระราชทานนามสถานที่ต่าง ๆ โดยคล้องจองกัน</p> <p>10 สิงหาคม มีการสมโภชอันได้มีพระบรมราชโองการประกาศการสร้างพระที่นั่งและพระราชฐาน โดยพระราชทานแต่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอให้เรียกว่า "พระจุฬาราชฐาน" และพระที่นั่งเรียกว่า "พระที่นั่งมณฑลรัตนโคง" ให้จารึกคำประกาศแสดงพระราชดำริไว้ในศิลาฤกษ์ รวมทั้งบันทึกรูปและข้อความลงในราชกิจจานุเบกษา หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ และสร้างวัดจุฬาทิศธรรมสภาารามวรวิหารเป็นพระอารามหลวง</p> <p>ร.5 เสด็จพระราชดำเนินมาประทับอยู่แต่เป็นเวลาอันสั้น เนื่องจากเกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศสใน ร.ศ. 112 ในการสู้รบครั้งนี้ฝรั่งเศสประกาศปิดอ่าวไทยและส่งทหารขึ้นยึดเกาะสีชัง ทำให้การก่อสร้างพระที่นั่งต่างหยุดชะงัก หลังจากเหตุการณ์ครั้งนี้แม้จะเสด็จประพาสเกาะสีชังหลายครั้ง แต่ทรงประทับแรมในเรือพระที่นั่งมากกว่า ซึ่งภายหลังเสด็จประพาสหัวเมืองมาหลายครั้งใน พ.ศ. 2441, 2443, 2448 และ 2452 ทรงแวะเกาะสีชังแต่มิได้ประทับแต่อย่างใด</p> <p>ทรงสร้างพระราชวังสวนดุสิตในกรุงเทพฯ ได้โปรดเกล้าฯให้เรือพระที่นั่งองค์ใหญ่รูปแปดเหลี่ยม 3 ชั้น เป็นพระที่นั่งครั้งไม้สักมาสร้างขึ้นใหม่ช่างอย่างหยก ซึ่งก็คือ "พระที่นั่งวิมานเมฆ" ในปัจจุบัน และเลิกเป็นพระราชวังที่เกาะสีชังนับแต่บัดนั้น ส่วนบรรดาพระที่นั่งและตำหนักต่าง ๆ ก็รื้อถอนไปสร้างที่อื่น แต่ไม่มีหลักฐานว่านำไปสร้างในที่ใดบ้างเหมือนกับพระที่นั่งวิมานเมฆ</p> <p>มีพระบรมราชโองการยกเลิกเก็บเงินอากรสมณิกศร และค่าน้ำชาวเกาะ เพื่อให้คนมาอยู่ทำมาหากินมากขึ้น</p> <p>บริเวณด้านเหนือแหลมวังเกาะสีชังใช้เป็นที่พักหัดตัดสินคดีสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ที่ประพฤติความชั่วต่างๆ และไม่มีผู้ปกครอง</p> <p>เป็นจุดพักในการเดินทางไป-กลับของกองทหารไทยที่ไม่รวมรบยังฝรั่งเศส</p> <p>พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้สำรวจที่ดินและพระราชวังต่างๆ เพื่อยกเวนภาษีที่ดิน แต่ไม่พบพระราชวังเกาะสีชังในบัญชี รายชื่อ เพราะไม่ได้อยู่ในความดูแลของสำนักพระราชวัง</p> <p>ผู้แทนสำนักพระราชวังได้บันทึกรายการสิ่งก่อสร้างเขตพระราชวังนี้ มอบให้กระทรวงกลาโหมเพื่อจัดตั้งเป็นโรงเรียนนายเรือ และนายกลไฟ (ภายหลังมีการระงับการใช้)</p>

ตารางที่ 3.9 แสดงการสรุปเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเกาะสีชัง(ต่อ)

ช่วงเวลา	เหตุการณ์สำคัญ
พ.ศ. 2483 พ.ศ. 2486	กรมตำรวจ ขอใช้พื้นที่ในพระราชฐานสำหรับตรวจคนเข้าเมืองเกาะสีชัง (แต่ภายหลังมิได้นำไปใช้)
พ.ศ. 2493-95	สงครามโลกครั้งที่ 2 ให้อังกฤษเช่าพื้นที่บริเวณแหลมวังเป็นสถานลำเลียงเสบียงไปยังดินแดนที่ญี่ปุ่นยึดครองได้ เป็นช่วงเวลาที่การท่องเที่ยวเกาะสีชังคึกคักมาก เนื่องจากเรือสินค้าต่างประเทศไม่สามารถจอดเทียบท่าที่กรุงเทพฯ ได้ จึงมาใช้บริการทะเลด้านตะวันออกเกาะสีชัง ทำให้สีชังเป็นแหล่งพักและท่องเที่ยวของลูกเรือมิบาร์และในคลับเกิดขึ้นในพื้นที่มาก (วนิดา,2510)
พ.ศ. 2494	สร้างที่ว่าการกิ่งอำเภอเกาะสีชังในเขตพระราชวังเดิมภายหลังย้ายมาที่ท่าเวงษ์ และจากหลักฐานทางราชการ (เศรษฐศาสตร์ จุฬฯ,2538)กล่าวว่าในปีเดียวกันเริ่มมีการใช้ประโยชน์ในการขุดหิน
พ.ศ. 2504	กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนพระราชฐานเป็นโบราณสถาน(ศึกษาธิการอำเภอ,2540:5)
พ.ศ. 2520	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับอนุญาตจากกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง ให้ใช้ที่ดินในเขตพระราชวังนี้จำนวน 236 ไร่ ได้จัดแปลงปรับปรุงอาคารที่ว่าการเดิมเป็นอาคารปฏิบัติสถานีวิจัยวิทยาศาสตร์ ทางทะเล และเริ่มใช้ในปี 2523
พ.ศ.2529	ทำผังพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลเกาะสีชัง จากกองผังเมืองเฉพาะ สำนักผังเมือง แต่ไม่มีการบังคับใช้เพียงแต่ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเบื้องต้นเท่านั้น และในช่วงเวลานี้ได้มีการค้นพบเรือสำเภาอับปางในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลาง 3 ลำ ด้านเหนือเกาะสีชังโดยหน่วยโบราณคดีใต้น้ำกรมศิลปากร (ราโพพรรณ,2529)
พ.ศ.2530	30 พ.ย 2530 กระทรวงมหาดไทยออกโฉนดที่ดินให้แก่เจ้าของที่ดินบนเกาะสีชังจำนวน 394 แปลง เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสที่พระองค์มีพระชนมายุครบ 60 พรรษา ทั้งนี้โฉนดที่ดินจำนวน 2 แปลง ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการออกโฉนดโดยมิชอบด้วยกฎหมายและการระเบิดหินที่เกาะสีชัง จะกล่าวละเอียดในสภาพการถือครองที่ดิน มีการขุดลอกเก็บน้ำผ่านขนาดใหญ่โดยกรมชลประทาน แต่ไม่สามารถใช้งานได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,2532)
พ.ศ. 2531	1 ก.พ 2531 คณะรัฐมนตรีอนุมัติเกี่ยวกับการจัดหาหินสำหรับก่อสร้างเขื่อนกันคลื่นท่าเรือพาณิชย์แหลมฉับ โดยให้ผู้รับเหมาก่อสร้าง (บ.อิดาเดียนไทย คอร์ปอเรชั่น จำกัด) ทำการระเบิดหินและย่อยหินบนเกาะสีชังได้ในบริเวณแหล่งหินเขาขวาง ท่าชายทิม(พ.ศ 2531-2533) และแหลมมู (พ.ศ 2533-2535) เนื่องจากเป็นการเร่งด่วนจึงไม่ต้องขอสัมปทานบัตรจากรัฐตามประมวลกฎหมายที่ดินพ.ศ 2497 มาตรา 12 ซึ่งกรมที่ดินอนุญาตให้ดำเนินการโดยมิต้องรอผลการพิจารณาว่าบุคคลที่อ้างสิทธิครอบครองที่ดินจะมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายตามอ้างหรือไม่
พ.ศ. 2532	7 พ.ย.2532คณะรัฐมนตรีประกาศให้เกาะสีชังเป็นแหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์ในปีแห่งการพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวในเกาะสีชังเริ่มได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้นในปีนี้ (มหิตล,2536)
พ.ศ. 2534	11 ต.ค 2534 เริ่มมีการบูรณะอาคารและสิ่งก่อสร้างในเขตพระจุฬาราชฐาน โดยการควบคุมของกรมศิลปากร และได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วในปีพ.ศ 2538 เหลือเพียงเจดีย์อักษฎางค์และสะพานอักษฎางค์ซึ่งเป็นโครงการบูรณะในอนาคต
พ.ศ. 2535	กรมที่ดินทำการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการระเบิดหินที่เกาะสีชังซึ่งมีปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยเฉพาะสิทธิการครอบครองที่ดินดำเนินการยึดเยื้อจนถึงปัจจุบัน และในช่วงเวลาดังกล่าวชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการระเบิดหินและปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดิน ได้มีการร้องเรียนให้มีการยับยั้งการระเบิดหินจากบริษัทพระเพ็ญประทานจำกัดผู้ได้รับสัมปทานเป็นช่วงเวลาแห่งความขัดแย้งเนื่องจากกระแสการคัดค้านได้ถูกสื่อมวลชนตีแผ่ให้สาธารณชนได้รับรู้ปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาการทำลายทรัพยากร คุณภาพน้ำทะเล สัตว์น้ำ แนวปะการัง สภาพอากาศตลอดจนสร้างความเสื่อมโทรมให้แก่กลุ่มโบราณสถาน ความไม่ชอบธรรมของการได้มาซึ่งเอกสารในที่ดิน การรุกล้ำเขตวังโบราณ และความขัดแย้งของกลุ่มต่างๆในพื้นที่ เป็นต้น ได้ถูกรับรู้โดยทั่วกัน
พ.ศ. 2536	10 ต.ค 2536 คณะรัฐมนตรีมีมติให้สร้างท่าเรือน้ำลึกที่เกาะสีชัง ได้อนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยยินยอมให้บริษัท สีชังทองเทอร์มินัล จำกัด ดำเนินการก่อสร้างโครงการท่าเรือน้ำลึก (ทั้งนี้บริษัท สีชังทองเทอร์มินัล จำกัดมีโฉนดที่ดินซึ่งแยกมาจากโฉนดที่ดินที่มีปัญหา)
พ.ศ. 2537 - ปัจจุบัน	เป็นช่วงเวลาที่ยังคงพิจารณาเรื่องสิทธิการครอบครองที่ดินแต่มุ่งเน้นประเด็นที่ความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ต้องการให้รัฐออกโฉนดที่ดินแทน ภา.บ.ท 5 และส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน โดยมีการจัดงานท่องเที่ยวที่เกาะสีชังและฟื้นฟูประเพณีต่างๆในช่วงสงกรานต์อย่างยิ่งใหญ่ในปัจจุบัน

ที่มา : รวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.4.4 การปกครอง

เกาะสีชังตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2479 ขึ้นกับเขตการปกครองของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จนถึงปี พ.ศ. 2486 กระทรวงมหาดไทย ได้โอนมาขึ้นกับเขตการปกครองของอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และได้ยกฐานะเป็นอำเภอเกาะสีชัง ในปีพ.ศ. 2537 ประกอบด้วย 1 ตำบลคือ ตำบลท่าเทววงษ์ แบ่งเป็น 7 หมู่บ้าน โดยหมู่ที่ 1-6 อยู่ในเขตสุขาภิบาลเกาะสีชังมีเนื้อที่ประมาณ 18 ตารางกิโลเมตร ส่วนหมู่ที่ 7 ตั้งอยู่บนเกาะขามใหญ่ รวมเนื้อที่การปกครองทั้งอำเภอ 25 ตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ยังประกอบด้วย อ.บ.ศ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเทววงษ์

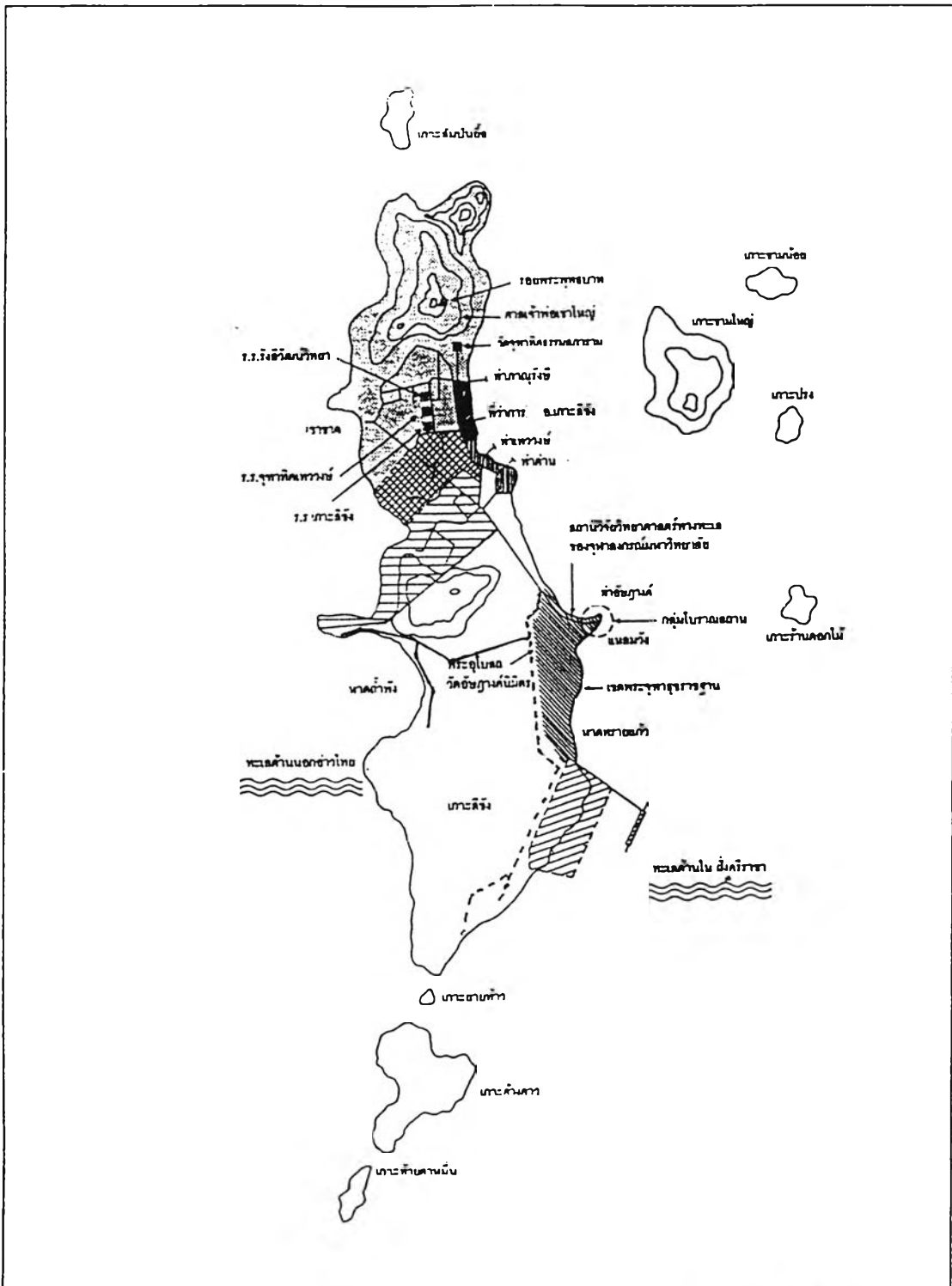
3.4.5 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกาะสีชัง มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ ผลกระทบที่ได้รับจากการพัฒนาของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ดังนั้นเพื่อให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบจะแบ่งการพิจารณาเป็น 3 ปี คือ พ.ศ. 2528 พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2540

3.4.5.1 การใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2528

จากการศึกษาผังพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลเกาะสีชังในปี พ.ศ. 2529 จัดทำโดยกองผังเมือง เฉพาะ สำนักผังเมือง เกี่ยวกับลักษณะการใช้ที่ดินในเกาะสีชังในปี พ.ศ. 2528 พบว่าการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยจะมีการตั้งชุมชนบริเวณที่ราบริมฝั่งด้านตะวันออก เพราะเป็นพื้นที่ราบและเป็นที่ยลบนรสมุข รวมทั้งกระจุกตัวหนาแน่นบริเวณตลาดบนและตลาดล่าง โดยชุมชนจะเกาะตัวตามแนวถนนอักษุวงศ์จนถึงสถานีวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจะเกาะตัวอยู่อย่างกระจัดกระจายตามแนวถนนจักรพงษ์ที่มาบรรจบกับถนนอักษุวงศ์บริเวณเชิงเขาใหญ่ ในขณะที่การใช้ที่ดินประเภท พาณิชยกรรมจะเกาะตัวเป็นกระจุกบริเวณตลาดล่างและตลาดบน ส่วนอุตสาหกรรมจะเป็นขนาดเล็กที่มีผู้ประกอบการไม่เกิน 1-2 คน เท่าที่พบมีเพียงธุรกิจการย่อยหินขายเพื่อการก่อสร้างตั้งอยู่บริเวณตอนใต้เกาะหรือแหลมมูและอยู่ช่อมเรือขนาดเล็กตั้งริมทะเลทางตอนใต้สถานีตรวจคนเข้าเมือง สำหรับสถาบันราชการและบริการสังคมจะปะปนอยู่ในพื้นที่ชุมชน ยกเว้นสถาบันศาสนาบางแห่งเกาะตัวตามเชิงเขาและมีขอบเขตถือครองไม่แน่นอน และถนนสายสำคัญในพื้นที่มีเพียงถนนอักษุวงศ์และถนนจักรพงษ์เป็นหลัก

จากลักษณะการใช้ที่ดินข้างต้น ทำให้ทราบว่าสภาพการใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2528 ยังคงมีรูปแบบเป็นชุมชนขนาดเล็ก และไม่มีการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมพิเศษใดเด่นชัดแม้แต่พาณิชยกรรมเพื่อการท่องเที่ยว เนื่องจากยังคงเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้รับความนิยมเท่าไรนัก ดังนั้นจึงมีการใช้พื้นที่เพื่อปลูกสิ่งก่อสร้างหรือมีขนาดพื้นที่ใช้ประโยชน์ (Built up area) เพียง 488 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.34 ของพื้นที่ทั้งหมด

แผนที่ 3.11 แสดงเขตการปกครองของเกาะสี่ช้าง

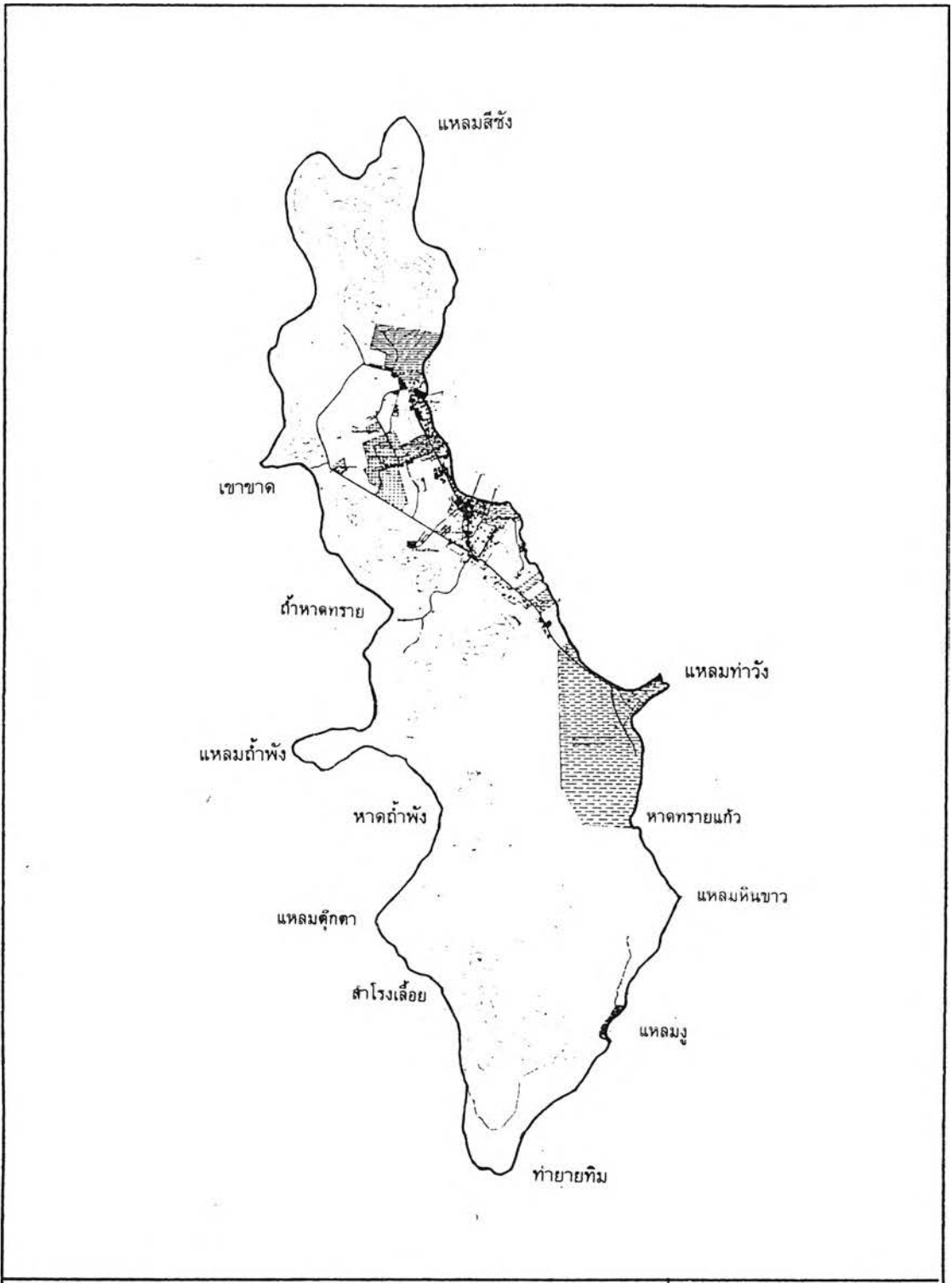

สัญลักษณ์

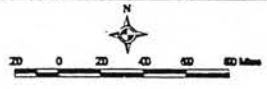
	หมู่ 1 บ้านท่าเวียงษ์		หมู่ 5 บ้านท่าสะพานคู่
	หมู่ 2 บ้านศาลเจ้าแก้ง		หมู่ 6 บ้านท่าภาณุรังษี
	หมู่ 3 บ้านท่าวัง		หมู่ 7 เกาะขามใหญ่
	หมู่ 4 บ้านตรอกด่านภาษี		เขตพระจุฬาราชูรฐาน

แนวทางการพัฒนาเกาะสี่ช้าง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3.12 แสดงการใช้ที่ดินปีพ.ศ 2528

สัญลักษณ์

	บริเวณที่อยู่อาศัย		สถาบันศาสนา
	บริเวณพาณิชย์กรรม		บริเวณที่พักผ่อน
	บริเวณอุตสาหกรรม		พื้นที่ว่างหรือเกษตรกรรม
	บริเวณสถาบันราชการ		ถนนลาดยางหรือคอนกรีต
	บริเวณสถาบันการศึกษา		ถนนผิวลูกรังหรือผิวอ่อน

แนวทางการพัฒนาเกาะสีซัง

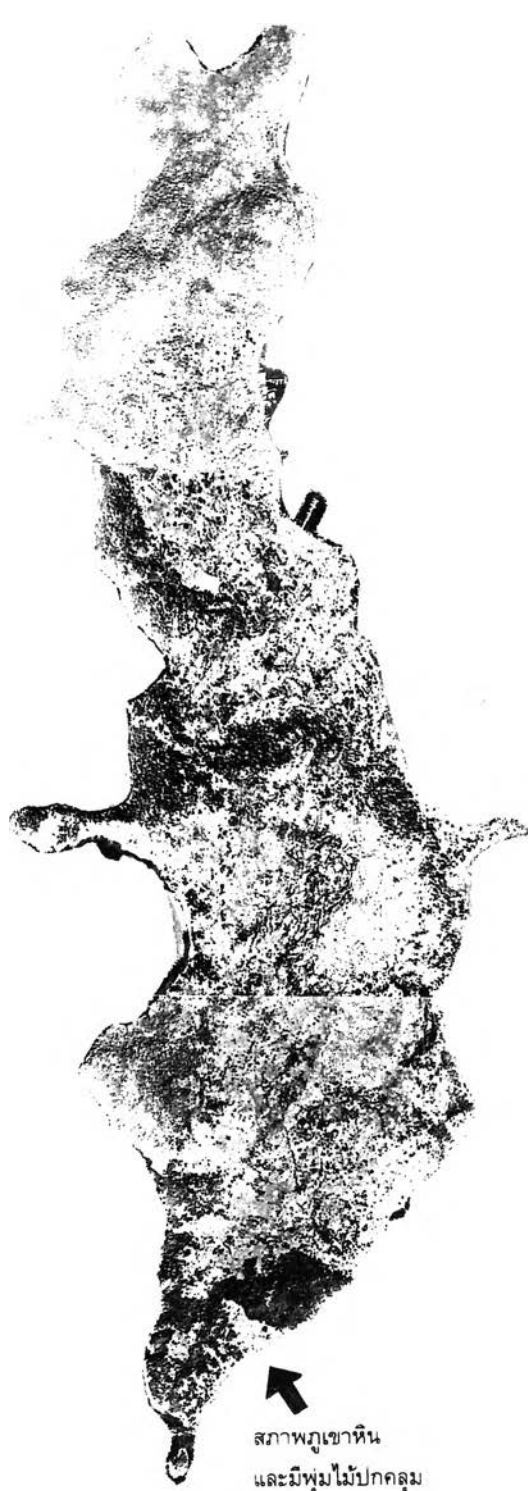
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย , 2529

3.4.5.2 การไ้ที่ดินปี พ.ศ 2533

เนื่องจากไม่ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับการไ้ที่ดินในปี พ.ศ 2533 จากหน่วยงานใดๆ ดังนั้นในการวิเคราะห์จึงต้องพิจารณาจากภาพถ่ายทางอากาศ พบว่า การไ้ที่ดินปี พ.ศ 2533 มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนหลายด้าน เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มีการพัฒนาของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกและส่งผลกระทบต่อพื้นที่ โดยเริ่มจากการขยายตัวหนาแน่นมากขึ้นของพื้นที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะบริเวณถนนอักษะวงศ์ทั้ง 2 ฝั่ง และเริ่มมีบ้านเรือนปลูกกระจัดกระจายริมถนนจักรพงษ์มาบรรจบกับถนนอักษะวงศ์บริเวณเชิงเขาใหญ่ ส่งผลให้การไ้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมในรูปแบบร้านค้าขนาดย่อยขยายตัวเข้าสู่พื้นที่ราบตอนในเพื่อรองรับพื้นที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น ในด้านสาธารณูปโภคมีการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ และการตัดถนนย่อยเพื่อเชื่อมระหว่างถนนอักษะวงศ์และถนนจักรพงษ์เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการขยายถนนเข้าสู่บริเวณตอนล่างของเกาะเพื่อเชื่อมกับบริเวณระเบิดหินและเป็นทางเข้าสู่โครงการท่าเรือน้ำลึกในอนาคต

นอกเหนือจากสภาพการไ้ที่ดินดังกล่าวในปี พ.ศ 2533 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการไ้ที่ดินไปในการระเบิดหิน ซึ่งเป็นผลกระทบจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกที่มีผลต่อเกาะสีชังโดยตรง เนื่องจากเกาะสีชังถูกเลือกให้เป็นแหล่งระเบิดหินเพื่อนำไปใช้ก่อสร้างเขื่อนกันคลื่นและเขื่อนกันดินในโครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแหลมฉิม ซึ่งก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรและพื้นที่การใช้ประโยชน์อย่างรุนแรงจากการระเบิดหินในครั้งนี้ ทั้งนี้จากการพิจารณาภาพถ่ายทางอากาศเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ 2517 ซึ่งเป็นปีที่พื้นที่ยังมีสภาพทรัพยากรสมบูรณ์ กับปี พ.ศ 2533 จะเห็นได้ชัดเจนว่าบริเวณแหลมตอนล่างของเกาะในปี พ.ศ 2533 พื้นที่ป่าไม้จะหายไปจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบับปี พ.ศ 2517 และจากข้อมูลจากรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการระเบิดและย่อยหินที่เกาะสีชัง จัดทำโดยคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2538:7-18) ได้กล่าวถึงสภาพการระเบิดหินว่าแบ่งออกเป็น 2 บริเวณคือ ท่ายายทิมและแหลมมู โดยบริเวณท่ายายทิมตั้งอยู่ท้ายเกาะ(เห็นได้ชัดเจนจากภาพถ่ายทางอากาศ) โดยทำการระเบิดในช่วงปีพ.ศ 2531-2533 รวมพื้นที่ประมาณ 66-0-05 ไร่ สภาพหลังการระเบิดคงเหลือแต่ส่วนที่เป็นสันเขาทางทิศตะวันตกและทิศเหนือของท่ายายทิมเท่านั้น ในปัจจุบันไม่มีการระเบิดในบริเวณดังกล่าวแล้ว ส่วนการระเบิดและย่อยหินบริเวณแหลมมู เริ่มทำการในปี พ.ศ2533 คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 17 ไร่ 76 ตารางวาเนื้อที่สภาพโดยทั่วไปของแนวผาหินจัดว่าผ่านการระเบิดมานานแล้วเนื่องจากหน้าผาที่ปรากฏในภาพถ่ายทางอากาศมีสีดำ มีการระเบิดจากเชิงเขาลาดลงสู่ชายหาดบริเวณแหลมมู ในปัจจุบันผลจากการระเบิดทำให้เกิดการเลื่อนไหล พังทลายและทับถมของเศษดินและหินจากการระเบิด และมีการระงับการระเบิดแล้วในปัจจุบัน เนื่องจากปัญหาด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน รวมพื้นที่การระเบิดหินทั้งสิ้น 83-0-76 ตารางวาจัดเป็นพื้นที่โล่งที่ยากต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ไม่รวมถึงพื้นที่บริเวณเขาขวางซึ่งมีการระเบิดและย่อยหินเช่นกัน แต่มิได้มีการระบุเนื้อที่ไว้ (มทิดล,2536)

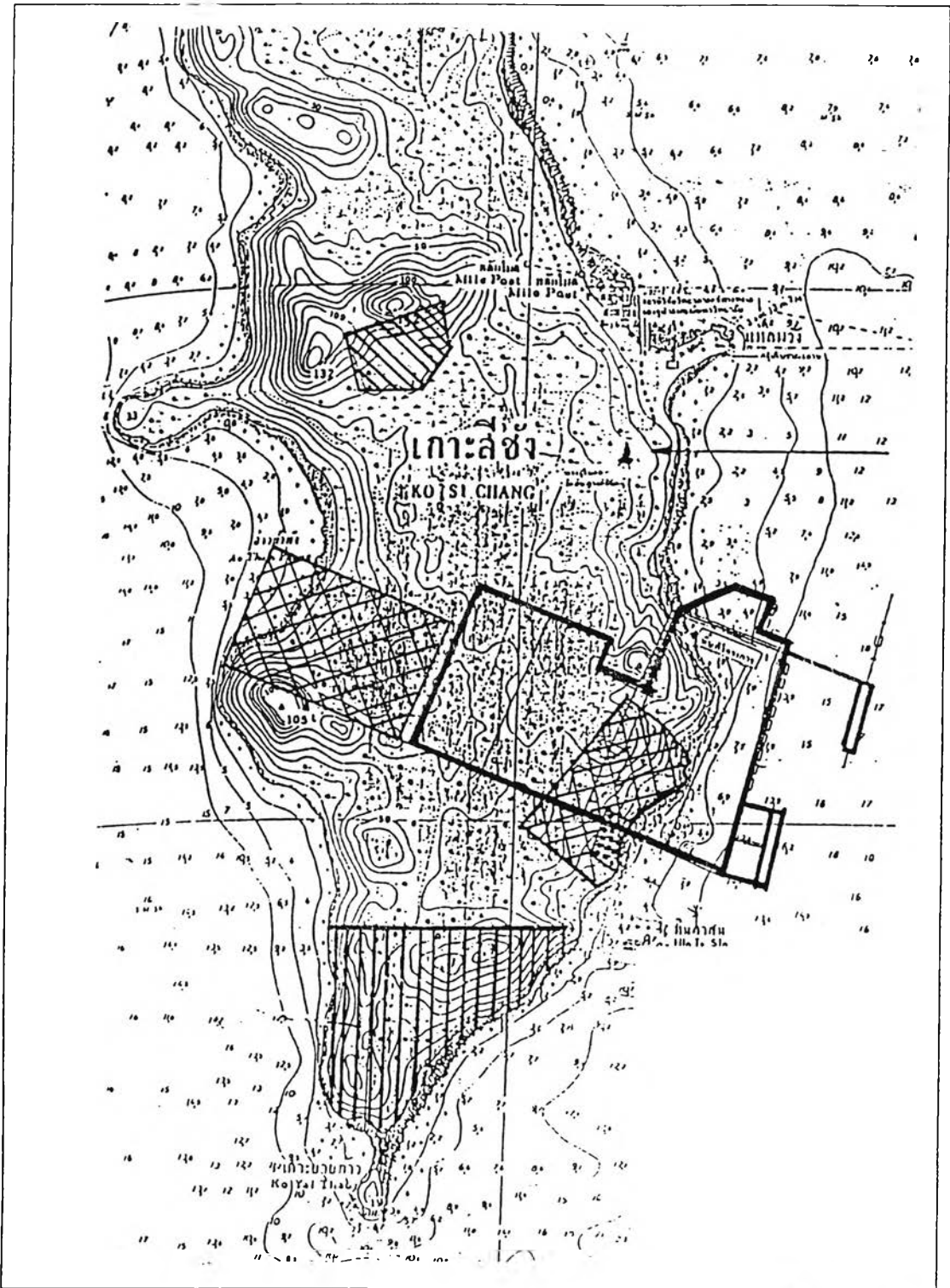

พ.ศ. 2517

พ.ศ. 2533

ภาพที่ 3.5 แสดงการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่จากภาพถ่ายทางอากาศ

แผนที่ 3.13 แสดงพื้นที่บริเวณที่มีการระเบิดหิน

สัญลักษณ์

- พื้นที่ระเบิดหินเขาขาว
- พื้นที่ระเบิดหินเชิงของปรัญญูเพ็ญ จำกัด
- พื้นที่ระเบิดหินและตั้งโรงโม่หินที่แหลมขลุ่ย
- พื้นที่ระเบิดหินบ้านท่าขายทิมสำหรับท่าเรือแหลมดบัง

แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา มหาวิทยาลัยมหิดลและสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2536

3.4.5.3 การใช้ที่ดินปี พ.ศ 2540

สภาพการใช้ที่ดินในปีนี้พบว่ามีความเด่นชัดในด้านการขยายตัวและความหนาแน่นอาคารที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละประเภทกล่าวคือ

การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย

ในปัจจุบันพบว่าการกระจายตัวของบ้านพักอาศัยยังคงมีจำนวนมากขึ้นโดยเฉพาะพื้นที่ราบตอนในบริเวณเส้นถนนย่อยที่เชื่อมระหว่างถนนอักษฎางค์และถนนจักรพงษ์ โดยลักษณะอาคารจะเปลี่ยนจากอาคารไม้เรือนแถวและบ้านสองชั้น มาเป็นอาคารที่ก่อสร้างโดยใช้ปูนในรูปแบบของทาวเฮาส์และอาคารชุดโดยใช้ประโยชน์ทั้งที่อยู่อาศัยและบ้านเช่า ซึ่งจากการสำรวจพบว่าบ้านเช่าเป็นจำนวนมากที่ถูกใช้ประโยชน์เป็นที่พักอาศัยของผู้ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ อีกส่วนหนึ่งจะเป็นที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งนิยมใช้บริการมากเท่ากับเกสเฮาส์ แต่ทั้งนี้บ้านเช่าต่างๆจะถูกจัดเป็นอาคารพักอาศัยมากกว่าจะเป็นอาคารพาณิชย์กรรม เนื่องจากเป็นเรื่องยากที่จะแยกแยะประเภทของผู้เช่าจึงจะยึดตามรูปแบบของอาคารมากกว่ารูปแบบการใช้สอย ซึ่งการเพิ่มขึ้นของบ้านเช่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ทราบถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรแฝง

การใช้ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรม

ยังคงกระจุกตัวในบริเวณสี่แยกตลาดล่างไปจนถึงบริเวณท่าเรือตลาดบน นอกนั้นอยู่กระจัดกระจายตามแนวถนนหลักและพื้นที่ราบตอนในบ้างบางส่วน ในขณะที่ ลักษณะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบผสมผสาน เนื่องจากสภาพความเป็นจริงจะเป็นที่พักอาศัยรวมอยู่ด้วย สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือ จำนวนโรงแรม เกสเฮาส์และบังกะโลที่เพิ่มขึ้นทั้งในชุมชน และกระจายอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยว

การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการและโครงสร้างพื้นฐาน

สถานที่ราชการส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชน ตามแนวถนนอักษฎางค์และบริเวณแหลมวังซึ่งเป็นเขตพระราชวังเดิม สถานที่ราชการประกอบด้วย อำเภอ สถานีตำรวจบกและน้ำ ด่านตรวจคนเข้าเมือง ด่านศุลกากร สถานีตรวจอากาศและสถานีวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้การใช้พื้นที่ของสถาบันราชการส่วนใหญ่มีพื้นที่จำกัดยากแก่การขยายตัวในอนาคต เพราะว่ามีลักษณะทางกายภาพของเกาะสีชังไม่เอื้ออำนวยและในชุมชนเองก็เกาะตัวกันค่อนข้างหนาแน่น

ในขณะที่สถาบันการศึกษามีการขยายขนาดเพิ่มขึ้นอย่างมากเพื่อสนองความต้องการของชุมชน ส่วนการใช้ที่ดินประเภทศาสนาดังอยู่บริเวณเชิงเขาในรูปของวัดและสำนักสงฆ์ สำนักวิปัสสนาใช้ในกิจกรรมทางศาสนาและการท่องเที่ยว เช่น ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ และมีการเปลี่ยนแปลงในด้านพื้นที่เพิ่มขึ้นโดยมีการก่อสร้างขยายพื้นที่เพิ่มเติม เช่น สำนักสงฆ์ถ้ำยายปรัก

ด้านการใช้ที่ดินประเภทนันทนาการ แต่เดิมจะใช้พื้นที่นันทนาการบริเวณพระราชวังเดิม โรงลิเกหน้าศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่และพื้นที่ของสนามโรงเรียน ซึ่งมีเนื้อที่รวมประมาณ 2 ไร่ แต่ในปัจจุบัน

อยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อเพิ่มเนื้อที่นันทนาการในบริเวณชายหาดถ้ำพังอีก 6 ไร่ และยังมีโครงการสร้างสนามกีฬาประชาชนอีก 22 ไร่ รวมเป็น 28 ไร่ โดยเพิ่มขึ้นถึง 14 เท่าตัว (ทั้งนี้ยังไม่นำไปคิดรวมกับการใช้ที่ดินปัจจุบันเนื่องจากยังอยู่ในขั้นดำเนินการ) ซึ่งก่อให้เกิดการเปิดพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์มากขึ้น

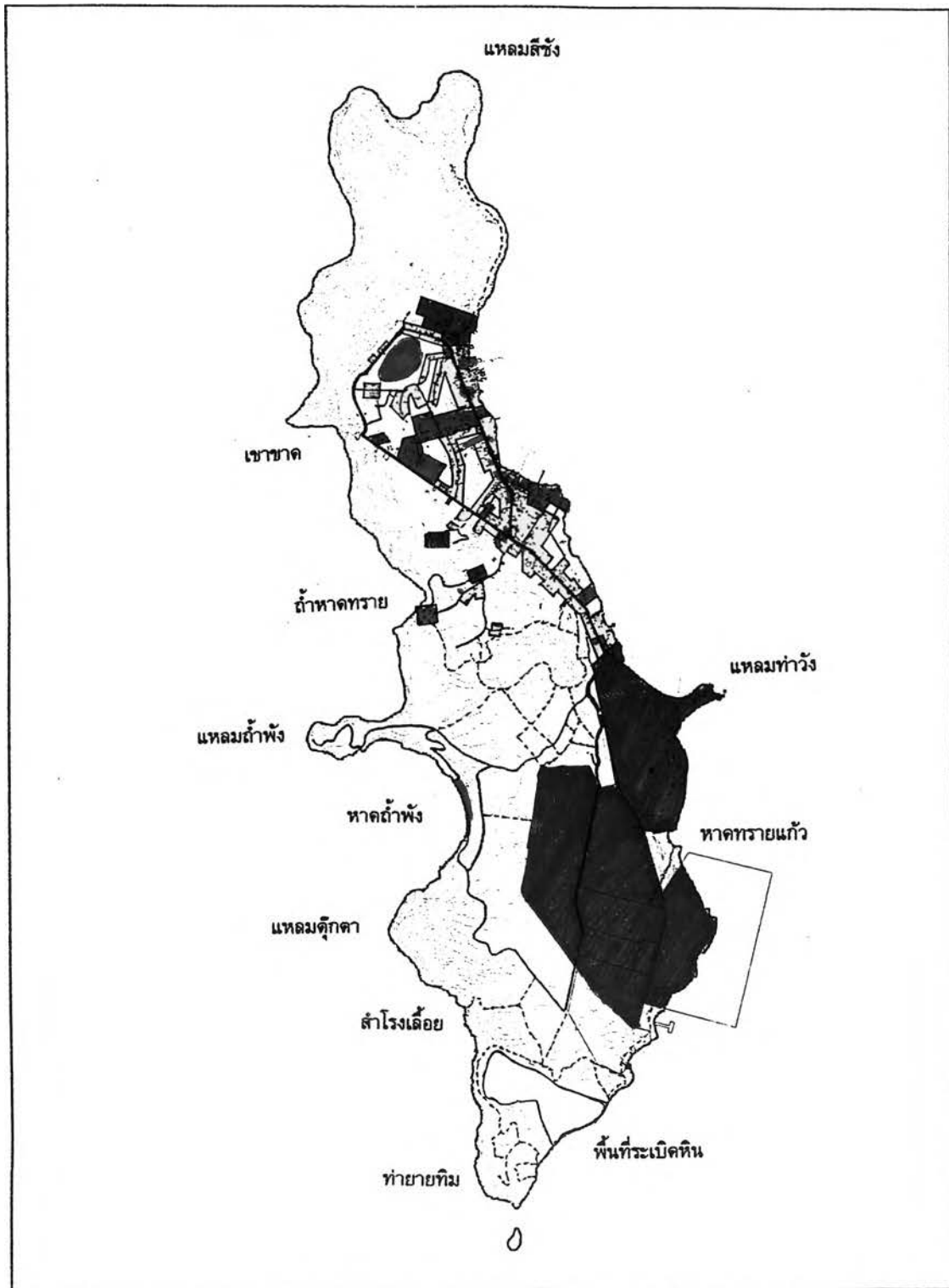
การใช้ที่ดินประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอื่นๆ ประกอบด้วย การไฟฟ้า ไปรษณีย์ โรงพยาบาล เตาเผาและโรงแยกขยะ สถานีดับเพลิง ท่าเรือ อ่างเก็บน้ำและถังเก็บน้ำฝนในหมู่บ้านต่างๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมาก ยกเว้นการขยายขนาดจากสถานีอนามัยเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ และการสร้างโรงแยกขยะเพิ่มขึ้น ส่วนด้านโครงข่ายคมนาคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดจากการสำรวจพบว่ามีการขยายขนาดถนนในชุมชน ปรับปรุงผิวถนนทั้งภายในและภายนอกชุมชนและสร้างถนนด้านตะวันตกของเกาะเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้ถนนสายหลักยังคงมี 2 สาย คือ ถนนอัมพวัน จากตลาดท่าบ่อถึงพระราชวังเดิมและถนนจักรพงษ์อยู่ด้านหลังของชุมชน โดยเชื่อมต่อกันด้วยถนนซอยต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยงการคมนาคมอย่างเป็นระบบในชุมชน ในขณะที่ทางทิศใต้ของเกาะ ได้มีการพัฒนาโครงข่ายถนน ทั้งถนนดินและถนนคอนกรีตเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยหลายเส้นทางเป็นการสร้างทับเส้นทางเดินเก่า การขยายถนนพบว่ามีถนนคอนกรีตถูกตัดเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้นเห็นได้ชัดจากแหลมถ้ำพังและหาดถ้ำพัง แต่ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าระบบถนนที่เพิ่มขึ้นมีการเชื่อมโยงกันอย่างขาดระบบและมีหลายเส้นทางที่สร้างขึ้นโดยไม่พบว่ามีสิ่งก่อสร้าง แหล่งท่องเที่ยว หรือจุดมุ่งหมายอื่นในการเชื่อมโยงแต่อย่างไร

การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

เป็นการใช้ที่ดินซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากปีพ.ศ. 2528 และปีพ.ศ. 2533 ซึ่งเป็นช่วงก่อนการพัฒนาอย่างชัดเจนคือ การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า โดยในอดีตจะมีเพียงอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีผู้ประกอบการจำนวนน้อย แต่ในช่วงหลังการพัฒนาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน เนื่องจากการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกทางตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะซึ่งประกอบด้วยสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ หรือคลังน้ำมันและคลังสินค้า ทั้งนี้รวมทั้งพื้นที่ที่ยังไม่มีการพัฒนาแต่อยู่ภายใต้กรรมสิทธิ์ที่ดินของโครงการ โดยพื้นที่ท่าเรือน้ำลึกและคลังสินค้าดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ถึง 500 ไร่ แม้วามีพื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่ว่าง แต่หากนับตามการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินของโครงการ ถือได้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งมีพื้นที่มากกว่าการใช้ที่ดินประเภทอื่น

3.4.5.4 การเปรียบเทียบสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

จากลักษณะการใช้ที่ดินข้างต้นพบว่า หากเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2528-2533 ซึ่งเป็นช่วงก่อนได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจนถึงการพัฒนาในระยะเริ่มต้นกับปี พ.ศ. 2533-2540 ซึ่งเป็นช่วงหลังได้รับผลกระทบจากการพัฒนาจนถึงปัจจุบัน สภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินมีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงคล้ายคลึงกัน ทั้งด้านขนาด ทิศทาง และรูปแบบอาคารที่เปลี่ยนแปลงไป จะแตกต่างกันอย่างชัดเจนเฉพาะเรื่องปริมาณการใช้ประโยชน์พื้นที่ ทั้งนี้จากการเปรียบเทียบสภาพการเปลี่ยนแปลง พบว่า ในช่วงปี พ.ศ.

<p>แผนที่ 3.14 แสดงการใช้ที่ดินปีพ.ศ 2540</p>		
<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรมและคลังสินค้า สถาบันราชการและบริการพื้นฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> สถาบันศาสนา ถนนหลัก ถนนรอง ถนนดิน 	<p>แนวทางพัฒนาเกาะสี่ช้าง</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>
<p>ที่มา จากการสำรวจภาคสนาม</p>		

2528-2533 มีการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนมากขึ้น โดยมีทิศทางการขยายตัวอยู่บริเวณพื้นที่ราบตอน ในที่อยู่ระหว่างพื้นที่ราบริมฝั่งตะวันออกและเชิงเขาด้านตะวันตก ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือ มีการขยายถนนทางทิศใต้ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวในระยะต่อมา

สำหรับสภาพการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ 2533-2540 พบว่า การขยายตัวของใช้พื้นที่ชุมชน (Built up area) เป็นไปอย่างรุนแรง แต่ยังคงมีทิศทางการขยายตัวจากริมฝั่งด้านตะวันออกไปยังด้านตะวันตกเช่นเดิม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในอนาคตอันใกล้ การขยายตัวของพื้นที่ชุมชนจะไม่น่าเป็นไปตามแนวราบ เนื่องจากเกิดข้อจำกัดของพื้นที่ แต่จะมีการขยายตัวในแนวสูงมากกว่าโดยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้อาคารให้สามารถรองรับประชากรได้มากขึ้น ทั้งนี้จะเห็นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวบ้างแล้วในปัจจุบัน ส่วนการขยายถนนไปยังทิศใต้เพื่อการเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยวและพื้นที่คลังสินค้า ก็อาจส่งผลต่อการขยายตัวของชุมชนเช่นกันแต่ก็เป็นไปได้บ้าง เนื่องจากมีการขยายถนนในบริเวณดังกล่าวหลังปี พ.ศ 2533 จนถึงในปัจจุบัน มีการเพิ่มเติมขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในขณะที่การขยายตัวของชุมชนบริเวณดังกล่าวในระยะเวลาเกือบ 8 ปี กลับเป็นไปอย่างเบาบาง ทั้งนี้เพราะการอยู่ห่างจากศูนย์กลางชุมชนนั่นเอง ดังนั้นการขยายถนนไปยังทิศใต้จึงน่าจะเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึกในอนาคตมากกว่าการขยายตัวของชุมชนที่อยู่อาศัย

3.4.5.5 สรุปการเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดิน

1. การขยายขนาดของพื้นที่พื้นที่ชุมชนหรือพื้นที่ใช้ประโยชน์ (Built up area) ประกอบด้วยพื้นที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรมและคลังสินค้า สถาบันราชการและโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ 2528-2540 มีการเพิ่มขึ้นถึง 627.5 ไร่ หรือ มีค่าร้อยละการเพิ่มขึ้นถึง 128.59 ดังแสดงในตารางที่ 3.10 ทั้งนี้ไม่นับรวมพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวซึ่งกระจายตัวอยู่บริเวณต่างๆบนเกาะ ซึ่งจากการขยายขนาดอย่างรุนแรงส่งผลให้การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ในเกาะสีชังเป็นไปอย่างเข้มข้น เนื่องจากพื้นที่นอกเหนือพื้นที่ชุมชนหรือพื้นที่ที่ถูกพัฒนาทั้งหมดแล้วในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันสูงยากต่อการพัฒนาทั้งสิ้น

2. ทิศทางการขยายตัว การขยายตัวของชุมชนในอนาคตมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างหนาแน่นบริเวณพื้นที่ตอนในระหว่างจากริมฝั่งด้านตะวันออกไปยังด้านตะวันตกเฉียงใต้ ในขณะที่พื้นที่ตอนล่างส่วนใหญ่เป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของเอกชนและใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมท่าเรือน้ำลึก ส่งผลให้การขยายตัวของชุมชนเป็นไปยาก เนื่องจากข้อจำกัดทางกายภาพและเงื่อนไขด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน

3. การสูญเสียพื้นที่การใช้ประโยชน์จากการระเบิดหิน อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพทั้งด้าน ทิศทางลม และการไหลของกระแสน้ำ รวมทั้งส่งผลต่อการลดลงของคุณค่าทางภูมิสถาปัตยกรรมและทรัพยากรธรรมชาติ

4. รูปแบบการใช้อาคาร การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้อาคารเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงหลังได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ทั้งรูปแบบอาคารและประโยชน์ใช้สอย โดยเฉพาะการสร้างที่พักในรูปแบบเกสเฮ้าส์และบ้านเช่าที่มีจำนวนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ตารางที่ 3.10 แสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ 2528 และ พ.ศ 2540

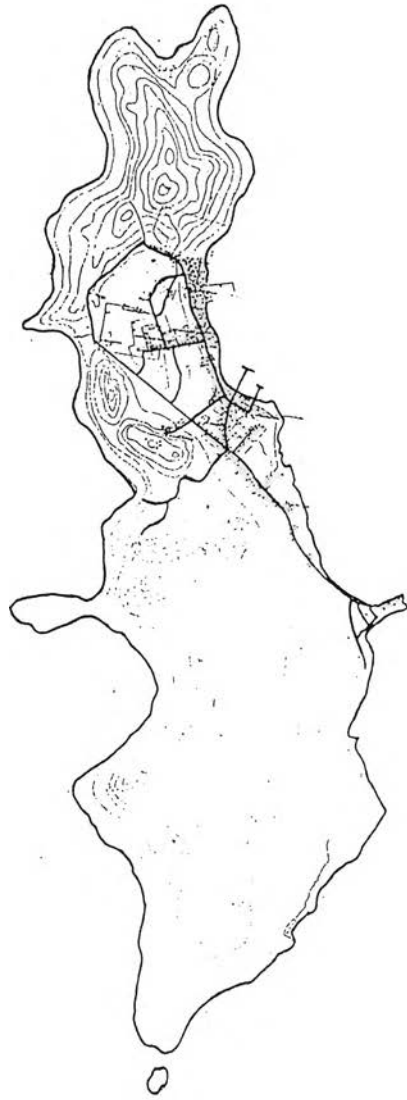
ประเภท	พ.ศ 2528		พ.ศ 2540		การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน	
	จำนวน(ไร่)	%	จำนวน(ไร่)	%	จำนวน(ไร่)	%
1.ที่อยู่อาศัย	89	0.79	185	1.64	96	107.87
2.พาณิชยกรรม	15	0.13	27	0.24	12	80.00
3.อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	5	0.04	505	4.49	500	10000.00
4.ราชการและโครงสร้างพื้นฐาน	379	3.37	398.5	3.54	19.5	5.15
- สถาบันราชการ	263	2.34	264	2.35	1	0.38
- สถานศึกษา	44	0.39	45	0.40	1	2.27
- ศาสนา	50	0.44	57.5	0.51	7.5	15.00
- นันทนาการ	2	0.02	2	0.02	0	0.00
- โครงข่ายคมนาคม	20	0.18	30	0.27	10	50.00
5.พื้นที่โล่ง	10,762	95.66	10,135	90.08	-627.5	-5.83
รวม	11,250	100.00	11,250	100.00		
เฉพาะพื้นที่ใช้ประโยชน์	488	4.34	1115.5	9.92	627.5	128.59

ที่มา : ผังพัฒนาสุขภาพิบาลเกาะสีชังปี พ.ศ 2529 สำนักผังเมืองและประมาณการการใช้ที่ดินจากการสำรวจจากคสนาม

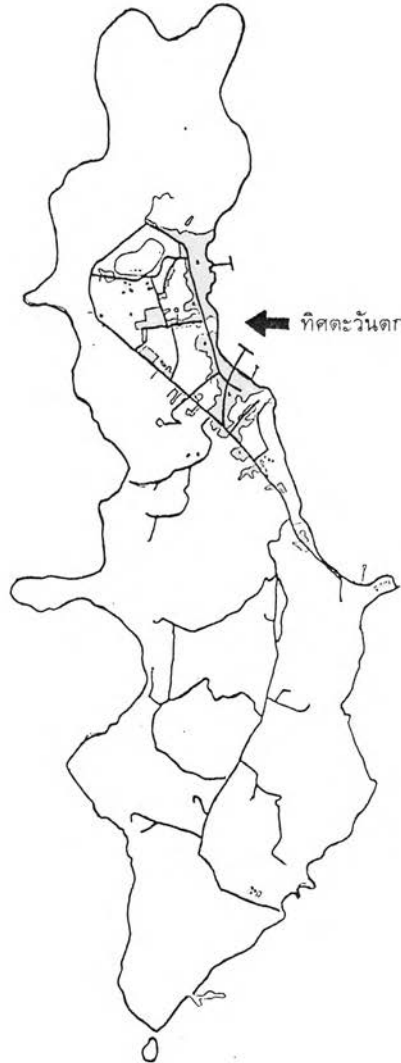
หมายเหตุ : สถาบันราชการเพิ่มพื้นที่เดาเฉพาะ 1 ไร่

3.4.5.6 สภาพการถือครองการใช้ที่ดิน

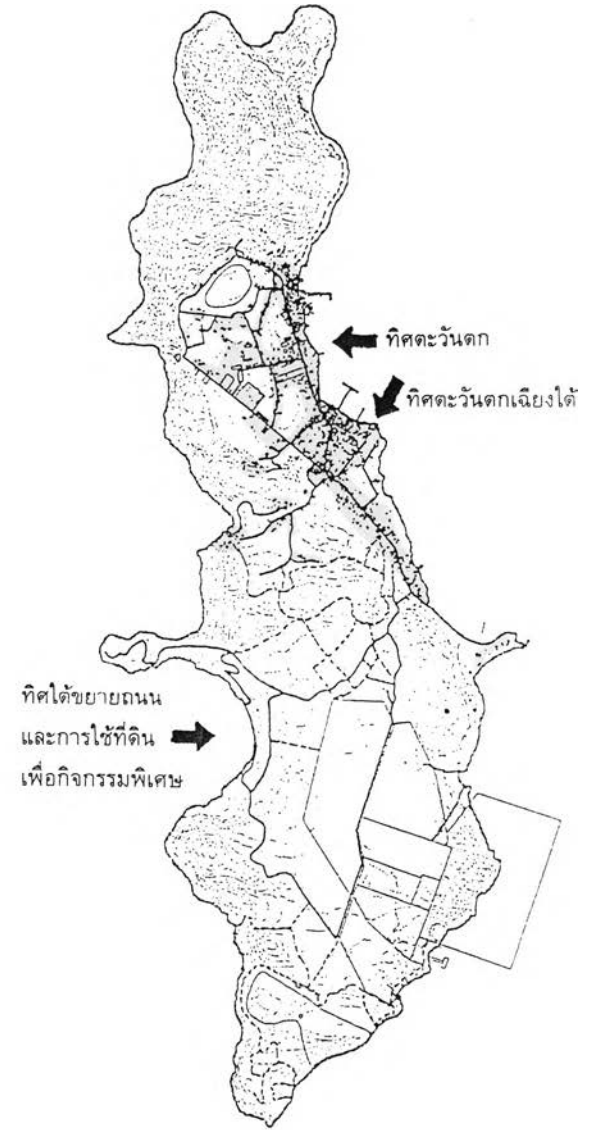
ในการพิจารณาสภาพการถือครองการใช้ที่ดิน จะแบ่งพิจารณาเป็นสภาพการถือครองการใช้ที่ดินจำนวนมากของภาคเอกชน และการถือครองที่ดินของชาวบ้านทั่วไป โดยจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารสิทธิ์ครอบครองที่ดินของเกาะสีชัง พบว่าเกาะสีชังเริ่มมีการออกโฉนดครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 พ.ย. 30 โดยกระทรวงมหาดไทย ได้ออกโฉนดที่ดินให้แก่เจ้าของที่ดินบนเกาะสีชังจำนวน 394 แปลง เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุครบ 60 พรรษา ทั้งนี้ในการออกโฉนดในครั้งนั้นก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องทั้งด้านความขัดแย้งและการชะงักงันของการระเบิดดินเพื่อใช้ก่อสร้างท่าเรือแหลมฉมัง และการลงทุนทำเรื่อน้ำลึกเกาะสีชัง เนื่องจากโฉนดที่ดินจำนวน 2 แปลง เกิดมีปัญหาตามมาเกี่ยวกับการออกโฉนดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและการระเบิดดินที่เกาะสีชัง โดยโฉนดที่ดินเลขที่ 424 และ 425 ที่ออกให้แก่ตระกูลหงส์ลดารมภ์ ในปีพ.ศ 2533 ต่อมาได้ขายที่ดินบางส่วนให้กับบริษัทเอกชนโดยได้แบ่งแยกโฉนดเป็นที่ดินเลขที่ 426 และ 427 ตามแผนที่ 3.16 ซึ่งต่อมามีการระเบิดดินบริเวณแหลมฉมังซึ่งตั้งอยู่ทั้งในและนอกโฉนด 425 และ 427 และบริเวณท่าชายทิมซึ่งเป็นที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งตระกูลหงส์ลดารมภ์อ้างสิทธิ์ครอบครองโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ และทำการขายที่ให้กับบริษัทอิตาเลียน ไทยดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ไประเบิดดินสร้างเขื่อนกันคลื่นท่าเรื่อน้ำลึกแหลมฉมัง จากเหตุการณ์ดังกล่าวเหตุการณ์ดังกล่าวในปีพ.ศ 2535 ทำให้มีการฟ้องร้องและเรียกร้องให้เพิกถอนโฉนด 424 และ 425 ขึ้นในปีพ.ศ

พ.ศ. 2528

พ.ศ. 2533

พ.ศ. 2540

ภาพที่ 3.6 แสดงการเปรียบเทียบทิศทางและการขยายตัวของ Built Up Area

<p>แผนที่ 3.15 เปรียบเทียบการใช้ที่ดินระหว่างปีพ.ศ 2528 และ 2540</p>	
<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none">■ การใช้ที่ดินปี พ.ศ 2528▨ การใช้ที่ดินปี พ.ศ 2540	<p>แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

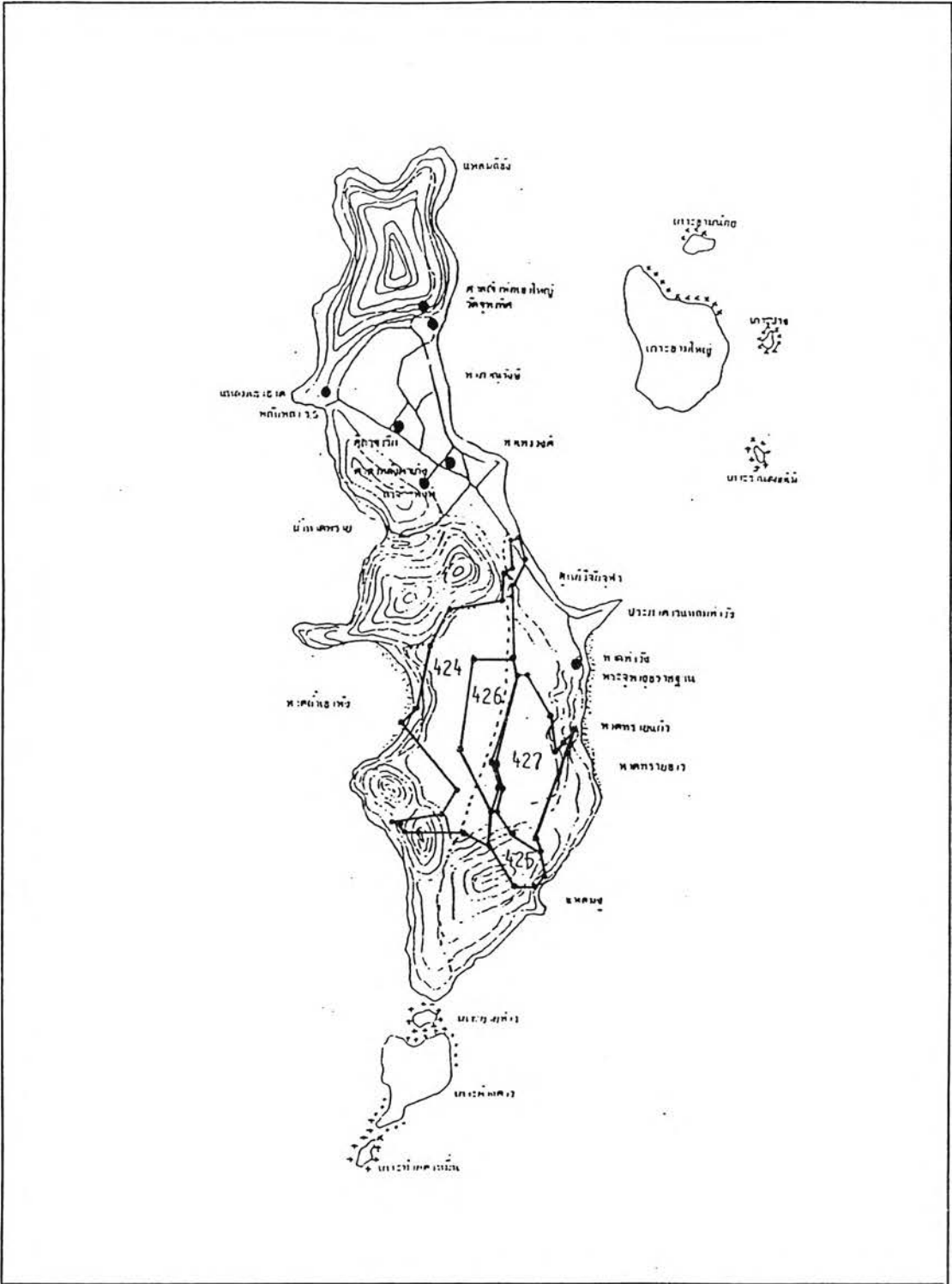
2535 เนื่องจากเห็นว่าเป็นการออกโฉนดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากปัญหาการใช้พื้นที่เพื่อระเบิดหินแล้วในการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกในปี พ.ศ. 2536 โดยบริษัท สีซังทองเทอร์มินัล จำกัด ซึ่งได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทยได้ทำการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกในพื้นที่โฉนด 427 ซึ่งแยกมาจากโฉนด 425 ก่อให้เกิดปัญหาในแง่กฎหมายและเป็นอุปสรรคในการพัฒนา เนื่องจาก ส.ค. 1-13 ที่นำมาออกโฉนดยังมีข้อสงสัยและไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งการรายงานผลการตีความแล้ววิเคราะห์สภาพด้วยเมื่อ 2495 ของกรมป่าไม้ปรากฏว่าการออกโฉนด 424 ด้านทิศเหนือสุดครอบคลุมพื้นที่เชิงเขาและพื้นที่ภูเขาและทางด้านทิศตะวันออก คือโฉนดเลขที่ 425 ออกคร่อมลำน้ำสาธารณประโยชน์ ซึ่งเป็นร่องเขา แสดงให้เห็นว่าได้นำที่เขาก่อโฉนดด้วย ทั้งนี้ขัดแย้งกับกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ข้อ 8 ซึ่งห้ามเอาที่เขาหรือภูเขาออกโฉนดที่ดิน โดยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพาดพิงทางกฎหมายผู้วิจัยสรุปจากข้อมูลเบื้องต้นที่ยังไม่มีการตัดสินเป็นเอกฉันท์ โดยใช้เป็นข้อมูลประกอบเพื่อให้เข้าใจสภาพความขัดแย้งในช่วงเวลาดังกล่าว ได้ชัดเจนมากขึ้น และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอเกาะสีชัง เกี่ยวกับความเป็นไปของคดีความของที่ดินดังกล่าวพบว่า การฟ้องร้องได้ยืดเยื้อมาถึงปัจจุบันและยังไม่สิ้นสุด ส่งผลให้พื้นที่ส่วนล่างของเกาะยกเว้นบริเวณที่สร้างท่าเรือน้ำลึกคือ บริเวณท่ายายทิม และบริเวณตามโฉนด 424 และ 425 จึงยังไม่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาได้ เนื่องจากอยู่ระหว่างการตัดสินว่าเป็นพื้นที่ตามกรรมสิทธิ์ของเอกชน หรือควรเป็นพื้นที่สาธารณะ

ส่วนในเรื่องของสิทธิการครอบครองที่เกี่ยวกับการออกโฉนดที่ดิน สำหรับชาวบ้านทั่วไปพบว่า ในปี พ.ศ. 2536 ได้มีการสำรวจซึ่งร้องทำแผนที่เพื่อออกโฉนดที่ดินตำบลท่าเทววงษ์ อ.เกาะสีชัง โดยเริ่มดำเนินการในวันที่ 11 พ.ศ. 2536 ซึ่งในปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สายสำรวจดังกล่าวปรากฏว่าเจ้าหน้าที่สำรวจสถานีสำรวจจตุร อ.เกาะสีชัง ได้เข้าขัดขวางการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่รังวัดโดยเจ้าหน้าที่สำรวจได้แจ้งว่า บริเวณที่ดินที่ทำการรังวัดเป็นเขตป่าไม้ไม่สามารถออกโฉนดที่ดินได้ กองกำกับการเดินสำรวจ จังหวัดชลบุรี จึงได้ประสานงานกับป่าไม้เขตศรีราชา ได้รับแล้วว่าในท้องที่ตำบลท่าเทววงษ์ ไม่เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแต่อย่างใด แต่จากเหตุการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่กรมที่ดิน จังหวัดจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการออกไปตรวจสอบการพิสูจน์สอบสวนสิทธิในที่ดินทุกแปลง เพื่อแจ้งเรื่องให้กรมที่ดินพิจารณาให้ความเห็นชอบและผลการตรวจสอบของคณะกรรมการฯ มีดังนี้

1. สภาพที่ดิน เนื่องจากบนเกาะสีชังมีความลาดชันโดยเกินกว่าร้อยละ 35 ตามหลักฐานแผนที่กรมพัฒนาที่ดิน ดังนั้นจึงใช้เส้นชั้นความสูงเป็นหลักเกณฑ์ ในการพิจารณาที่ดินบริเวณใด การออกโฉนดที่ดินให้ได้หรือไม่ และได้แยกที่ดินออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 พื้นที่อยู่ในเส้นชั้นความสูงไม่เกิน 20 เมตร จากระดับน้ำทะเล
- 1.2 พื้นที่อยู่ในเส้นชั้นความสูงตั้งแต่ 20 เมตร ไม่เกิน 40 เมตร จากระดับน้ำทะเล
- 1.3 พื้นที่อยู่ในเส้นชั้นความสูงตั้งแต่ 40 เมตร จากระดับน้ำทะเล

2. จากการพัฒนาของคณะกรรมการเห็นควรออกโฉนดที่ดินให้กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 จำนวน 507 แปลง ส่วนกลุ่มที่ 3 จำนวน 23 แปลง เห็นว่าเป็นบริเวณที่สูงชันและมีทางลาดชันมาก ไม่ควรออกโฉนดที่ดินให้

<p>แผนที่ 3.16 แสดงโฉนดที่ดินที่มีปัญหาในเกาะสีชัง</p>		
<p>สัญลักษณ์</p>	<p>แนวทางการพัฒนาเกาะสีชัง</p>	
<p>ที่มา : สำนักงานที่ดิน จังหวัดชลบุรี</p>	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

424	โฉนดเลขที่ 424 เลขที่ดิน 1 เนื้อที่ 401-2-57 ไร่ ของนางทองจันทร์ หงศ์ลดารมภ์
ผู้จัดการมรดก นายทอง-นางพรเพ็ญ หงศ์ลดารมภ์
426	โฉนดเลขที่ 426 ของบริษัท สยามโซลเวนท์ จำกัด เลขที่ดิน 3 เนื้อที่ 160-1-42 ไร่
427	โฉนดเลขที่ 427 ของบริษัท สีซังทองเทอร์มินัล จำกัด เลขที่ดิน 4 เนื้อที่ 240-1-53 ไร่
425	โฉนดเลขที่ 425 เลขที่ดิน 2 เนื้อที่ 64-1-03 ไร่ ของนางทองจันทร์ หงศ์ลดารมภ์

โดยขั้นตอนในการออกโฉนดที่ดินอยู่ระหว่างกรมที่ดิน เสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงฉบับที่ 43 (พ.ศ. 2537) ซึ่งห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดินบนเกาะ และเรื่องอยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ทั้งนี้จากข้อมูลข้างต้นการพิจารณาเรื่องการออกโฉนด 507 แปลงดังกล่าว ยังคงยึดเยื้อจนถึงปัจจุบัน ส่งผลต่อสภาพการถือครองการใช้ที่ดิน และการพัฒนาพื้นที่บนเกาะ โดยเอกสารสิทธิ์ที่ดินในปัจจุบัน มีเพียง 2 ชนิด ประกอบด้วย โฉนด และ ส.ค. 1 (สิทธิครอบครอง) ในขณะที่พื้นที่ที่เข้าทำประโยชน์โดยเสียภาษีบำรุงท้องที่ ภบท. 5 มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ผู้เข้าทำประโยชน์ไม่มีสิทธิในการถือครอง เนื่องจากเป็นที่ดินของรัฐ เพียงแต่ขอใช้เข้าทำประโยชน์ โดยให้ผลตอบแทนรัฐในรูปการเสียภาษี ไม่สามารถซื้อขายเปลี่ยนมือได้และแตกต่างจากเอกสารถือครองอื่นอีก เนื่องจากขาดผังแสดงรูปที่ดิน ทำให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ได้ง่าย และตรวจสอบได้ยากจากหน่วยงานที่รับผิดชอบและจากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้สรุปสภาพการถือครองที่ดินในเกาะสีชัง จะแบ่งสภาพการถือครองออกเป็น 4 เขต ในลักษณะที่เอื้อต่อการวางแผนการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย เขตพื้นที่สาธารณะ เขตพื้นที่ชุมชนมีเอกสารสิทธิ์ เขตพื้นที่เอกชนที่มีเอกสารสิทธิ์ และเขตที่ราชพัสดุ (โรงเรียน สถานที่ราชการ)

3.4.6 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

3.4.6.1 โครงสร้างอาชีพ

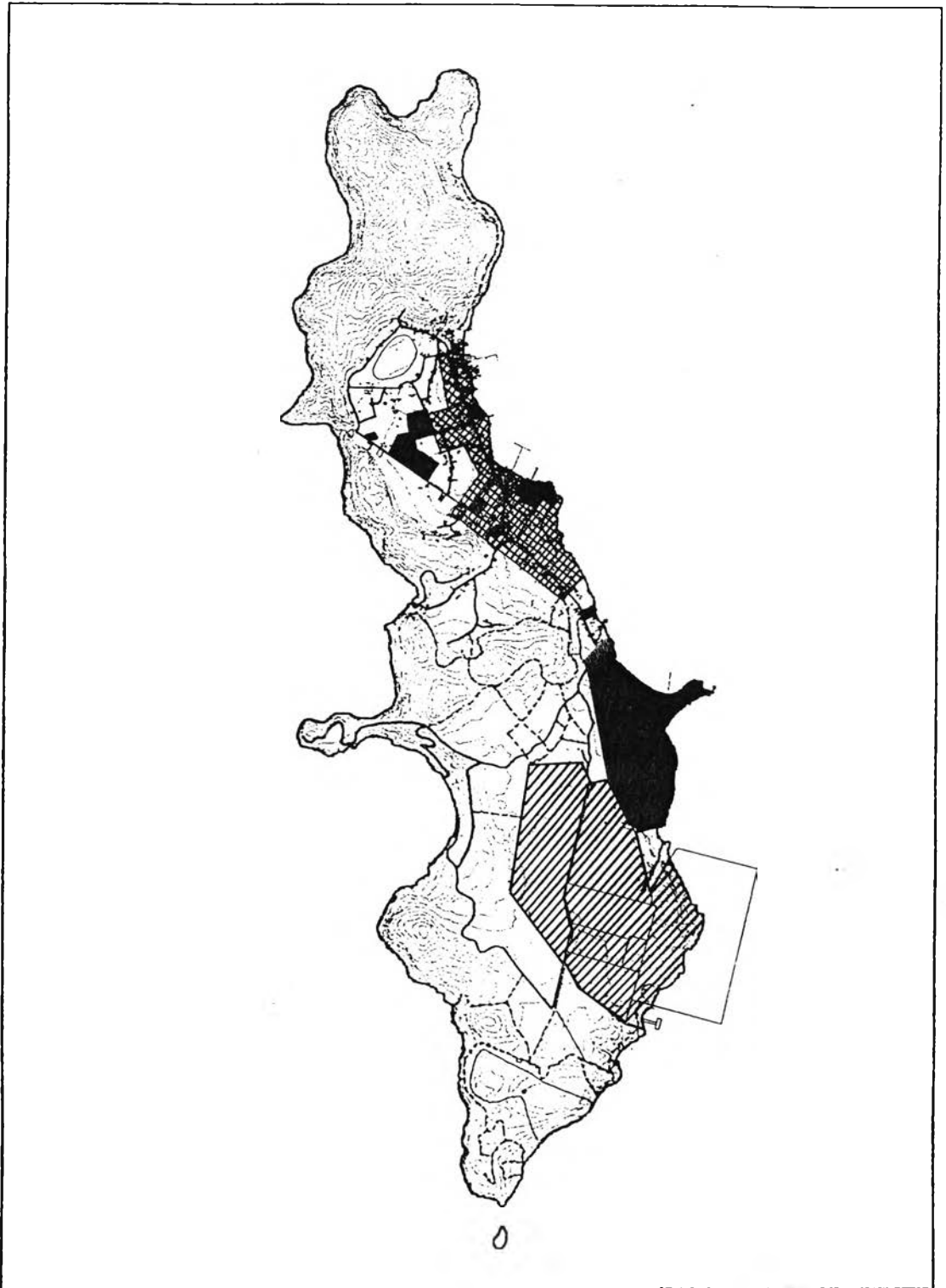
ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 70 ประกอบอาชีพทางประมง ค้าขาย 15% รับจ้างและอื่นๆ 15% (บรรยายสรุปสาขาภิบาลเกาะสีชัง:2540,2)อาชีพส่วนใหญ่จำแนกได้ดังนี้

การเกษตรและปศุสัตว์

ในข้อมูลพื้นฐานระดับอำเภอ(2540:5) ระบุว่าพื้นที่ทำการเกษตร 500 ไร่ ประกอบด้วย 20 ครอบครั้ว แต่ทั้งนี้ไม่ปรากฏข้อมูลด้านผลิตผลทางเกษตรกรรมจากแหล่งข้อมูลใดนับตั้งแต่ปี พ.ศ 2538 แสดงว่าในพื้นที่เกาะสีชังไม่เหมาะสมในการทำเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ ในขณะที่ด้านปศุสัตว์ในปัจจุบันมีสัตว์เศรษฐกิจประกอบด้วย แพะ 150 ตัว วัว 50 ตัว (สำนักงานปศุสัตว์ อำเภอเกาะสีชัง)

การประมง

ประมงยังคงเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่ แม้ว่าในระดับจังหวัดแล้วการประมงทะเลจะลดความสำคัญลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับประมงน้ำจืด แต่จากการเปรียบเทียบปริมาณและการเปลี่ยนแปลงสัตว์น้ำทะเล ในช่วงปีพ.ศ 2537-2539 ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 3.11 พบว่า แม้ว่าเกาะสีชังจะมีปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับอำเภออื่นๆในแต่ละปี แต่กลับพบว่าสัดส่วนเมื่อเทียบกับจังหวัดมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกๆปี เช่นเดียวกับ ศรีราชา ในขณะที่สตึก ซึ่งมีความสูงที่สุดในแต่ละปี รองลงมาได้แก่ อ.เมืองและบางละมุง ตามลำดับ กลับมีการลดลงของสัดส่วนเมื่อเทียบกับจังหวัดเป็นอันมาก ต่างจากร้อยละการเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำของ ศรีราชาและเกาะสีชัง ที่มี

แผนที่ 3.17 แสดงสภาพการถือครองการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สัญลักษณ์

- เขตพื้นที่ชุมชนที่มีเอกสารสิทธิ์บ้างแล้วบางส่วน
- เขตพื้นที่เอกชนที่มีเอกสารสิทธิ์บ้างแล้วบางส่วน
- เขตพื้นที่ที่ราชการและที่ราชพัสดุ
- พื้นที่สาธารณะ

หมายเหตุ: พื้นที่ตอนใต้ของเกาะบริเวณห้ายกิมยังมีไม่ใช้ที่สาธารณะ ดังนั้นที่สาธารณะจริง ๆ อยู่บริเวณหัวเขาคอนบนและตะวันตก

แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร้อยละการเพิ่มขึ้นของสัตว์น้ำอย่างรุนแรง โดยศรียาซาเพิ่มขึ้นในช่วงแรกร้อยละ 42.21 และช่วงที่สองเพิ่มถึง 115.99 ส่วนเกาะสีชังลดลงร้อยละ (-)1.33 ในช่วงแรกแต่เติบโตสูงขึ้นในช่วงที่ 2 ถึงร้อยละ 94.98 ในขณะที่เขตอำเภออื่นๆมีการลดลงอย่างต่อเนื่องทั้ง 2 ช่วงปี ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงปริมาณสัตว์น้ำโดยเฉลี่ยของ ศรียาซาและเกาะสีชังมีค่าสูงถึงร้อยละ 79.1 และ 46.83 ตามลำดับ ในขณะที่พื้นที่อื่นมีค่าลดลงอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังได้มีการพิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงในพื้นที่ร่วมด้วย เนื่องจากมูลค่าสัตว์น้ำแต่ละชนิดมีค่าต่างกัน การพิจารณาจากปริมาณเพียงอย่างเดียวอาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการวิเคราะห์ได้ เพราะบางพื้นที่อาจมีปริมาณสูง แต่มีสัตว์น้ำมูลค่าสูงจำนวนน้อยหรือมีสัตว์น้ำมูลค่าต่ำจำนวนมาก ซึ่งจะส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงในพื้นที่ต่ำกว่าพื้นที่ที่มีปริมาณสัตว์น้ำน้อยกว่าก็เป็นได้ และจากการศึกษาข้อมูลมูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงในเกาะสีชังในปี พ.ศ. 2537-2539 ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 3.12 พบว่า มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี พ.ศ. 2538 และ 2539 จาก 19,235,000 บาท/ปี เป็น 72,224,800 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละการเพิ่มขึ้น 275.49 ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ยมีค่าร้อยละ 141.83 ซึ่งเป็นค่าที่สูงมาก

เมื่อนำไปพิจารณาเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงของจังหวัดซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 3.13 พบว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องโดยมีการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยจากปีพ.ศ. 2537-2539 ลดลงร้อยละ (-)5.35 ในขณะที่มูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงของเกาะระหว่างปีพ.ศ. 2537-2539 เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 141.83 และมูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงของเกาะต่อจังหวัดก็มีค่าสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะยังมีค่าต่ำกว่าพื้นที่อื่นก็ตาม โดยเฉพาะในปีพ.ศ. 2538 ซึ่งมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงของเกาะต่อจังหวัดร้อยละ 1.97 และเพิ่มเป็นร้อยละ 7.17 ในปีพ.ศ. 2539 แสดงให้เห็นว่าชนิดของสัตว์น้ำที่จับได้ในเกาะสีชังโดยรวมมีค่าทางเศรษฐกิจปานกลางเนื่องจากสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับสัดส่วนปริมาณเมื่อเทียบกับจังหวัด

ดังนั้นสถานภาพด้านการประมงของเกาะสีชังเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นในจังหวัด แม้จะมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่ำกว่าพื้นที่อื่น เพราะมีข้อจำกัดทางพื้นที่รวมทั้งทางเทคนิคและอุปกรณ์ ซึ่งมีจำนวนน้อยและไม่ทันสมัย แต่ก็ยังมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของปริมาณและมูลค่าอย่างชัดเจน ในขณะที่พื้นที่อื่นรวมทั้งจังหวัดกลับมีแนวโน้มลดลง แสดงให้เห็นว่าการทำประมงในเกาะสีชังยังคงเป็นฐานการผลิตที่สำคัญในพื้นที่และมีบทบาทสำคัญเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นในจังหวัด ส่วนสถานภาพประมงในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและตัวแทนชาวบ้าน พบว่า ประมงยังคงเป็นอาชีพพื้นฐานที่สำคัญ โดยการทำประมงในเกาะสีชังจะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ ประมงขนาดกลางซึ่งเป็นอวนลาก(เรือไคหมึก) และประมงชายฝั่งพื้นบ้านขนาดเล็กเป็นการตกปลาโดยใช้อุปกรณ์และแรงงานต่ำ ขอบเขตในการทำประมงอยู่ระหว่าง 10-20 กิโลเมตร จากชายฝั่งและปัจจุบันการทำประมงมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากปัญหาราคาน้ำมันแพง ส่งผลให้ต้นทุนสูงขึ้น ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำเริ่มลดลง และขาดแคลนแรงงานมากเพราะประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่มักเป็นเจ้าของกิจการแรงงานที่ใช้จึงต้องใช้แรงงานต่างถิ่นเป็นหลัก นอกจากนี้ในประมงขนาดเล็กต่างก็ประสบปัญหาจับสัตว์น้ำได้น้อยลงเนื่องจากขอบเขตในการทำประมงมีจำกัดและสัตว์น้ำถูกเรือใหญ่ใช้อวนลากไปเกือบหมด จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นทำให้รายได้จากการประมงไม่แน่นอน โดยเฉลี่ยพบว่าประมงขนาดกลางจะมีรายได้ประมาณ

ตารางที่ 3.11 แสดงการเปรียบเทียบปริมาณสัตว์น้ำทะเลและการเปลี่ยนแปลงไปในช่วงปีพ.ศ 2537-2539

พื้นที่	ปีพ.ศ 2537		ปีพ.ศ 2538		ปีพ.ศ 2539		%การเปลี่ยนแปลง		
	จำนวน(ก.ก)	สัดส่วน	จำนวน(ก.ก)	สัดส่วน	จำนวน(ก.ก)	สัดส่วน	2537-2538	2538-2539	เฉลี่ย
อ.เมือง	14,326,400	27.90	13,166,000	34.22	11,963,000	30.56	-8.10	-9.14	-8.62
ศรีราชา	2,083,000	4.06	2,962,220	7.70	6,398,160	16.34	42.21	115.99	79.10
เกาะสีชัง	1,283,000	2.50	1,266,000	3.29	2,468,420	6.31	-1.33	94.98	46.83
บางละมุง	4,387,200	8.54	2,106,900	5.48	1,232,100	3.15	-51.98	-41.52	-46.75
สัตหีบ	29,265,500	57.00	18,978,000	49.32	17,086,400	43.65	-35.15	-9.97	-22.56
รวม	51,345,100	100.00	38,479,120	100.00	39,148,080	100.00	-25.06	1.74	-11.66

ที่มา : รวบรวมจากรายงานประจำปี สำนักงานประมงจังหวัดชลบุรี กรมประมง

ตารางที่ 3.12 แสดงการเปรียบเทียบมูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงและการเปลี่ยนแปลงในช่วงปีพ.ศ 2537-2539 เกาะสีชัง

ชนิด	ปีพ.ศ 2537			ปีพ.ศ 2538			ปีพ.ศ 2539			%การเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ย
	จำนวน	ราคาต่อปี บาท/ก.ก	มูลค่า	จำนวน	ราคาต่อปี บาท/ก.ก*	มูลค่า	จำนวน	ราคาต่อปี บาท/ก.ก	มูลค่า	
ปลาทุ	-	40	-	-	-	-	2,420	40	96,800	-
ปลาเคย	110,000	4	440,000	100,000	4	400,000	88,000	4	272,000	-20.55
ปลาเบ็ด	625,000	3	1,875,000	590,000	3	1,770,000	828,000	3	2,484,000	17.37
กุ้ง	58,000	130	7,540,000	56,000	137.5	7,700,000	250,000	145	36,250,000	186.45
ปู	25,000	40	1,000,000	38,000	42.5	1,615,000	10,000	45	450,000	-5.32
หอย	-	50	-	-	-	-	1,000	50	50,000	-
หมึก	65,000	45	2,925,000	72,000	45	3,240,000	558,000	45	25,110,000	342.88
กระเบน	400,000	10	4,000,000	-	-	-	-	15	-	-
ปลากระตัก	-	-	-	-	-	-	750,000	10	7,500,000	-
อื่นๆ	-	10	-	410,000	11	4,510,000	1,000	12	12,000	-
รวม	1,283,000		17,780,000	1,266,000		19,235,000	2,468,420		72,224,800	141.83

ที่มา : รวบรวมจากรายงานประจำปี สำนักงานประมงจังหวัดชลบุรี กรมประมง และข้อมูลการตลาดแต่ละปี

หมายเหตุ : ราคาต่อปี ในปีพ.ศ 2538 ไม่มีหน่วยงานใดบันทึกไว้ ผู้วิจัยจึงทำการเฉลี่ยราคาต่อปีในปี พ.ศ 2537 และ 2539

ตารางที่ 3.13 แสดงร้อยละมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมเกาะสีชังเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมประมงน้ำเค็มของจังหวัด

ปีพ.ศ	มูลค่ารวม ของจังหวัด	มูลค่ารวม ของเกาะ	%มูลค่าเกาะ ต่อจังหวัด
2537	1,134,418,000	17,780,000	1.57
2538	974,328,000	19,235,000	1.97
2539	1,007,489,500	72,224,800	7.17
%เพิ่มขึ้น	-5.35	141.83	-

ที่มา : ข้อมูลการตลาด สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดชลบุรี

8,000-12,000 บาท/เดือน ในขณะที่ประมงขนาดเล็กจะมีรายได้ประมาณ 3,000-4,000 บาท/เดือน สำหรับการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับอาชีพประมงในปัจจุบันพบว่า มีการวางหุ้นทำปะการังเทียมเพื่อเพาะพันธ์สัตว์น้ำ บางส่วนรวมตัวกันเป็นกลุ่มสหกรณ์เพื่อขายน้ำมัน และส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเสริมด้านค้าขายและรับจ้าง ทั้งนี้แม้ว่าการทำประมงในพื้นที่จะประสบปัญหาหนักแต่จากความเชี่ยวชาญของคนในพื้นที่ด้านประมง ก็เป็นข้อจำกัดสำคัญที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพโดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นเจ้าของกิจการ

อุตสาหกรรม

เกาะสีชังเคยมีโรงงานที่จดทะเบียนกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี 1 แห่ง ในปีพ.ศ 2536 มีแรงงานเพียง 22 คน แต่ปัจจุบันไม่มีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และขนาดกลางในเกาะสีชัง มีเพียงโรงไฟฟ้า ของการไฟฟ้าภูมิภาค ที่ได้จดทะเบียนเป็นโรงงานอุตสาหกรรม แล้วในปีพ.ศ 2541 (จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี) สาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ไม่เหมาะกับการประกอบอุตสาหกรรมเนื่องจากการขาดแหล่งน้ำและกำลังการผลิตไฟฟ้า ดังนั้นการสำรวจพื้นที่ในปัจจุบัน จึงพบว่ามีประกอบอาชีพทางอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยเน้นผลิตผลทางทะเล เช่น น้ำปลา ปลาหมึกแห้ง ปลาแห้ง ส่วนแรงงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการทำเรื่อน้ำลึก มีแรงงานจากพื้นที่ไม่มากเท่าไรนัก

พาณิชย์กรรมและการบริการ

ประกอบด้วยสถานบริการน้ำมัน เชื้อเพลิงขนาดใหญ่หรือคลังน้ำมัน ธนาคารและสหกรณ์ อย่างละ 1 แห่ง ร้านค้า 30 แห่ง โรงแรม 7 แห่ง สถานบริการและเริงรมย์ 1 แห่ง การประกอบอาชีพทางการค้ามักต้องสั่งซื้อสินค้าอุปโภค บริโภคจากฝั่ง ส่วนสินค้าออกเป็นสินค้าที่ได้จากทะเล ประเภท สัตว์น้ำต่าง ๆ นอกนั้นเป็นสินค้าอุปโภคเพื่อชาวเกาะและบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้เฉลี่ยได้ถึง 3,000,000 บาท/ปี โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยว 10,000 คน/ปี ในปี พ.ศ 2539 (ข้อมูลพื้นฐานระดับอำเภอ,2540) นอกจากนี้เกาะสีชังยังเป็นที่รวมเส้นทางเดินเรือสินค้าจากหลายประเทศโดยบริเวณพื้นที่ทะเลด้านตะวันออก เป็นที่จอดพักขนถ่ายสินค้าของเรือขนส่งสินค้า และเรือน้ำมัน ส่งผลให้ธุรกิจค้าขายสินค้าและบริการด้านต่าง ๆ ระหว่างเกาะสีชังและเรือขนส่งสินค้าเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ ธุรกิจเรือลากจูง การติดต่อด้านเอกสาร หรือการค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคจากเรือขนาดเล็กของชาวบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือรายได้ทางอ้อมที่พื้นที่ได้รับคือ เงินรายได้ที่ได้จากการใช้จ่ายจากคนที่มากับเรือสินค้าและเรือน้ำมันเหล่านั้น

3.4.6.2 แรงงานและการจ้างงาน

จากข้อมูลจำนวนแรงงานของสถานประกอบการในพื้นที่จดทะเบียนกับสำนักงานแรงงาน และสวัสดิการสังคม จังหวัดชลบุรี ปีพ.ศ 2538 พบว่า เป็นแรงงานในภาคบริการประมาณ 40 คน และแรงงานที่เกี่ยวข้องกับทำเรื่อน้ำลึกและคลังสินค้า จำนวน 327 คน ที่เหลือเป็นแรงงานด้านประมงซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ในพื้นที่ ในขณะที่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านแรงงานและการจ้างงานอย่างชัดเจนคือ แรงงานที่เกี่ยวข้องกับทำเรื่อน้ำลึกและคลังสินค้าลดจำนวนลงเหลือ 7 คน เนื่องจากมีการ

ชะงักการดำเนินการ โดยมีการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ (-)97.86 ส่วนแรงงานในภาคบริการเท่าที่สำรวจพบเพิ่มขึ้นสูงอย่างรุนแรง โดยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 322.5 ทั้งนี้พบว่าเป็นแรงงานจากคนในพื้นที่โดยตรง และด้านประมงซึ่งเป็นอาชีพหลักต้องใช้แรงงานจำนวนมากพบว่าประสบปัญหาภาวะการขาดแคลนแรงงาน จากข้อมูลดังกล่าวเกาะสีชังจัดเป็นแหล่งงานของแรงงานคุณภาพต่ำจากพื้นที่ภายนอก เช่น การก่อสร้าง รับจ้าง และประมง ในขณะที่มีแนวโน้มการจ้างงานด้านพาณิชยกรรมเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ส่วนการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับทำเรือสำเภาและคลังสินค้ามีน้อยมากรวมทั้งแรงงานส่วนใหญ่ที่ใช้จากพื้นที่เป็นแรงงานคุณภาพต่ำที่ถูกจ้างเพื่อทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งสิ้น จากสภาพดังกล่าวจึงสามารถกล่าวได้ว่าการที่เกาะสีชังเป็นแหล่งงานที่เน้นแรงงานคุณภาพต่ำ ขาดแหล่งงานที่รองรับแรงงานคุณภาพ เป็นเหตุผลสำคัญที่เชื่อมโยงกับการอพยพออกของประชากรกลุ่มที่มีการศึกษาสูงและเชื่อมโยงกับจำนวนประชากรที่มีอัตราเข้ารับการศึกษาค่ำ อย่างเห็นได้ชัด

3.4.6.3 รายได้

ปัจจุบันรายได้เฉลี่ยของประชากรเกาะสีชังปี พ.ศ 2540 มีค่า 80,000 บาท/ปี ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของประเทศที่ค่า 70,754 บาท/ปี ส่วนรายได้รวมเฉลี่ยครอบครัวมีค่า 120,312 บาท/ปี (ข้อมูลพื้นฐานระดับอำเภอ, 2540) จากรายได้ดังกล่าวเมื่อเทียบกับค่าครองชีพในพื้นที่แล้วถือว่ามียาได้อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถสนองความต้องการในการใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพ และหากพิจารณาด้านการกระจายรายได้ในพื้นที่ พบว่า ในปี พ.ศ 2539 เกาะสีชังมีครัวเรือนทั้งสิ้น 1,113 ครัวเรือน โดยส่วนใหญ่มีรายได้รวมเฉลี่ยอยู่ในช่วง 50,000-99,999 บาท/ครัวเรือนปี จำนวน 212 ครัวเรือน รองลงมาต่ำกว่า 6,000 บาท/ครัวเรือนปี จำนวน 158 ครัวเรือน นอกนั้นกว่า 500 ครัวเรือน มีรายได้อยู่ระหว่าง 8,000-49,000 บาท/ครัวเรือนปี ในขณะที่เพียง 58 ครัวเรือนเท่านั้นที่มีรายได้เกิน 100,000 บาท/ครัวเรือนปี (สำนักงานสถิติจังหวัดชลบุรี, 2540) แสดงให้เห็นว่าประชากรส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำและมีความเหลื่อมล้ำการกระจายรายได้สูงเพราะประชากรในกลุ่มน้อยเพียงจำนวน 268 ครัวเรือนหรือคิดเป็นร้อยละ 24.08 ของครัวเรือนทั้งหมดเท่านั้นที่มีรายได้เกิน 50,000 บาท/ครัวเรือนปี

3.4.6.4 การคลัง

การจัดเก็บรายได้ของสุขาภิบาล(ไม่รวมเงินอุดหนุน) เปรียบเทียบ 3 ปี พบว่าในปี พ.ศ 2530 จัดเก็บได้ 4,917,034 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ 2536 เก็บได้ 4,597,261 บาท และ 6,881,217.67 บาท ในปี พ.ศ 2540 ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ช่วงปี พบว่าในช่วงปี พ.ศ 2530-2536 ลดลงถึงร้อยละ (-)8.5 ในขณะที่ระหว่าง พ.ศ 2536-2540 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 49.68 ทั้งที่มีช่วงปีน้อยกว่าแสดงให้เห็นว่าเกาะสีชังมีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากสุขาภิบาลมีการจัดเก็บรายได้สูงขึ้น และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพบว่ารายได้ที่สุขาภิบาลมีการจัดเก็บได้ส่วนใหญ่ มาจากภาษีโรงเรือน

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจข้างต้น ทำให้ทราบถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของเกาะสีชังว่ามีประมงเป็นอาชีพหลักและฐานการผลิตที่สำคัญในพื้นที่และมีบทบาทสูงเมื่อเทียบกับอำเภออื่นใน

ตารางที่ 3.14 แสดงสถานประกอบการและการจ้างงานเปรียบเทียบปี พ.ศ 2538-2540

สถานประกอบการ	แรงงาน		%การเปลี่ยนแปลง
	2538	2540	
เกี่ยวกับท่าเรือหน้าลิ้ง			
ซีบีไอเอสที จก.บ.	163	เลิกกิจการ	
ไทยแอร์บลาส หก.	12	เลิกกิจการ	
แม็คคอนแนลดูเวล(ปทท)จก.บ.	108	เลิกกิจการ	
สีซังทองเทอร์มินัล จก.บ.	44	เลิกกิจการ	
ไทยพับลิลลี่พอลิต	-	7	
รวม	327	7	-97.86
พาณิชย์กรรม			
กสิกรไทย	11	9	
KSC MARINE GROUP	-	8	
ร้านโคมกระจ่าง	3	2	
ชาวเกาะ	4	15	
ร้านอาหารทิวไม้	2	6	
นาวาประทีปและร้านเสียงเจริญ	10	12	
แสงประทีปเดินเรือ	-	13	
สวนอาหารนิทรา	3	เลิกกิจการ	
นุบริการ	1	เลิกกิจการ	
สมบัติศิลป์แกะสลัก	3	12	
สวนหย่อม	2	4	
ไอ้หนุ่มทะเล	1	4	
สีซังพาเลซ(โรงแรมและเดินเรือ)	-	73	
เบนซ์บังกะโล	-	2	
ศรีพิษณุ	-	1	
สีซังวิว	-	1	
ลำโรงเลื่อย	-	2	
บ้านอารีย์	-	3	
กรีนย์เฮ้าส์	-	2	
รวม	40	169	322.5

ที่มา : สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดชลบุรี และการสำรวจภาคสนาม

หมายเหตุ: การเก็บรวบรวมข้อมูลจะถือตามปี พ.ศ 2538 เป็นหลักและมีการสำรวจเพิ่มเติมในด้านที่พนักอาศัยนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เกี่ยวกับการลงทุนพาณิชย์กรรมและการบริการการเก็บรวบรวมอาจไม่สมบูรณ์เนื่องจากการลงทุนที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นการลงทุนขนาดเล็กไม่มีหน่วยงานใดรวบรวมข้อมูล อีกทั้งสถานประกอบการที่ไซ้มักเป็นรูปแบบที่อยู่อาศัยยากต่อการสังเกตในการสำรวจภาคสนาม

จังหวัด ในขณะที่อาชีพรับจ้างและบริการในพื้นที่มีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้นอย่างชัดเจน และหากเกาะสีชังเริ่มเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในอนาคต อาจส่งผลให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของพื้นที่เปลี่ยนแปลงจากประมงเป็นค้าขายและบริการชัดเจนมากขึ้น ส่งผลให้ภาวะการลงทุนในอนาคตด้านพาณิชย์กรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นกับข้อจำกัด น้ำ ไฟฟ้า และกรรมสิทธิ์ที่ดินที่ยังคงเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการลงทุน โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรม

3.4.7 โครงสร้างประชากร

3.4.7.1 ภาพรวมการเปลี่ยนแปลงประชากรของเกาะสีชัง

เกาะสีชังมีอัตราการเติบโตประชากรโดยเฉลี่ยในช่วง 10 ปี (2530-2540) ร้อยละ 2.15 ดังแสดงในตารางที่ 3.15 ซึ่งหากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงขนาดและความหนาแน่นประชากรรวมในเกาะสีชังรายปี พบว่า ร้อยละการเพิ่มขึ้นในช่วงปีพ.ศ 2531-2534 มีการขยายตัวสูงอย่างเห็นได้ชัด โดยมีร้อยละการเพิ่มขึ้นเท่ากับ 5.91, 3.28, 4.08 และ 4.02 ตามลำดับ ในขณะที่ปี พ.ศ 2535 มีการลดลงของอัตราการเติบโตอย่างรุนแรงถึงร้อยละ - 0.51 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการหลังไหลของแรงงานเข้าสู่จังหวัดเพื่อตอบสนองการจ้างงานของโครงการพัฒนาชายฝั่งในภาคตะวันออก และหลังจากพ.ศ 2535 เป็นต้นมา อัตราการเติบโตก็เพิ่มขึ้นอย่างช้าๆจนถึง ปี พ.ศ 2537 และมีแนวโน้มร้อยละการเพิ่มขึ้นลดลงอีกในปัจจุบัน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่างปี พ.ศ 2528 2533 และ 2540 ตามการแบ่งการใช้ที่ดิน พบว่า ในปี พ.ศ 2528 มีประชากรเพียง 3,115 คน ได้ขยายตัวเป็น 3,928 คน และ 4,420 คน ในปี พ.ศ 2533 และ 2540 ตามลำดับ โดยระหว่างปี พ.ศ 2528-2533 มีการเปลี่ยนแปลงร้อยละ 26.09 ซึ่งมากกว่าปี พ.ศ 2533-2540 ที่มีการเปลี่ยนแปลงเพียงร้อยละ 12.53 ถึงกว่า 2 เท่าตัว ทั้งที่มีจำนวนช่วงปีน้อยกว่าแสดงให้เห็นชัดเจนถึงอิทธิพลของข้อจำกัดของพื้นที่ต่อการรองรับประชากร ทั้งนี้สอดคล้องกับการเปรียบเทียบการขยายตัวของพื้นที่ใช้ประโยชน์ (Built up area) เนื่องจากการขยายตัวใน พ.ศ 2528 จนถึง 2533 มีการขยายตัวของพื้นที่ในแนวราบอย่างชัดเจน ในขณะที่การขยายตัวใน พ.ศ 2533 จนถึง 2540 การขยายตัวของพื้นที่มีไม่มากนักแต่ความหนาแน่นในการใช้พื้นที่มากขึ้น

ทั้งนี้หากพิจารณาประชากรร่วมกับความหนาแน่นของประชากรในปัจจุบันพบว่า เกาะสีชังมีประชากรทั้งหมด 4,420 คน โดยมีความหนาแน่นเท่ากับ 258 คนต่อตารางกิโลเมตร จัดเป็นพื้นที่ขนาดเล็กที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่ในขนาดที่เหมาะสมไม่หนาแน่นจนเกินไปนัก เมื่อเทียบกับความหนาแน่นของจังหวัด แต่ในความเป็นจริงพื้นที่เกาะเพื่อใช้ในการอยู่อาศัยโดยคิดตามพื้นที่การปกครองระดับหมู่บ้านในปัจจุบัน มีประมาณร้อยละ 48.92 ของพื้นที่เกาะเท่านั้น ดังนั้นหากพิจารณาความหนาแน่นจากพื้นที่อยู่อาศัยจากขอบเขตตามพื้นที่การปกครองพบว่า จะมีค่าความหนาแน่นสูงมากซึ่งจะกล่าวถึงในการพิจารณาประชากรระดับหมู่บ้าน ซึ่งค่าความหนาแน่นจากพื้นที่อยู่อาศัยจริงนี้ถือเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการขยายตัวประชากร ที่จะส่งผลให้อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างช้าๆในอนาคต

3.4.7.2 การเปลี่ยนแปลงระดับหมู่บ้านและทิศทางการขยายตัวของประชากรในพื้นที่

สำหรับการเปลี่ยนแปลงประชากรในระดับหมู่บ้านเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2536 และ 2540 พบว่า ในปี พ.ศ. 2536 หมู่ที่ 6 มีประชากรสูงสุดโดยมีจำนวน 922 คน รองลงมาได้แก่หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 1 ซึ่งมีจำนวน 872 และ 618 คน ตามลำดับ ในขณะที่ค่าความหนาแน่นประชากร มีค่าสูงสุดในหมู่ที่ 5 คือ 15 คนไร่ รองลงมาได้แก่ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 1 มีความหนาแน่น 5 คนไร่ และ 2 คนไร่ ตามลำดับ และมีความหนาแน่นโดยรวมเท่ากับ 1 คนไร่ ในขณะที่ลักษณะประชากรปี พ.ศ. 2540 ยังคงมีความคล้ายคลึงกับปี พ.ศ. 2536 อย่างเห็นได้ชัดคือ หมู่ที่ 6 มีประชากรสูงสุดถึง 1,047 คน คิดเป็นร้อยละ 23.71 ของประชากรทั้งหมด รองลงมายังคงเป็นหมู่ที่ 3 และ 1 โดยมีจำนวนประชากร 881 และ 754 คน ตามลำดับ ในขณะที่ค่าความหนาแน่นประชากร มีค่าสูงสุดในหมู่ที่ 5 คือ 24 คนไร่ รองลงมาได้แก่ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 1 มีความหนาแน่น 5 คนไร่ และ 3 คนไร่ ตามลำดับ และมีความหนาแน่นโดยรวมเท่ากับ 1 คนไร่ ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า หมู่ที่ 6 และ 3 ซึ่งมีจำนวนประชากรสูงเป็นอันดับต้น ๆ กลับมีค่าความหนาแน่นต่ำสุด ทั้งนี้เนื่องจากมีพื้นที่การปกครองสูงถึง 2,000 และ 2,500 ไร่ ตามลำดับ

จากข้อมูลข้างต้นเมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 2 ปี พบว่า หมู่ที่ 5 ซึ่งมีเนื้อที่ต่ำสุดคือ 25 ไร่ โดยต่ำกว่าหมู่ที่ 3 ถึง 100 ไร่ มีการขยายตัวของประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างรุนแรงถึงร้อยละ 58.33 ซึ่งในสภาพปัจจุบันมีจำนวนชุมชนหนาแน่นบริเวณเลียบริมชายฝั่งทะเล เนื่องจากความได้เปรียบของที่ตั้งซึ่งอยู่ใกล้บริเวณตลาดท่าบนและท่าเรือ รวมทั้งในช่วงปี พ.ศ. 2536-2540 มีการก่อสร้างสาธารณูปโภคที่สำคัญคือโรงพยาบาลและการสร้างโรงแรมขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่ นอกจากนี้ในหมู่ที่ 2 และ หมู่ที่ 1 ยังเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของประชากรสูงรองลงมา โดยมีร้อยละการเพิ่มขึ้นเท่ากับ 24.95 และ 22.01 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันพบว่าในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 กลับเป็นพื้นที่ที่มีการลดลงของประชากรอย่างเห็นได้ชัด โดยในหมู่ที่ 3 ลดลงถึงร้อยละ (-) 7.00 แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้จะมีพื้นที่การปกครองสูงสุด แต่เนื่องจากสภาพความแห้งแล้งซึ่งส่งผลต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตรของประชากร ลักษณะภูมิประเทศที่ไม่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย ความห่างไกลจากพื้นที่ชุมชน รวมทั้งการกำหนดเขตพระราชูทราชฐานของกรมศิลปากร ส่งผลให้จำนวนประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา ส่วนในหมู่ที่ 4 ซึ่งมีการลดลงร้อยละ (-) 0.83 กลับเป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งที่พื้นที่ดังกล่าวนี้ มีปัจจัยดึงดูดคือท่าเรือและตลาดเหมือนในหมู่ที่ 5 อีกทั้งมีพื้นที่มากกว่าถึง 4 เท่าตัว แต่กลับมีการลดลงของประชากร ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นเนื่องจากบางส่วนของพื้นที่ถูกจัดให้เป็นที่ตั้งสถานที่ราชการซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดของการขยายตัวของประชากรก็เป็นได้

ทั้งนี้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในการขยายตัวของประชากรดังกล่าวสอดคล้องกับค่าร้อยละการเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นของอำเภออย่างชัดเจน โดยพบว่าพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงในระยะเวลา 5 ปี เทียบกับการเปลี่ยนแปลงรวม คือ หมู่ที่ 5 มีค่าสูงสุดถึง ร้อยละ 40.87 รองลงมาได้แก่ หมู่ที่ 1 มีค่าร้อยละ 25.61 หมู่ที่ 6 มีค่าร้อยละ 23.54 และหมู่ที่ 2 มีค่าร้อยละ 22.79 ตามลำดับ ในขณะที่ หมู่ที่ 3 มีค่าการเปลี่ยนแปลงเทียบกับการเปลี่ยนแปลงรวม ลดลงร้อยละ 11.49 และ หมู่ที่ 4

ลดลงร้อยละ 0.75 ตามลำดับ และจากการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของประชากรในแต่ละพื้นที่ ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการเพิ่มขึ้น และทิศทางการขยายตัวประชากร โดยมีแนวโน้มการขยายตัวสูงในหมู่ที่ 5 แต่เนื่องจากข้อจำกัดของขนาดพื้นที่ ก่อให้เกิดผลกระทบในการขยายตัวของประชากรในพื้นที่ข้างเคียงซึ่งมีการขยายตัวประชากรสูงรองลงมาคือ หมู่ที่ 1 และ 2 ทั้งนี้เนื่องจากมีความเหมาะสมทั้งด้านสภาพภูมิประเทศที่ยังคงมีพื้นที่ราบบางส่วนเพียงพอต่อการรองรับการขยายตัวของประชากร โดยเฉพาะในหมู่ที่ 2 พบว่าในปัจจุบันมีการขยายตัวของบ้านพักบริเวณเชิงเขาบ้างแล้วในบางส่วน

ดังนั้นจากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงประชากรสรุปได้ว่าทิศทางการขยายตัวของประชากรจึงมีแนวโน้มขยายตัวจากชุมชนด้านตะวันออกเฉียงเหนือ มาสู่บริเวณด้านตะวันตกของเกาะมากกว่าการขยายตัวทางทิศเหนือหรือทิศใต้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ทิศทางการขยายตัวจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินข้างต้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ทั้งนี้ปัจจัยกำหนดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์การใช้ที่ดินคือ ข้อจำกัดที่ยากต่อการขยายตัวของสภาพภูมิประเทศทั้งทางทิศเหนือซึ่งเป็นภูเขาและเป็นพื้นที่ของวัดและศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ส่วนทางทิศตะวันออกเป็นข้อจำกัดทางทะเล ดังนั้นการขยายตัวจะมีแนวโน้มไปทางใต้ตามแนวถนนอัมรินทร์ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ตามแนวถนนย้อนไปบรรจบกับถนนจักรพงษ์ ในขณะที่ปัจจัยกำหนดที่ได้จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงประชากรคือ อิทธิพลศูนย์กลางชุมชนที่อยู่ตะวันออกของพื้นที่ ทำให้ความหนาแน่นและการขยายตัวยังคงเกาะกลุ่มอยู่ในบริเวณตลาดและท่าเรือ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้การขยายตัวทางทิศใต้ของเกาะเป็นไปได้ยากแม้จะมีการขยายถนนไปแล้วก็ตาม ดังจะเห็นได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การขยายตัวในทิศใต้หลังปี พ.ศ 2533 เป็นไปอย่างเบาบาง ดังนั้นข้อสรุปเกี่ยวกับการขยายชุมชนไปในทิศใต้เป็นไปได้ยากและเอื้อต่อการพัฒนาท่าเรื่อน้ำลึกมากกว่าการตั้งชุมชน

3.4.7.3 สาเหตุเปลี่ยนแปลงประชากร

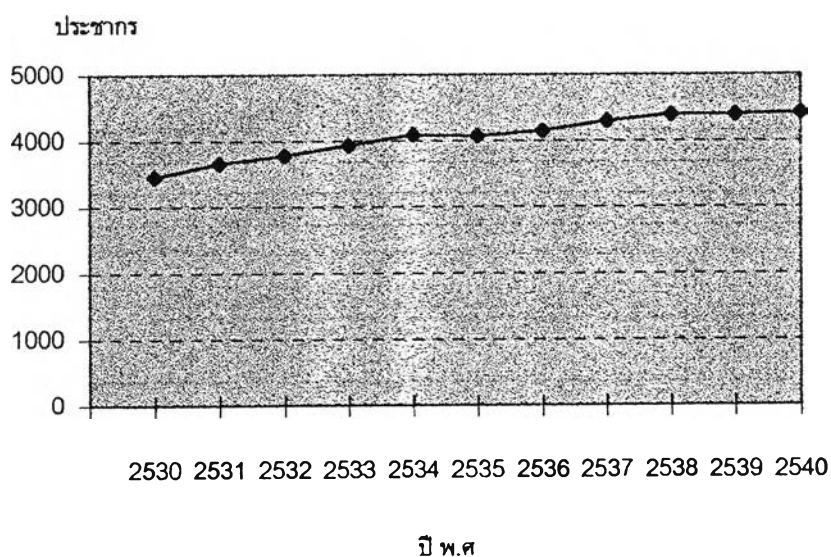
นอกจากนี้เมื่อพิจารณาอัตราการเกิด การตาย และการย้ายถิ่น ในตารางที่ 3.17 เปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ 2536 และ 2540 เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงประชากร พบว่าในปี พ.ศ 2536 ร้อยละการเพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติมีค่า 1.01 มีค่าน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นจากการอพยพ ซึ่งมีร้อยละ 3.12 ในขณะที่ปี พ.ศ 2540 ประชากรเพิ่มขึ้นตามธรรมชาติเหลือร้อยละ 0.7 และมีประชากรเพิ่มขึ้นจากการอพยพร้อยละ 0.09 ทั้งนี้จากภาพรวมทำให้ทราบว่า การเปลี่ยนแปลงประชากรในเกาะสี่ซึ่งเกิดจากการย้ายถิ่นฐานมากกว่าการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ และจากการเปลี่ยนแปลงในระยะ 5 ปี พบว่ามีการลดลงของการเกิดและการเพิ่มขึ้นของการตาย ส่งผลให้ร้อยละการเพิ่มขึ้นตามธรรมชาติลดลงถึง 0.31 ในขณะที่ร้อยละการย้ายเข้าลดลงอีก 2.66 ส่วนการย้ายออกมีแนวโน้มสูงขึ้นโดยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.37 ส่งผลให้การเพิ่มขึ้นจากการอพยพน้อยลง โดยในระยะ 5 ปี ลดลงร้อยละ 3.03 ซึ่งมากกว่าการลดลงตามธรรมชาติ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า การเปลี่ยนแปลงจะขึ้นกับการอพยพมากกว่าการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ ในขณะที่แนว

ตารางที่ 3.15 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรและความหนาแน่นของเกาะสีชังรายปี

ปี พ.ศ	จำนวน	%การเพิ่มขึ้น ของประชากร	ความหนาแน่น คน/ตรกม.
2530	3450		200
2531	3,654	5.91	212
2532	3,774	3.28	219
2533	3,928	4.08	228
2534	4,086	4.02	237
2535	4,065	-0.51	236
2536	4,151	2.12	241
2537	4,293	3.42	249
2538	4,388	2.21	255
2539	4,392	0.09	255
2540	4,420	0.64	256
เฉลี่ยร้อยละการเพิ่มขึ้น		2.15	239

ที่มา : สำนักงานกลาง ทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงการเติบโตประชากรในปี พ.ศ 2530 - 2540

ตารางที่ 3.16 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากร ความหนาแน่น และการกระจายตัวระดับหมู่บ้านของอำเภอเกาะสีชัง

หมู่บ้าน	พื้นที่ ไร่	จำนวนประชากรและความหนาแน่น(คน/ไร่)				%การเปลี่ยนแปลงประชากร		%เปลี่ยนแปลง ความหนาแน่น	การกระจายประชากร	
		2536		2540		2536-2540			2536	2540
		ประชากร	หนาแน่น	ประชากร	หนาแน่น	%เพิ่มขึ้น	%จากจังหวัด			
หมู่ที่ 1	250	618	2	754	3	22.01	25.61	22.01	15.89	17.06
หมู่ที่ 2	363.00	485	1	606	2	24.95	22.79	24.95	12.47	13.71
หมู่ที่ 3	2500	872	0	811	0	-7.00	-11.49	-7.00	22.42	18.35
หมู่ที่ 4	100	482	5	478	5	-0.83	-0.75	-0.83	12.39	10.81
หมู่ที่ 5	25	372	15	589	24	58.33	40.87	58.33	9.57	13.33
หมู่ที่ 6	2000	922	0	1,047	1	13.56	23.54	13.56	23.71	23.69
หมู่ที่ 7	265.00	138	1	135	1	-2.17	-0.56	-2.17	3.55	3.05
รวม	5503.00	3889	1	4,420	1	13.65	100.00	13.65	100.00	100.00

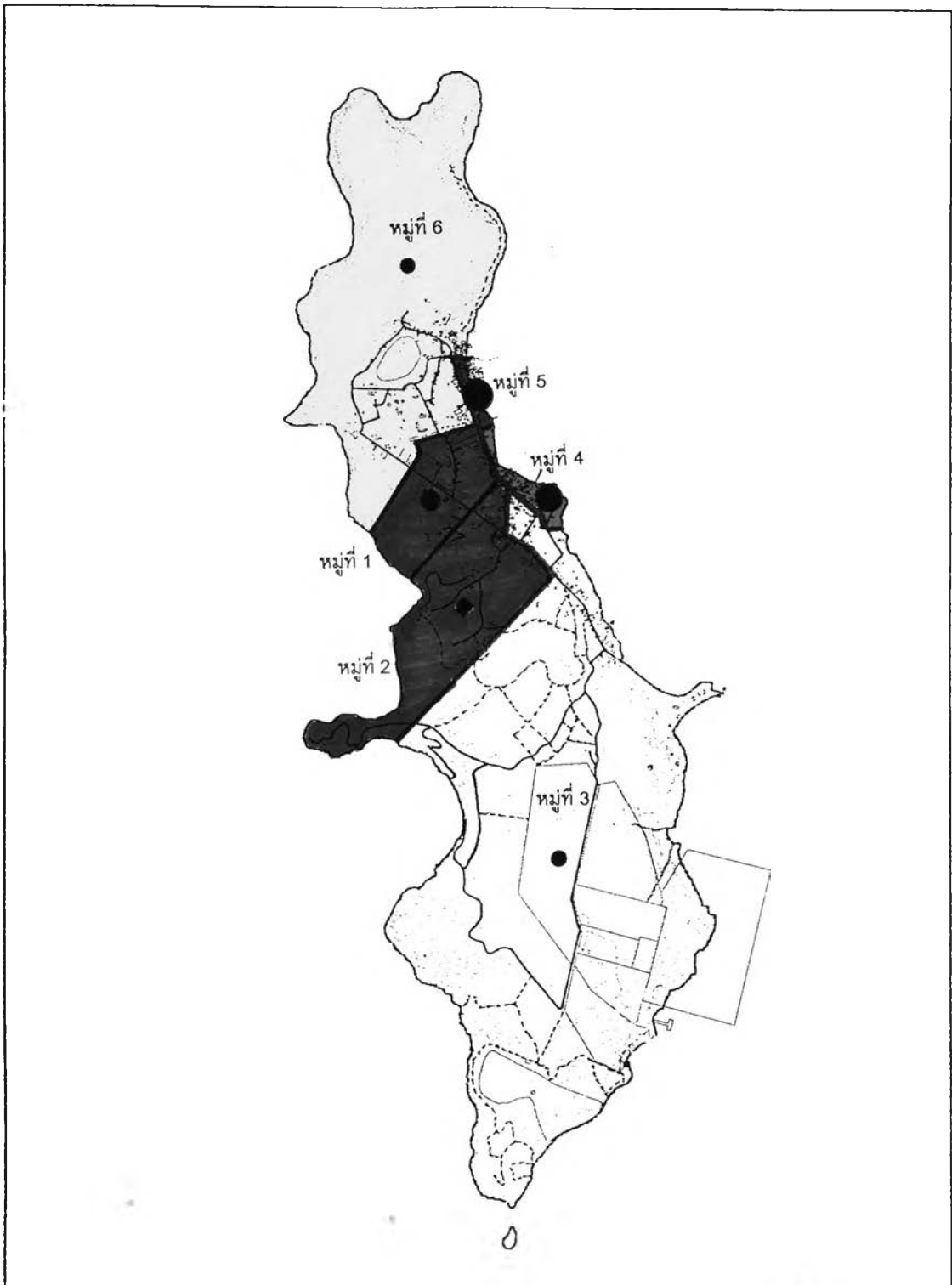
ที่มา : สำนักงานอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

หมายเหตุ : จำนวนประชากรรวมปี พ.ศ 2538 ต่างจากตารางอื่นเนื่องจากเป็นข้อมูลจากกองสถิติที่เก็บในระดับหมู่บ้าน

ตารางที่ 3.17 แสดงอัตราการเกิด อัตราการตาย และการย้ายถิ่น

ปี	ประชากร	ประชากรเกิด		ประชากรตาย		%เพิ่มขึ้นตาม ธรรมชาติ	ย้ายเข้า		ย้ายออก		%เพิ่มขึ้นจาก การอพยพ
		จำนวน	%	จำนวน	%		จำนวน	%	จำนวน	%	
2536	4,451	60	1.35	15	0.34	1.01	364	8.18	225	5.06	3.12
2540	4,420	49	1.11	18	0.41	0.70	244	5.52	240	5.43	0.09
การเปลี่ยนแปลงช่วง 5 ปี		-11	-0.24	3	0.07	-0.31	-120	-2.66	15.00	0.37	-3.03

ที่มา : สำนักงานอำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรีและโรงพยาบาลเกาะสีชัง

แผนที่ 3.18 แสดงจำนวนและความหนาแน่นประชากรระดับหมู่บ้าน

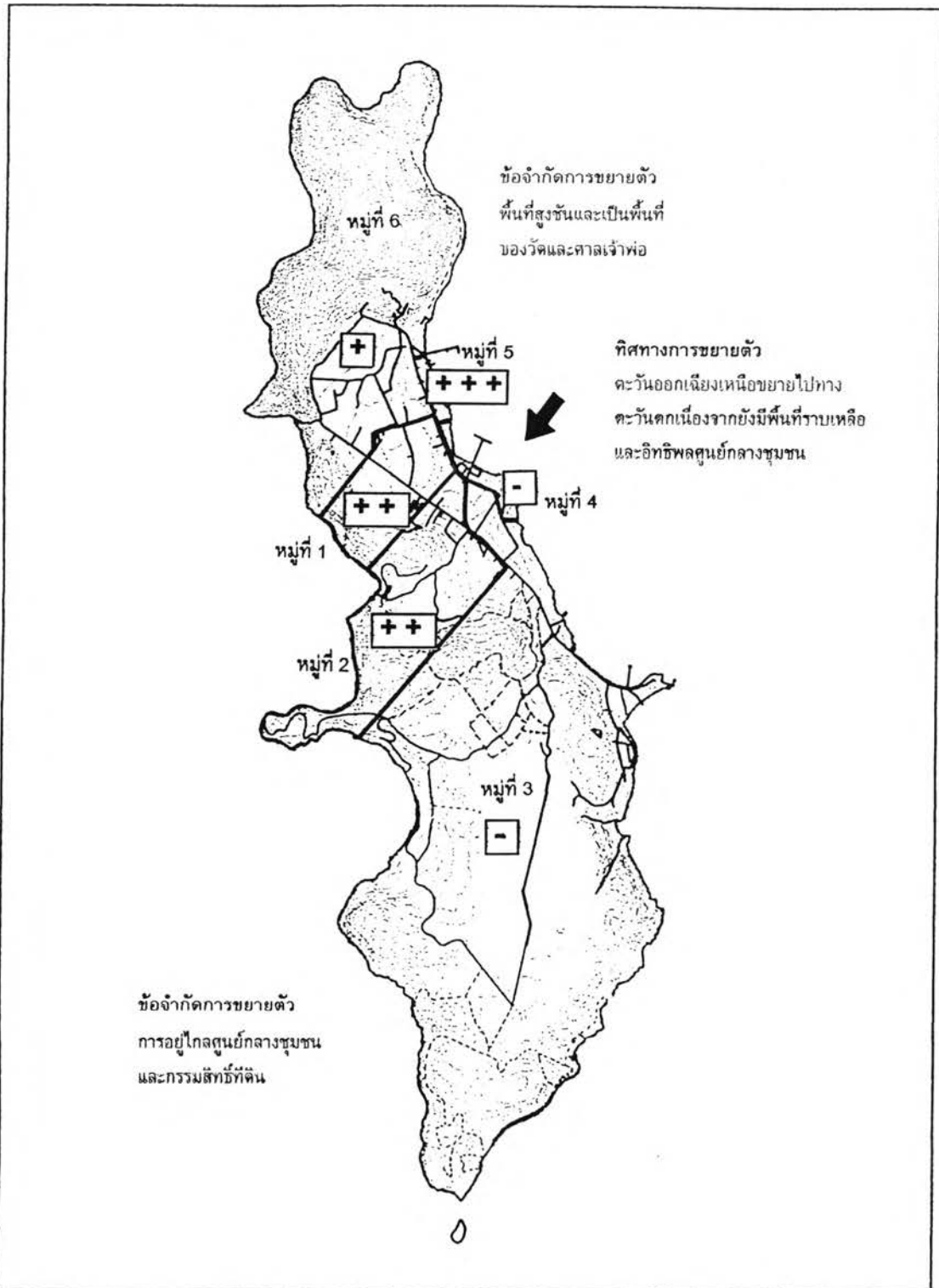
สัญลักษณ์

	จำนวน 0-500 คน		หนาแน่น 0-2 คน/ไร่
	จำนวน 501-800 คน		หนาแน่น 3-4 คน/ไร่
	จำนวน 801-1,000 คน		หนาแน่น 5-6 คน/ไร่
	มากกว่า 1,000 คน		หนาแน่น 24 คน/ไร่

หมายเหตุ ความหนาแน่นคิดเทียบกับพื้นที่ตามขอบเขตการปกครองของหมู่บ้านซึ่งรวมเอาพื้นที่ภูเขาที่ไม่ได้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ด้วยทำให้ค่าความหนาแน่นต่ำกว่าสภาพความเป็นจริง

แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3.19 แสดงทิศทางการขยายตัวประชากร

สัญลักษณ์

- ร้อยละการลดลง (-)10 - 0
- + ร้อยละการเพิ่มขึ้น 0-20
- ++ ร้อยละการเพิ่มขึ้น 21-40
- +++ ร้อยละการเพิ่มขึ้นมากกว่า 40

แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โน้มของการเปลี่ยนแปลงประชากรว่ามีแนวโน้มลดลงของการขยายตัวประชากรอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ สอดคล้องโดยตรงกับการวิเคราะห์ความหนาแน่นประชากรข้างต้นอย่างเห็นได้ชัด

3.4.7.4 โครงสร้างอายุประชากร

ในด้านโครงสร้างอายุประชากรในตารางที่ 3.18 พบว่าประชากรอายุต่ำกว่า 15 ปี และอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นประชากรวัยพึ่งพิงมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,506 คน ในขณะที่วัยแรงงานที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 2,805 คน ดังนั้นอัตราส่วนผู้เป็นภาระจึงมีค่าร้อยละ 54 หมายถึง แรงงาน 100 คนจะทำงานเลี้ยงคนที่ไม่ทำงาน 54 คน หรือหากคิดเป็นอัตราส่วนระหว่าง วัยแรงงาน : วัยพึ่งพิง มีค่าประมาณ 2 : 1 แสดงให้เห็นว่าเกาะสีชังมีผู้ผลิตและผู้บริการมากกว่าผู้เป็นภาระ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชน

3.4.7.5 สภาพประชากรแฝง

สภาพประชากรแฝงหรือบุคคลที่ไม่มีหลักฐานการอยู่อาศัยในเกาะสีชัง ซึ่งมีอยู่จำนวนมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยพบว่าภาวะประชากรแฝงในปี พ.ศ. 2536 มีจำนวนถึง 5,000 คน โดยแบ่งเป็น พวกรับจ้างที่มากับเรือขนส่งสินค้า พวกมาทำงานไปกลับทุกวัน ข้าราชการและโสเภณี (มทิดล,2536) และในปัจจุบันจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้นำท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย ผู้นำองค์กรท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ในหมู่บ้านต่างๆ พบว่า เนื่องจากระยะเวลาในการอยู่อาศัยไม่แน่นอนจึงยากต่อการระบุจำนวนที่แท้จริง แต่จากการประมาณการณส่วนใหญ่คิดว่ามีประมาณร้อยละ 25-30 ของประชากรทั้งหมดในพื้นที่ ในขณะที่บางส่วนคาดว่าอาจมีเทียบเท่าหรือมากกว่าประชากรในพื้นที่ โดยประเภทประชากรแฝงจะแบ่งเป็น 5 กลุ่มที่สำคัญคือ

1.แรงงานประมง มีจำนวนมากที่สุดและยังเป็นแรงงานที่ยังขาดแคลนอยู่เนื่องจากประชากรในเกาะสีชังจะเป็นเจ้าของกิจการหรือดำเนินการเองมากกว่าจะรับจ้างเป็นแรงงานประมง ส่งผลให้เรือประมงขนาดกลางซึ่งจำเป็นต้องใช้แรงงานมากขาดแคลนแรงงาน และการดึงแรงงานจากพื้นที่อื่นเข้ามาก็มีประโยชน์กว่าจ้างแรงงานในพื้นที่เพราะค่าจ้างแรงงานต่ำส่งผลดีต่อการลดต้นทุน

2.กลุ่มรับจ้างขนส่งสินค้าและค้าขายกับเรือขนส่งสินค้า ในที่นี้จะนับรวมพวกรับจ้างที่มากับเรือขนส่งสินค้าด้วย เนื่องจากธุรกิจการขนส่งสินค้าและค้าขายระหว่างเกาะกับเรือขนส่งขนาดใหญ่มีการขยายตัวมากเทียบกับในอดีตส่งผลให้แรงงานในค้ำนี้มีปริมาณสูงขึ้น

3.กลุ่มรถรับจ้าง ขยายตัวและมีมากขึ้นเพื่อรองรับการขยายขนาดประชากรและนักท่องเที่ยว

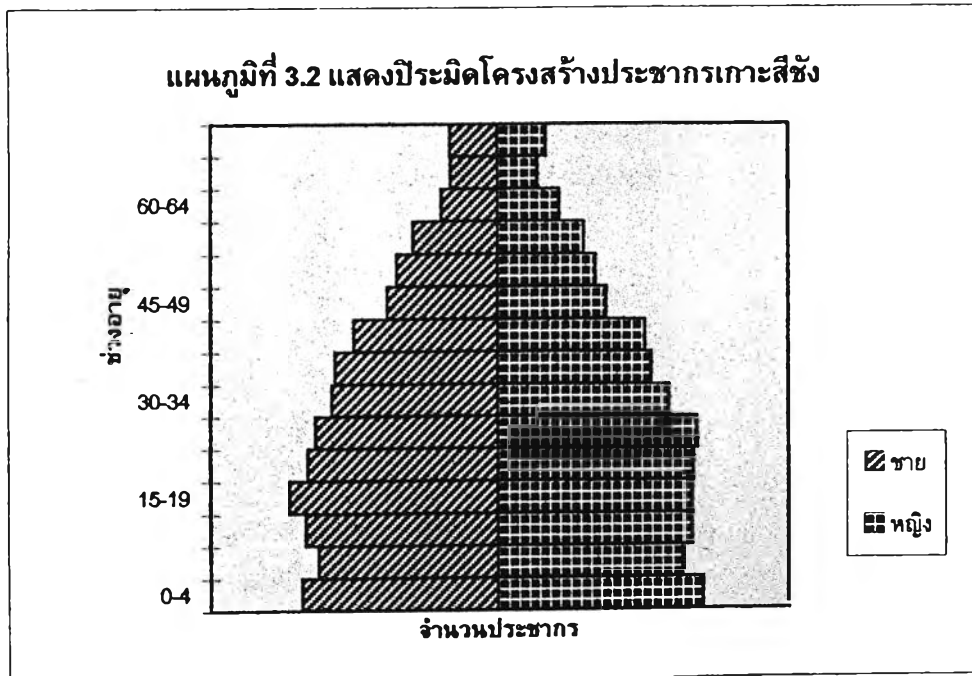
4. ผู้หญิงบริการ มีจำนวนมากแต่ไม่ได้ให้บริการในพื้นที่เกาะ แต่ให้บริการกับเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ที่อยู่หน้าเกาะ นอกจากนี้ยังประกอบธุรกิจโทรศัพท์มือถือให้กับชาวต่างชาติบนเรือขนส่งสินค้าด้วย มักจะอาศัยตามบ้านเช่าเป็นส่วนใหญ่

5. แรงงานก่อสร้าง เป็นแรงงานรับจ้างก่อสร้างในพื้นที่ได้แก่ สร้างบ้าน ทำถนน ฯลฯ ในปัจจุบันเริ่มลดลงเนื่องจากการก่อสร้างต่างๆลดลง

ตารางที่ 3.18 แสดงโครงสร้างอายุประชากรของเกาะสีชังปี พ.ศ 2540

ช่วงอายุ	ชาย		หญิง		รวม	
	คน	%	คน	%	คน	%
0-4	204	9.48	212	9.82	416	9.65
5-9	187	8.69	191	8.85	378	8.77
10-14	200	9.29	201	9.31	401	9.30
15-19	217	10.08	201	9.31	418	9.70
20-24	198	9.20	202	9.36	400	9.28
25-29	190	8.83	206	9.54	396	9.19
30-34	173	8.04	177	8.20	350	8.12
35-39	170	7.90	159	7.36	329	7.63
40-44	150	6.97	152	7.04	302	7.01
45-49	115	5.34	112	5.19	227	5.27
50-54	105	4.88	101	4.68	206	4.78
55-59	88	4.09	89	4.12	177	4.11
60-64	58	2.70	64	2.96	122	2.83
65-69	48	2.23	42	1.95	90	2.09
70 ปีขึ้นไป	49	2.28	50	2.32	99	2.30
รวม	2152	100	2159	100	4311	100

ที่มา : โรงพยาบาล อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี

ประชากรแฝงในแต่ละกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้นมักจะเป็นกลุ่มที่อยู่อาศัยในเกาะแม้จะไม่สามารถประมาณการระยะเวลาอยู่อาศัยได้ แต่ก็ก่อให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่เป็นอย่างมากในทั้งด้านเป็นแรงงาน เพิ่มรายได้และเงินหมุนเวียนในพื้นที่โดยเฉพาะจากกลุ่มผู้หญิงบริการ รวมทั้งลดค่าครองชีพของคนในพื้นที่จากการลดต้นทุนการจ้างงาน นอกจากนี้ 5 กลุ่มข้างต้นพวกที่ทำงานไปกลับทุกวัน เช่น กลุ่มข้าราชการ ก็มีบ้างแต่ไม่มากนัก นอกเหนือจากประโยชน์ที่พื้นที่ได้รับจากประชากรแฝงแล้ว กลุ่มคนจำนวนมากนี้ยังเป็นตัวแปรสำคัญต่อการเกิดขึ้นของปัญหาด้านต่างๆ ประกอบด้วย ปัญหาสังคมต่างๆ ได้แก่ ยาเสพติด การพนัน โรคเอดส์ ความปลอดภัย และปัญหาต่อการดำเนินงานของหน่วยงานราชการในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น ทั้งนี้จะกล่าวโดยละเอียดในการวิเคราะห์สภาพปัญหาทางสังคม

3.4.8 ลักษณะทั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรม

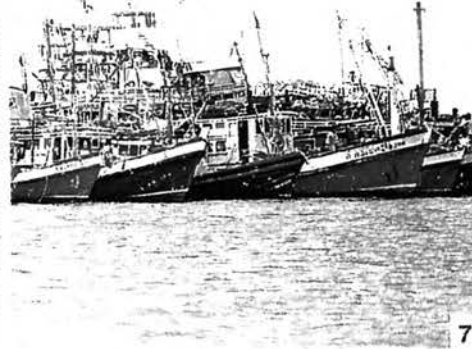
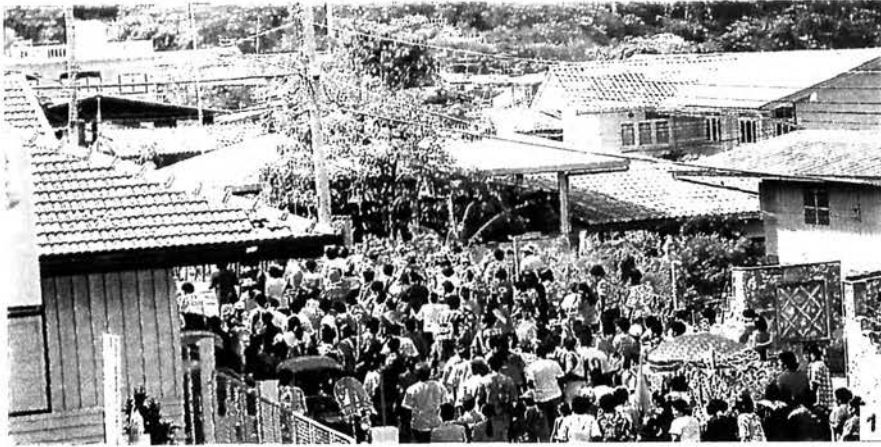
เนื่องจากมีสภาพเป็นเกาะทางทะเล สังคมค่อนข้างแคบเคยอยู่อย่างใดก็คงรักษาสภาพเดิมไว้ มีความผูกพันระหว่างกลุ่มเครือญาติ และรวมตัวกันเพื่อวัตถุประสงค์กลุ่มอย่างเหนียวแน่นโดยมีวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของสี่ช้าง ประกอบด้วย

3.4.8.1 ประเพณีวันไหลเกาะสี่ช้าง

จัดขึ้นในช่วงวันที่ 18-19 เมษายนของทุกปี ชาวเกาะสี่ช้างจะเดินทางกลับมาย่างพร้อมเพรียงกัน ทำให้บรรยากาศที่เกาะเป็นไปอย่างคึกคักมีชีวิตชีวา วันนี้จึงเรียกว่า “วันรวมชาวเกาะ” ตอนเย็นมีการละเล่นอุ้มเครื่องหรือการแข่งขันฟุตบอลเชื่อมความสามัคคีกลางคืนมีพวกมหรสพ ในเช้าวันที่ 18 ผู้คนจะแต่งกายสวยงามนำปิ่นโตอาหารไปลงเรือทั้งท่าบนและท่าล่าง ในวันที่ชาวเกาะงดออกทะเลเพื่อนำเรือมาบริการขนส่งผู้คนจากเกาะสี่ช้างไปยังเกาะขามใหญ่ ซึ่งกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการล่องเรือจำนวนมากสู่ชายหาดเกาะขามใหญ่ทำให้เกิดประเพณีวันไหล พระสงฆ์จะฉันภัตตาหารเช้าอยู่บริเวณศาลา ส่วนผู้ชนจะก่อพระทรายบริเวณชายหาด มีการปักธูปเทียนดอกไม้และกรวดน้ำกันตามประเพณี การรับประทานอาหารร่วมกัน จากนั้นก็มีการร้องเพลง เล่นน้ำและอวยพรให้แก่กัน ในตอนบ่ายจะค่อยๆทยอยกลับเกาะสี่ช้างโดยมีการร้องรำกันตลอดถนนอัมรินทร์เป็นภาพที่น่าประทับใจยิ่ง

3.4.8.2 ประเพณีวันกองข้าว

เป็นประเพณีที่ต่อจากวันไหลคือเย็นวันที่ 19 เมษายนของทุกปีจะมีพิธีกองข้าว โดยชาวเกาะจะจัดอาหารคาวหวานใส่ปิ่นโตไปยังเขตพระราชวังเดิมบริเวณหน้าศาลศรีชโลธรเทพ ไปทำรูปปั้นจากทรายเป็นรูปผู้หญิงกับรูปผู้ชายแล้วเอาอาหารคาวหวานถวายเป็นรูปปั้นนั้น เพื่อเช่นดวงวิญญาณบรรพบุรุษ มีคนแต่งตัวเป็นผีแอบอยู่หลังศาลพอได้เวลาเขาก็จะเรียกผีมากินข้าวปลาอาหาร แล้วจะถามเรื่องต่างๆนานา เช่น ฟ้าฝน การเจ็บไข้ ฯลฯ ผีก็จะว่าไปตามเรื่องตามราวแล้วชาวเกาะก็จะได้ผีวิ่งลงน้ำไป จากนั้นชาวเกาะก็จะสนุกสนานรื่นเริงกันเป็นประเพณี

ภาพที่ 3.7 แสดงลักษณะทางสังคมพื้นที่เกาะสิขัง
 1-5 กิจกรรมที่เกิดในงานวันไหลและสงกรานต์
 แสดงให้เห็นถึงความสามัคคี
 6-7 อาชีพหลักคือประมง
 8. กีฬาพื้นบ้าน
 9-10. แสดงเป็นผีในวันกองข้าว

3.4.8.3 ประเพณีข้าวมันส้มตำ

จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี เป็นประเพณีลอยกระทงที่ชาวเกาะสีชังมีความพิเศษไปกว่าที่อื่นคือแทนที่จะนำกระทงไปลอยแต่เพียงอย่างเดียว แต่มีพิธีเพิ่ม คือ ตกเย็นผู้หญิงจะทำข้าวมันส้มตำฝ่ายชายจะสนุกสนานตั้งแต่เย็น พอได้เวลา 24.00 น. ข้าวมันและส้มตำจะถูกลำเลียงจากบ้านไปสู่พระราชวังเดิม เพื่อรับประทานอาหารร่วมกันเมื่อเรียบร้อยแล้ว จะร่วมกันลอยกระทง

3.4.8.4 พิธีไหว้พระบาท

เป็นพิธีที่จัดขึ้นเพื่อถวายสักการะพระพุทธรูปบาทจำลองกลางเดือน 3 ของทุกปี

3.4.9 การบริการพื้นฐาน

3.4.9.1 การศึกษา

เกาะสีชังมีสถานศึกษาทั้งหมด 3 แห่ง เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมต้นและมีความสามารถในการรองรับในด้านปริมาณได้เพียงพอกับประชากรในพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากอัตราส่วนนักเรียนต่อครูโดยรวมยังคงอยู่ในระดับต่ำคือ 18 : 1 หรือครู 1 คนดูแลนักเรียน 18 คน แสดงให้เห็นว่าสามารถรองรับนักเรียนเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก แต่เมื่อพิจารณาถึงนักเรียนต่อประชากรวัยเรียนพบว่า ประชากรวัยเรียนเพียงร้อยละ 57 เท่านั้นที่มีโอกาสเข้ารับการศึกษ สำหรับในระดับประถมมีประชากรวัยเรียนเข้ารับการศึกษากว่าร้อยละ 100 ทั้งนี้เนื่องจากประชากรในวัยเรียนระดับประถมคิดจากช่วงอายุ 6-11 ปี เท่านั้น แต่จากสภาพความเป็นจริงเด็กที่เรียนจริงอาจมีอายุมากกว่าช่วงอายุดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นระดับการศึกษาภาคบังคับ ดังนั้นแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดของข้อมูล ร้อยละนักเรียนที่เรียนในระดับประถมก็ควรจะมีจำนวนมากที่สุด ในขณะที่ระดับมัธยมมีผู้เข้าเรียนต่อประชากรวัยเรียนแค่ร้อยละ 28 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มักนิยมส่งนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมในพื้นที่อื่นมากกว่า เพราะขาดความเชื่อมั่นในคุณภาพของสถานศึกษาในพื้นที่ และมีบางส่วนไม่ได้รับการศึกษาต่อ ในขณะที่อัตราการเรียนรู้ในระดับ ม.ต้น มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นสูงมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2537 จนเข้าศึกษาต่อทั้งหมดในปี พ.ศ 2540 ส่วนการศึกษาต่อในระดับมัธยมปลายหรือสายอาชีพในภาพรวมพบว่ามีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นจนถึงเข้าศึกษาต่อทั้งหมดในปี พ.ศ 2540 เช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาถึงการเลือกศึกษาต่อพบว่าสายอาชีพจะได้รับความนิยมนมากกว่า

ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้นทำให้ทราบถึงคุณภาพของประชากรในเกาะสีชังว่า ประชากรส่วนใหญ่ยังมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ เนื่องจากมีผู้ได้เข้ารับการศึกษเพียงครึ่งหนึ่งของประชากรวัยเรียนในพื้นที่ ในขณะที่สถานศึกษามีความสามารถในการรองรับสูงทั้งด้านพื้นที่และปริมาณบุคลากร แต่ยังคงขาดแรงดึงดูดในด้านคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักเรียนในอนาคต แต่ทั้งนี้จากการพิจารณาอัตราการศึกษาต่อ ทำให้เห็นว่านักเรียนที่ได้เข้ารับการศึกษเกือบ

ตารางที่ 3.19 แสดงจำนวน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู และร้อยละนักเรียนต่อประชากรวัยเรียน ปีพ.ศ 2540

โรงเรียน	ระดับ	ประชากรวัยเรียน*	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู	อัตราส่วน นร./ครู	%ต่อประชากรวัยเรียน
รังสิวัตน์วิทยา	อนุบาล	326	70	4	18	21
จุฬาทิศเทววงษ์	อนุบาล	326	124	6	21	38
	ประถม	349	368	16	23	105
เกาะสีชัง	มัธยม	561	144	14	10	26
รวม		1,236	706	40	18	57

ที่มา : ศึกษาธิการอำเภอเกาะสีชัง

หมายเหตุ* : จำนวนประชากรวัยเรียนนำมาจากโครงสร้างอายุ แบ่งตามอายุการเข้าศึกษา ของสำนักงานอำเภอเกาะสีชัง เป็นข้อมูลรวบรวมใน ก.ย 2540 ซึ่งเป็นข้อมูลคนละชุดกับข้อมูลโครงสร้างอายุในการวิเคราะห์ประชากร

ตารางที่ 3.20 แสดงอัตราการเรียนต่อของนักเรียนมัธยมต้นและมัธยมปลาย

ปีพ.ศ	จบ ป.6	ศึกษาต่อ ม.ต้น	%	จบ ม.ต้น	ศึกษาต่อ				รวม	
					ม.ปลาย	%	สายอาชีพ	%	จำนวน	%
2537	58	50	86.21	57	19	33.33	18	31.58	37	64.91
2538	58	57	98.28	49	15	30.61	20	40.82	35	71.43
2539	61	61	100.00	43	21	48.84	22	51.16	43	100.00
2540	41	40	97.56	31	13	41.94	18	58.06	31	100.00
เฉลี่ย	55	52	95.41	45	17	37.78	20	43.33	37	81.11

ที่มา : ศึกษาธิการอำเภอเกาะสีชัง

ทั้งหมดจะเข้ารับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และหลังจากจบมัธยมต้นในพื้นที่นักเรียนส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มการเรียนต่อในสายอาชีพมากกว่าสายสามัญ ทั้งนี้ก่อให้เกิดผลดีต่อพื้นที่ในด้านการเพิ่มขึ้นของแรงงานคุณภาพในอนาคต

3.4.9.2 ศาสนา

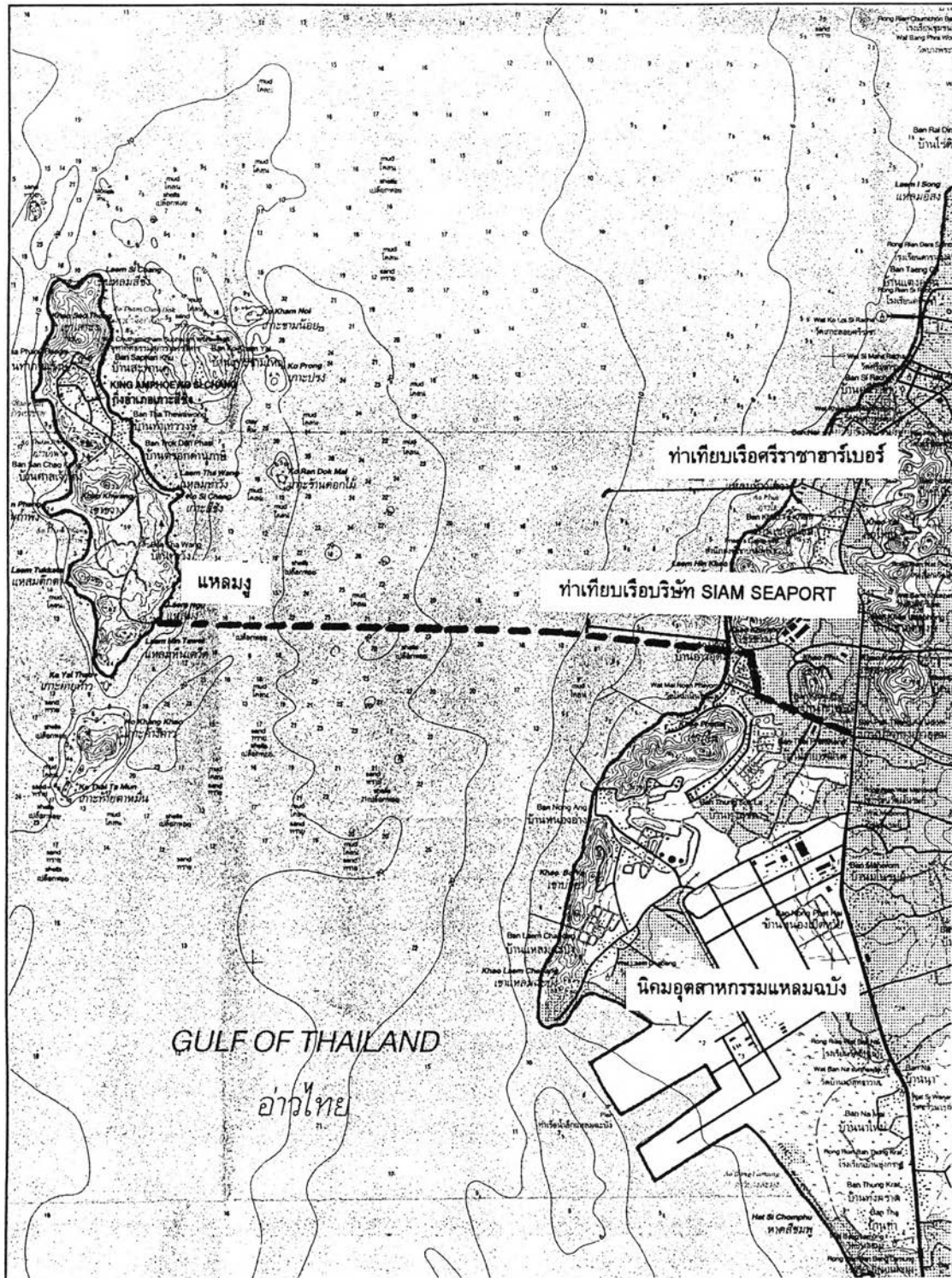
ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 95% และศาสนาอิสลาม 5% โดยมีสถาบันหรือองค์กรทางศาสนาประกอบด้วย วัด 1 แห่ง คือ วัดจุฬาทิศธรรมสภาารามเป็นพระอารามหลวง สำนักสงฆ์ 8 แห่ง คือ สำนักสงฆ์ถ้ำจักรพงษ์ สำนักวิปัสสนาถ้ำยายปรัก ที่พักสงฆ์ถ้ำระฆัง ถ้ำตันเกตุ ไร่ยายแมน ถ้ำภูเทือกม ถ้ำเจ้าใหม่ และถ้ำหินรู นอกจากนี้ยังประกอบด้วยศาลเจ้า 4 แห่ง คือ ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ศาลเจ้าแม่กวนอิม เจ้าแม่ตังไล้ และเจ้าพ่อเสือ

3.4.9.3 สาธารณสุข

ปัจจุบันมีโรงพยาบาลประจำอำเภอขนาด 30 เตียง 1 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ 1 แห่ง และร้านขายยา 2 แห่ง บุคลากรด้านสาธารณสุขมีแพทย์ 2 คน ทันตแพทย์ 1 คน เภสัชกร 1 คน พยาบาล 25 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 3 คน และอาสาสมัครสาธารณสุข (ผสส.,อสม.) 77 คน

3.4.9.4 แหล่งน้ำ

อำเภอเกาะสีชังไม่มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่ได้จากน้ำฝนที่กักเก็บไว้ น้ำกินน้ำใช้ปัจจุบันนำมาจากบ่อบาดาล 3 บ่อ ซึ่งมีครอบครัวได้รับประโยชน์จำนวน 50 ครอบครัว ถึงเก็บน้ำขนาดบรรจุ 150 ลูกบาศก์เมตร จำนวน 54 แห่ง กระจายทั่วพื้นที่ โอน้ำขนาดใหญ่ 20 ใบ และอ่างเก็บน้ำที่สร้างขึ้นโดยมีความจุ 90,000 ลูกบาศก์เมตร ซึ่งคาดว่าจะมีครอบครัวได้รับประโยชน์ถึง 1,000 ครอบครัว แต่ในปัจจุบันยังขาดคุณภาพในการกักเก็บเพราะเก็บน้ำได้น้อยและคุณภาพน้ำต่ำ ในขณะที่เดียวกันสุขาภิบาลได้เสนอโครงการน้ำประปาในอนาคต และขณะนี้อยู่ระหว่างการรออนุมัติงบประมาณ โดยจะมีการวางท่อจากอำเภอสรีราชาผ่านทะเลมายังเกาะสีชัง เป็นระยะทาง 12,500 เมตร เพื่อรองรับการขยายตัวของการลงทุนและการพัฒนาต่างๆ แต่ทั้งนี้คาดว่าโครงการดังกล่าวอาจจะต้องดำเนินการล่าช้า เนื่องจากเป็นการลงทุนที่ใช้งบประมาณสูงและอยู่ในช่วงเวลาที่ภาครัฐประสบปัญหาเศรษฐกิจ ดังนั้นในปัจจุบันเมื่อเกิดกรณีน้ำขาดแคลนไม่พอใช้จะซื้อน้ำจืดจากอำเภอสรีราชาในราคาตันละ 55 บาท ซึ่งจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพบว่าทางอำเภอโดยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้ใช้เงินทุนจากภาครัฐ (เงินอุดหนุนจากราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการแจกจ่ายน้ำ โดยภายใน ตุลาคม 2539 - ตุลาคม 2540 ใช้เงินจากภาครัฐและเอกชนทั้งสิ้น 190,000 บาท และในตุลาคม 2540 - ตุลาคม 2541 มีงบทั้งสิ้น 500,000 บาท และได้ใช้หมดไปตั้งแต่กลางเดือนเมษายน ทั้งนี้การขาดแคลนแหล่งน้ำเป็นอุปสรรคและข้อจำกัดสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม

<p>แผนที่ 3.20 แสดงโครงการวางท่อประปาของสุขาภิบาล</p>	
<p>สัญลักษณ์</p> <p>----- แนวทางการวางท่อส่งน้ำจากศรีราชา</p> <p>ที่มา สำนักงานอำเภอเกาะสีชัง , 2540</p>	<p>แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

3.4.9.5 ไฟฟ้า

ในด้านปริมาณมีเพียงพอในการใช้ และครอบคลุมอาคารบ้านพักอาศัยได้ถึง 100% ในปัจจุบัน โดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคใช้เครื่องยอนต์ดีเซล เป็นเครื่องกำเนิดไฟฟ้าตลอด 24 ชั่วโมง แต่ทั้งนี้ไฟฟ้าที่ใช้เครื่องกำเนิดบนเกาะจะสามารถให้กระแสไฟได้ระดับหนึ่ง ไม่สามารถสนองความต้องการของการขยายตัวด้านอื่นๆได้ เช่น คลังน้ำมันและโรงแรมขนาดใหญ่ ส่วนด้านคุณภาพพบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างดี อาจจะมีไฟตกบ้างบางพื้นที่แต่ไม่ขาดแคลน

3.4.9.6 การจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย

ในเขตชุมชนมีการจัดเก็บขยะโดยสุขาภิบาลเกาะสีชัง ประกอบด้วยรถบรรทุกขยะ 3 คัน เก็บวันละ 2 เที่ยว มีถังรองรับ 200 ใบ โดยขยะที่เก็บได้ประมาณวันละ 1 ตัน จะนำไปเทกองในที่โล่ง หมู่ที่ 3 ในที่ดิน 2 ไร่ กำจัดโดยการตากให้แห้งแล้วเผา ในเตาเผาขนาด 2 ตัน ซึ่งในฤดูฝนมักเกิดปัญหาในการกำจัดเนื่องจากขยะเปียก โครงการของสุขาภิบาลในปี พ.ศ. 2542 จะมีการใช้โรงแยกขยะเพื่อเพิ่มคุณภาพในการกำจัด เนื่องจากจากการสำรวจพบว่าปัจจุบันความสามารถในการกำจัดมีเพียง 70% เท่านั้น ซึ่งอาจเป็นปัญหาสำคัญต่อสภาพแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต

สำหรับการจัดเก็บขยะในทะเลและจากเรือขนส่งสินค้า ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญต่อคุณภาพน้ำทะเล พบว่ายังมีปัญหามากในการจัดการเนื่องจากสุขาภิบาลมิได้มีเขตรับผิดชอบในพื้นที่ทะเล ในขณะที่พื้นที่บริเวณที่มีการจอดเรือขนส่งสินค้าซึ่งอยู่ระหว่างสีชังและศรีราชา เป็นพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมเจ้าท่า และบริเวณดังกล่าวเป็นต้นเหตุสำคัญในการเกิดขยะ ฟูน และคราบน้ำมัน ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชายฝั่งเกาะสีชังโดยตรง แต่ทั้งนี้อำนาจในการจัดเก็บที่มีได้ขึ้นตรงกับสุขาภิบาล ส่งผลให้การทำงานของสุขาภิบาลเป็นไปอย่างไม่เต็มที่ แม้ว่าก่อนหน้านี้กรมเจ้าท่าจะได้มอบให้สุขาภิบาลจัดเก็บมาแล้วก็ตาม โดยให้เอกชนรับหน้าที่ในการจัดเก็บแต่ก็ได้ล้มเลิกแล้วในปัจจุบันเนื่องจากเหตุผลสำคัญคือต้องใช้ค่าใช้จ่ายมาก ระยะเวลาไกล ทำให้ไม่คุ้มทุน ซึ่งในปัจจุบันยังคงเป็นปัญหาด้านการจัดการอยู่

3.4.9.7 น้ำเสียและการจัดการระบายน้ำ

ในปัจจุบันไม่มีระบบระบายน้ำเสียสาธารณะ ประชากรมีตัวมใช้ร้อยละ 100 แต่จากการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล (2536:3-27) พบว่าการระบายน้ำเสียจากห้องน้ำห้องส้วมจะมีถึงเกราะและถังซีเมนต์ที่สร้างไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เนื่องจากถังเกราะสร้างด้วยวงซีเมนต์มาวางซ้อนต่อกันโดยใช้ซีเมนต์ผสมทรายยาตามแนวกันซึมทำให้การเก็บน้ำเสียไม่สมบูรณ์ เพราะน้ำเสียจะซึมมาตามรอยต่อก่อนที่สารอินทรีย์จะถูกย่อยสลาย ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะทางน้ำต่อน้ำทะเลได้ ทั้งนี้เพราะพื้นที่รองรับส่วนมากเป็นหินน้ำเสียจะระบายลงสู่ทะเล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำทะเลและสุขภาพชาวบ้าน

3.4.9.8 การป้องกันอัคคีภัย

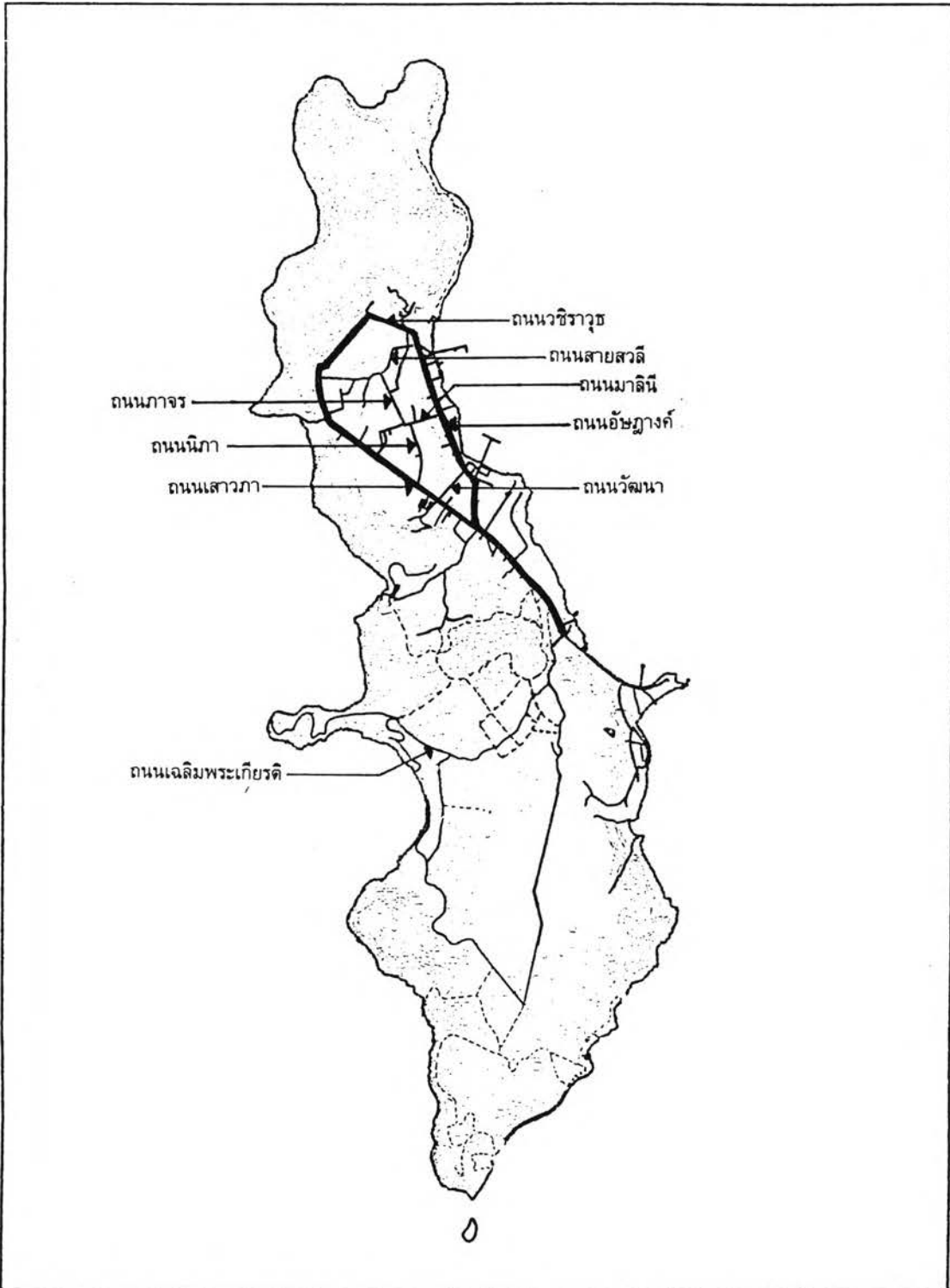
เครื่องมือในการดับเพลิงของสาขาภิบาลเกาะสีชัง ประกอบด้วย รถดับเพลิงแบบมีถังน้ำในตัว 1 คัน เครื่องดับเพลิงชนิดทาบทาม 1 เครื่อง เจ้าหน้าที่ดับเพลิง 3 คน มีถังน้ำสำรองสำหรับดับเพลิง เพื่อจัดส่งน้ำด้วยเครื่องยนต์ไปตามท่อน้ำตามเขตชุมชน 1 บ่อ

3.4.9.9 การสื่อสารและคมนาคม

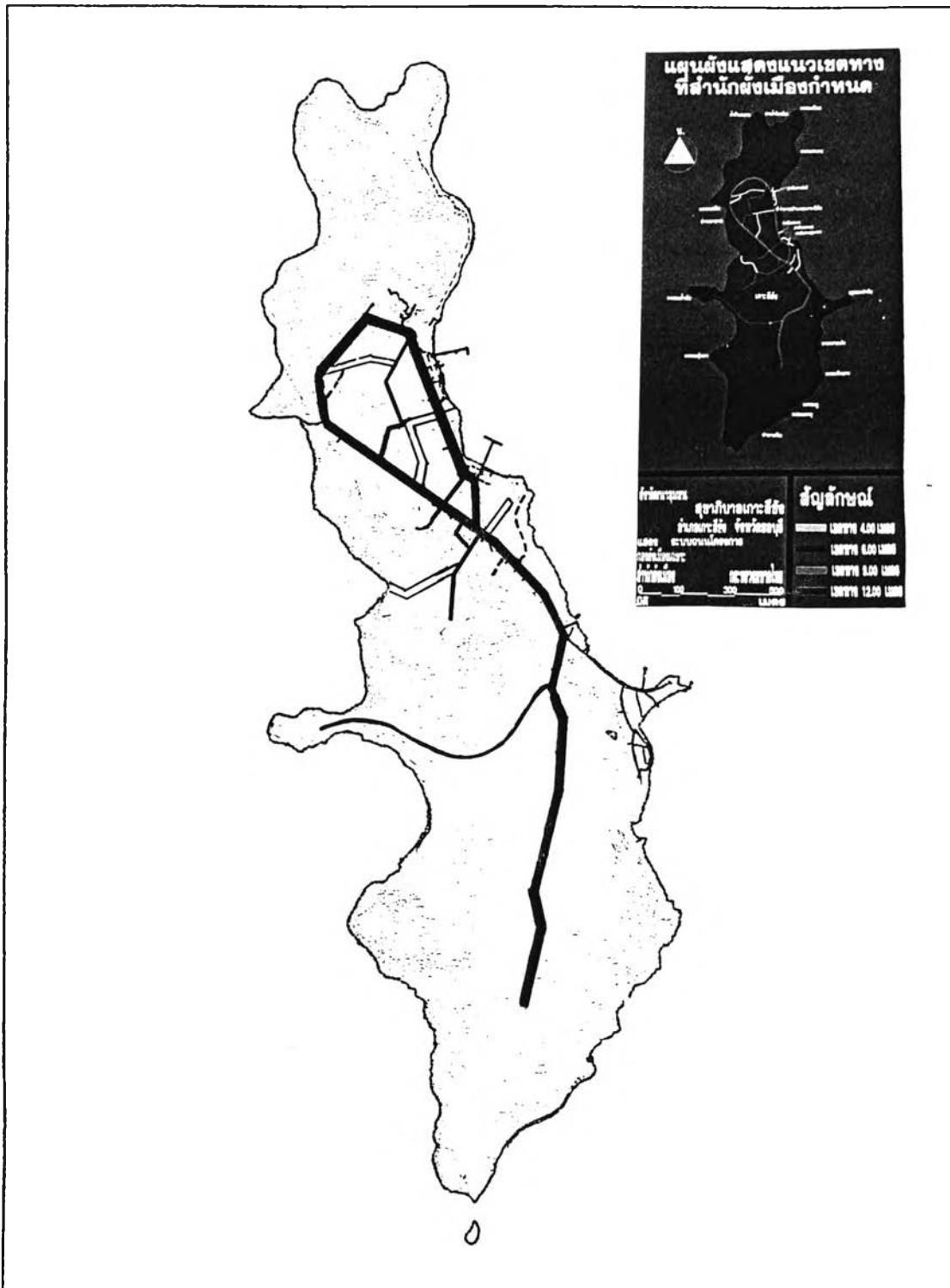
การสื่อสารประกอบด้วยที่ทำการไปรษณีย์และสายโทรศัพท์อย่างละ 1 แห่ง ตู้โทรศัพท์สาธารณะในชุมชน ในด้านการคมนาคมขนส่งจะแบ่งเป็น 2 ระดับ คือภายในเกาะประกอบด้วยถนน ค.ส.ล 5 สาย รวมระยะทาง 6 กิโลเมตร มีรถสามล้อเครื่องโดยสารและรถจักรยานยนต์รับจ้างทั่วไปให้บริการและเป็นยานพาหนะหลักในพื้นที่ โดยรวมรถรับจ้างประมาณ 60 คัน การคมนาคมภายในชุมชนและรอบเกาะมีความสะดวกและเชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึง สำหรับการคมนาคมติดต่อภายนอก มีเพียงการเดินทางระหว่าง อ.เกาะสีชังกับ อ.ศรีราชา เท่านั้น โดยลักษณะการเดินทางของผู้โดยสารระหว่างเกาะสีชังไปศรีราชาจะมี 4 ประเภท คือ กลุ่มที่ไปทำงานเช้า-เย็นกลับที่ศรีราชาและชลบุรี กลุ่มไปโรงเรียน กลุ่มไปซื้อของที่ตลาดและกลุ่มที่ไปทำธุระ เรือโดยสารที่จะเข้าเกาะสีชังมีจากท่าเรือศรีราชาแห่งเดียว โดยมีเรือโดยสารข้ามฟากรับจ้างบริการทุกวัน ทุกชั่วโมง โดยท่าเรือที่ศรีราชามี 2 แห่งคือ ท่าจรินทร์และเกาะลอย ส่วนเกาะสีชังมี ท่าภาณุรังษี (ท่าบน)และท่าเทววงษ์ (ท่าล่าง) อัตราค่าโดยสารคนละ 20 บาท หากทำการเช่าหรือเหมาเที่ยวละประมาณ 800 บาท เวลาที่ใช้ในการเดินทางประมาณ 45 นาที ยกเว้นมีการรับส่งผู้โดยสารขึ้นลงเรือสินค้าที่จอดในทะเลระหว่างเกาะสีชัง

3.4.9.10 ท่าเรือและการใช้บริการด้านการจอดเรือขนส่งสินค้า

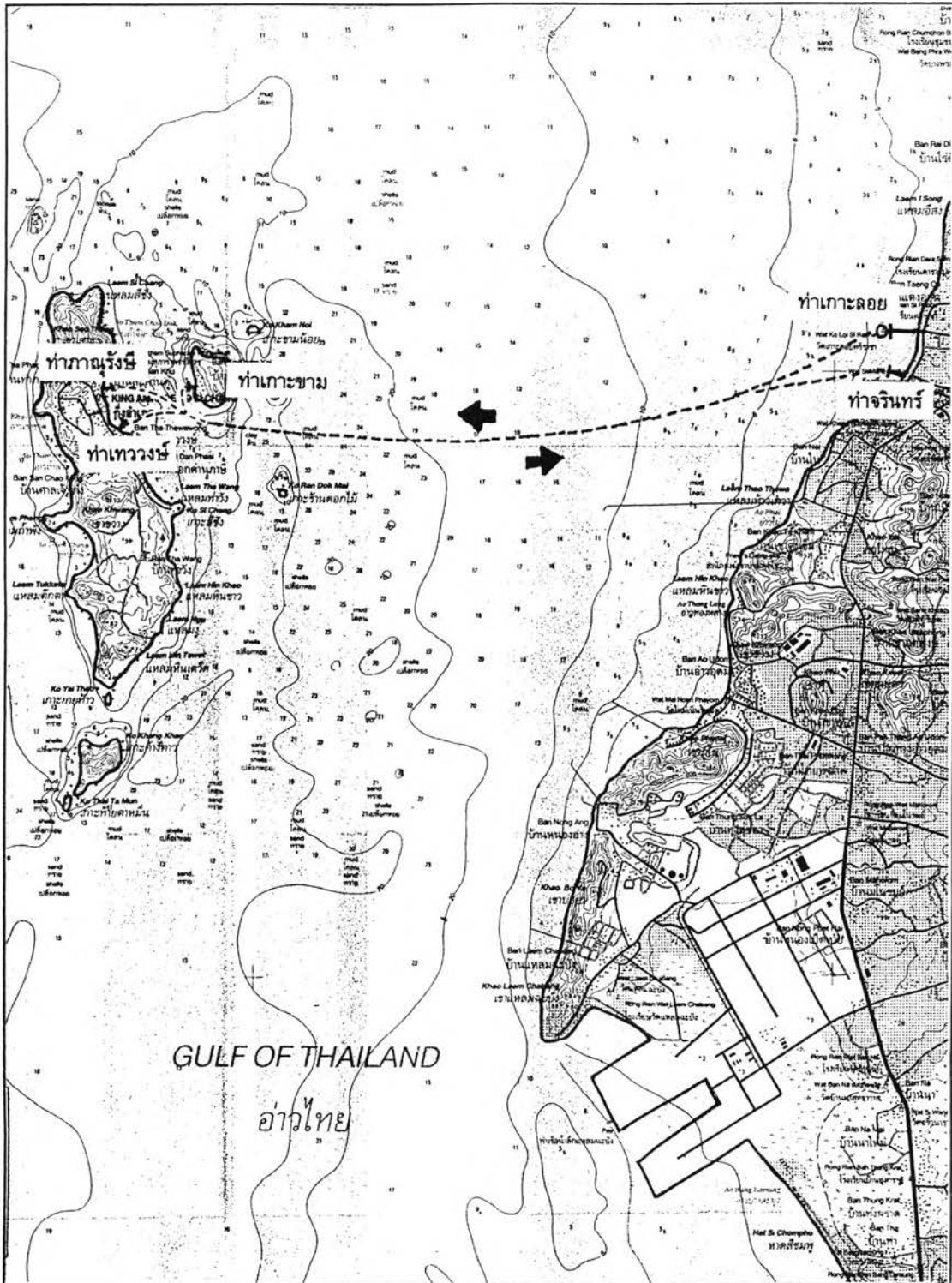
เกาะสีชังเป็นแหล่งพักเรือตามธรรมชาติที่ชาวเรือคุ้นเคยมามากกว่า 200 ปี และปัจจุบันมีการขนถ่ายสินค้าหน้าอ่าวเสมอ (บริษัท เทสโก้ จำกัด. 2534:2-2) และมีความสำคัญมากในแนวเส้นทางการเดินทางเรือของประเทศ ในการเดินเรือมายังและออกจากกรุงเทพฯ(ไป-กลับ) โดยเรือลำใหญ่ (GTW> 15000 ตัน) จะจอดขนถ่ายสินค้าทางด้านตะวันออกของเกาะสีชัง ห่างจากอำเภศรีราชา 6 กิโลเมตร เพื่อนำสินค้าขนถ่ายสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและท่าเรือคลองเตยในที่สุด หรือนำสินค้าจากท่าเรือคลองเตยมาขึ้นบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากแม่น้ำเจ้าพระยาไม่สามารถรับเรือเกิน 10,000 GTW PER FEEDER เกาะสีชังมีอาณาเขตครอบคลุมบริเวณน่านน้ำตามเขตการปกครองของจังหวัดชลบุรี มีเรือสินค้าจำนวนมากมาจอดขนถ่ายสินค้าบริเวณเกาะสีชัง สาขาภิบาลเกาะสีชังมีท่าเรืออยู่ 3 ท่า ประกอบด้วย ท่าเรือโดยสารพาณิชย์ 2 แห่ง คือ ท่าเทววงษ์และท่าภาณุรังษี เป็นท่าเทียบเรือโดยสารและเรือประมง ส่วนท่าเรือขนส่งสินค้า 1 แห่ง คือ ท่าเรือของศุลกากร และตรวจคนเข้าเมือง มีไว้เพื่อกิจกรรมของศุลกากรและตรวจคนเข้าเมืองเท่านั้น ท่าเรือเป็นบริเวณที่มีระดับน้ำลึกห่างจากฝั่งไม่มากนัก ดังนั้นจะมีเรือประมงจอดอยู่ตามท่าเรือต่างๆประมาณ 100-200 ลำ ซึ่งท่าเรือค่อนข้างจะมีกิจกรรมหนาแน่นเพราะมีทั้งเรือประมง เรือโดยสาร เรือรับจ้างและเรือมือๆ (รับส่งผู้โดยสาร

<p>แผนที่ 3.21 แสดงเส้นทางคมนาคมภายในพื้นที่เกาะสีชัง</p>	
<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ———— ถนนหลัก กว้างประมาณ 12 เมตร ———— ถนนรอง กว้างประมาณ 6-9 เมตร ----- ถนนดิน <p>ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม</p>	<p>แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

<p>แผนที่ 3.22 แสดงแนวเขตทางที่สำนักผังเมืองกำหนด</p>	
<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ----- เขตทาง 4 เมตร ———— เขตทาง 6 เมตร ===== เขตทาง 9 เมตร ————— เขตทาง 12 เมตร <p>ที่มา : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร</p>	<p>แนวทางพัฒนาเกาะสีชัง</p> <p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

<p>แผนที่ 3.23 แสดงเส้นทางคมนาคมภายนอกเกาะสี่ซัง</p>	
<p>สัญลักษณ์</p> <p>----- แนวทางเดินเรือเข้าสู่เกาะสี่ซัง</p>	<p>แนวทางพัฒนาเกาะสี่ซัง</p>
<p>ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม</p>	<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

ระหว่างเกาะสีชังกับเรือสินค้า รับส่งผู้ให้บริการไปเรือสินค้า รับส่งพ่อค้านำของไปขายกับเรือสินค้า และรับจ้างนำนักท่องเที่ยวตกปลา) จอดอยู่จำนวนมาก

และจากการสำรวจภาคสนามพบว่กิจกรรมการขนส่งสินค้า ที่อยู่บริเวณพื้นที่ทะเลด้านตะวันออกของเกาะสีชังมีทั้งการส่งออกและการนำเข้า โดยการส่งออกมีสินค้าหลักประกอบด้วย ข้าว ข้าวโพด ปูนซีเมนต์ และมันสำปะหลังอัดเม็ดซึ่งแบ่งเป็นเม็ดนิ่มและเม็ดแข็งขึ้นกับคุณภาพการเคลือบกากน้ำตาล โดยการขนถ่ายแบบเม็ดนิ่มส่งผลในการฟุ้งกระจายมากที่สุด ทั้งนี้การขนส่งสินค้าจะมีขั้นตอนดังนี้ เมื่อเรือโป๊ะบรรทุกสินค้าส่งมาตามแม่น้ำจากอยุธยา ปทุมธานีและกรุงเทพฯและมาถึงสุดบริเวณน่านน้ำหน้าเกาะสีชัง เรือโป๊ะเหล่านี้จะทำการเข้าเทียบเรือใหญ่และขนถ่ายสินค้าโดยตรง ในขณะที่กิจกรรมการนำเข้า ประเภทสินค้าจะมีทั้ง เครื่องอุปโภคบริโภค กากถั่วเหลือง ไม้ เหล็กและปุ๋ย ซึ่งจะใช้เรือโป๊ะเข้าเทียบขนถ่ายสินค้าโดยตรงกับเรือใหญ่เช่นกัน แต่สินค้าที่สำคัญคือน้ำมัน จะมีวิธีการที่ต่างไปคือ ถ้าเป็นน้ำมันดิบ เรือใหญ่ที่ต้องการขนถ่ายจะเทียบที่ทุ่นซึ่งจัดเตรียมไว้และขนถ่ายลงท่อที่อยู่ทุ่น ส่วนน้ำมันที่กลั่นแล้วซึ่งมักเป็นของเอกชน เรือใหญ่จะจอดรออยู่กลางทะเล เพื่อให้เรือเล็ก(ขนาดใหญ่กว่าเรือโป๊ะหนักประมาณ 5,000-6,000 ตัน) เข้าเทียบเพื่อทำการขนถ่ายหลังจากนั้นจะลำเลียงเข้าสู่ท่าเรือกรุงเทพเพื่อนำไปเก็บในคลังพักสินค้า ซึ่งการขนถ่ายสินค้าเหลวบางส่วนจะใช้บริการท่าเรือเกาะสีชังเพราะเป็นคลังสินค้าทัณฑ์บน ซึ่งสามารถเก็บพักน้ำมันโดยไม่เสียภาษี จนกว่าจะมีการจำหน่ายหรือมีเรือมาขนถ่ายออกเพื่อเข้าสู่ท่าเรือกรุงเทพจึงจะเสียภาษี

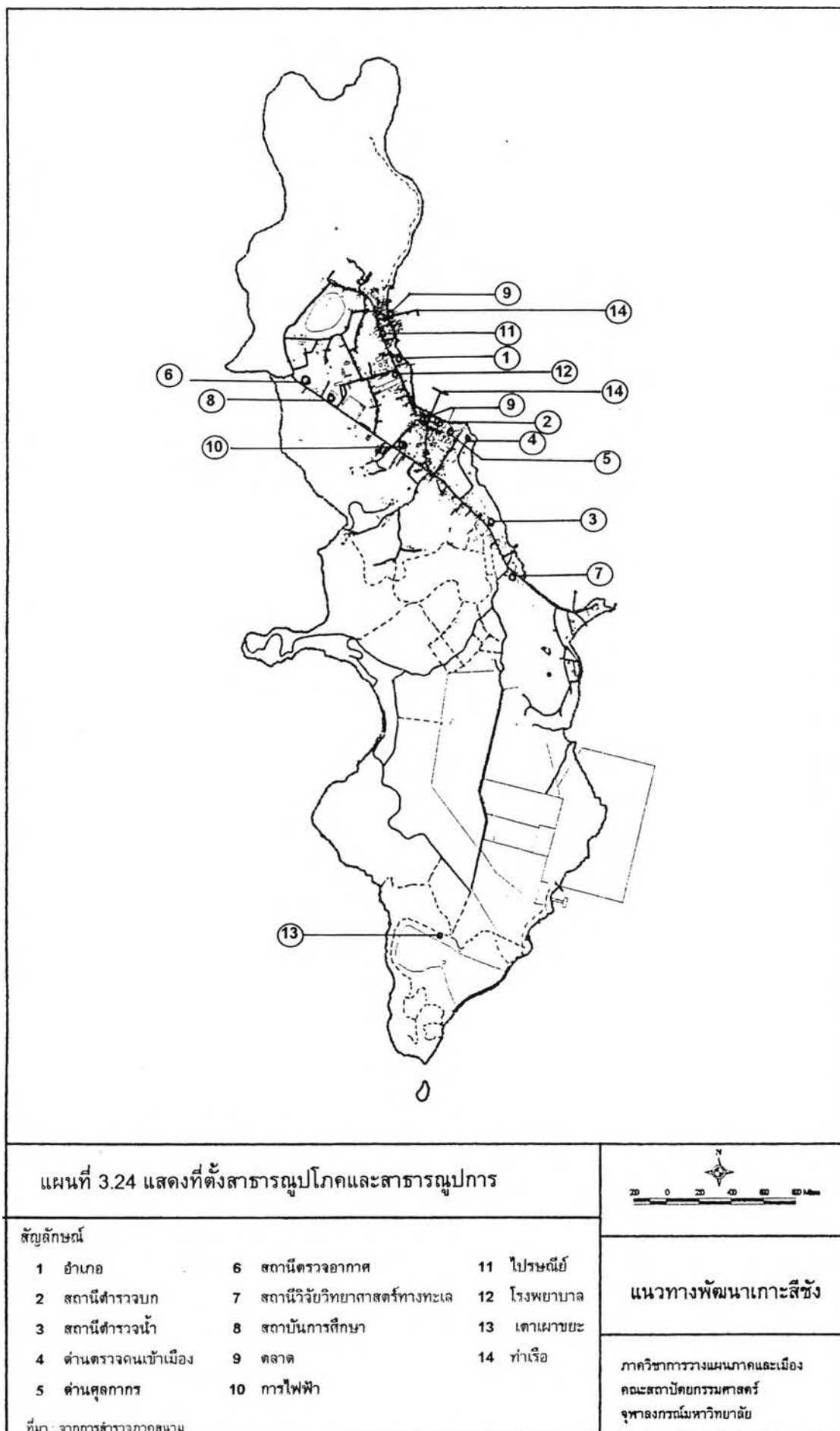
จากกิจกรรมการขนถ่ายดังกล่าวส่งผลให้ เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องในเกาะสีชังแบ่งเป็น

- ธุรกิจที่เกี่ยวกับการให้บริการความสะดวกแก่เรือสินค้า ด้านเอกสาร การควบคุมการขนส่ง และการดูแลการขนถ่ายสินค้า ตั้งแต่การเริ่มลำเลียงจนขนถ่ายเสร็จสิ้น
- การจัดลำดับหรือคิว ให้กับเรือโป๊ะที่จะเข้าขนถ่ายกับเรือใหญ่และให้บริการเรือลากเพื่อนำเรือโป๊ะเข้าเทียบเรือใหญ่
- การค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภคบนเรือเล็กของชาวบ้านกับเรือสินค้า

3.5 สรุปความสำคัญและสถานภาพเกาะสีชังในปัจจุบัน

เกาะสีชังเป็นพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์โดยเฉพาะสมัยรัชกาลที่5 ซึ่งมีบทบาทเป็นทั้งที่ประสูติของพระเจ้าลูกยาเธอ เป็นที่ตั้งของ “พระจุฑาธุชราชฐาน” ซึ่งเป็นพระราชวังฤดูร้อนบนเกาะกลางทะเลแห่งเดียวในประเทศไทย และเคยเป็นจุดยุทธศาสตร์สมัยล่าอาณานิคมของประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ในฐานะเป็นท่าเทียบเรือธรรมชาติมากกว่า 200 ปีแล้ว และจากความเหมาะสมทางสภาพกายภาพทำให้เกาะสีชังยังคงบทบาทความสำคัญดังกล่าวนี้มาจนปัจจุบัน

นอกจากความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ ความชัดเจนของลักษณะเฉพาะตัวด้านกายภาพยังพบว่า เกาะสีชังมีสภาพเป็นภูเขาและโขดหิน มีความแห้งแล้งเพราะขาดแหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญในการพัฒนาและยากต่อการทำเกษตรกรรม แต่ภูเขาดินส่วนใหญ่เป็นหินปูนคุณภาพ

ดี ซึ่งเหมาะในการเป็นวัตถุดิบในการก่อสร้าง และได้ถูกกระเปิดนำไปใช้ในการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกแล้ว เป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันระบบนิเวศทางทะเลโดยรอบเกาะสีชังก็มีลักษณะพิเศษที่เกิดจากการผสมกลมกลืนระหว่างระบบนิเวศน้ำทะเลกับอิทธิพลน้ำจืด ส่งผลให้คุณภาพปะการังและสัตว์น้ำมีความสำคัญและแตกต่างจากพื้นที่อื่น

ในด้านสภาพเศรษฐกิจพบว่าฐานเศรษฐกิจที่สำคัญขึ้นกับอาชีพประมงเป็นหลัก แต่จากการวิเคราะห์พบว่าอาชีพรับจ้างและบริการมีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น ทั้งนี้แปรผันตามการพัฒนาการท่องเที่ยว ส่วนในสภาพสังคมจัดเป็นชุมชนขนาดเล็กที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเนื่องจากสภาพกายภาพเป็นพื้นที่ปิด แม้ว่าในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมจากอิทธิพลของประชากรแฝงซึ่งเป็นกลุ่มคนนอกพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีการรวมตัวเพื่อวัตถุประสงค์ด้านวัฒนธรรมและประเพณีซึ่งแสดงออกในรูปของกิจกรรมประเพณีท้องถิ่นได้อย่างสม่ำเสมอ

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะตัวของพื้นที่ซึ่งมีความโดดเด่นทั้งในด้านความสำคัญในประวัติศาสตร์ กายภาพและทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจและสังคม ที่เชื่อมโยงกันและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้เกาะสีชังมีบทบาทในการพัฒนาเพื่อสนองตอบ ทั้งในระดับชุมชน ภาคและประเทศ โดยความเหมาะสมและได้เปรียบในด้านที่ตั้งต่อการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก ส่งผลให้เกาะสีชังมีบทบาทในการเพิ่มสมรรถภาพการขนส่งทั้งท่าเรือแหลมฉบังและท่าเรือกรุงเทพ ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงในระดับภาคและประเทศ ในขณะที่เดียวกันคุณค่าของทรัพยากรทั้งทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจากการวิเคราะห์นโยบายและแนวทางพัฒนาที่เกี่ยวข้องพบว่านโยบายการพัฒนาระดับท้องถิ่นยังไม่สอดคล้องกับนโยบายระดับภาคและเมือง ส่งผลให้สภาพการพัฒนาในปัจจุบันขาดความชัดเจน ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ข้าราชการและผู้นำท้องถิ่นพบว่า สภาพการพัฒนาพื้นที่จะเน้นการส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก ในขณะที่ขาดการผลักดันให้พื้นที่มีบทบาทสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับภาคและจังหวัด แม้ว่าพื้นที่จะมีแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและบูรณะโบราณสถาน พัฒนาเส้นทางและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงการปรับสภาพพื้นที่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว แต่ก็ยังขาดรูปแบบ หลักการ และวิธีการ ที่จะชี้ชัดให้เห็นว่า เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบไหน หรือเชื่อมโยงอย่างไรกับจังหวัด ในขณะที่การพัฒนาท่าเรือน้ำลึก ก็ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งยังประสบปัญหาในการดำเนินงานจากอุปสรรคภายในพื้นที่ ได้แก่ การขาดความร่วมมือและการยอมรับจากคนในพื้นที่ และอุปสรรคภายนอกได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นต้น ส่งผลให้การพัฒนาขาดประสิทธิภาพ และไม่สามารถสนองตอบประโยชน์ระดับภาคได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งประโยชน์ด้านการจ้างงานในท้องถิ่น

ดังนั้นจากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจึงกล่าวได้ว่า สภาพการพัฒนาของเกาะสีชังในปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่ถูกมองว่ามีศักยภาพในการพัฒนาทั้งด้านท่าเรือและการท่องเที่ยว แต่การจัดระบบการพัฒนาเป็นไปอย่างไม่สอดคล้องทั้งจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน ส่งผลให้สถานการณ์ปัจจุบันเป็นเพียงที่ตั้งท่าเรือน้ำลึกและมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติรวมทั้งโบราณสถานเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ยังไม่มี การส่งเสริมการพัฒนา ให้เกิดความชัดเจนในทิศทางและรูปแบบที่เหมาะสมกับศักยภาพในพื้นที่

จากการสรุปความสำคัญของพื้นที่และสถานภาพการพัฒนาข้างต้น ทำให้มองเห็นว่าการจัดการพัฒนาในพื้นที่ขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้การพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรและพื้นที่ขาดความเด่นชัดของบทบาทและหน้าที่ที่ควรจะเป็น ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการพัฒนาที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับศักยภาพและสมรรถนะในการรองรับการพัฒนาของพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากรซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการพัฒนาโดยไม่ได้คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ ถือเป็นการพัฒนาอย่างฉาบฉวยและไม่ยั่งยืน และจากการวิเคราะห์โครงสร้างระบบนิเวศน์ของพื้นที่ พบว่าความสัมพันธ์ในระบบนิเวศน์เกาะสีชังมีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนกว่าพื้นที่อื่นๆ อีกทั้งในปัจจุบันเริ่มเข้าสู่ภาวะการเสื่อมศุลย์ในระบบนิเวศ โดยแสดงออกในรูปแบบของการเสื่อมโทรมของทรัพยากรต่างๆอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้การพัฒนายังขาดการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับในด้านอื่นๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องจำนวนมากที่ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อบุคคลทั้งในและนอกพื้นที่ และเพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการพัฒนาที่ก่อให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่างๆอย่างเป็นระบบ จึงได้ทำการวิเคราะห์ไว้อย่างละเอียดแล้วในบทต่อไป